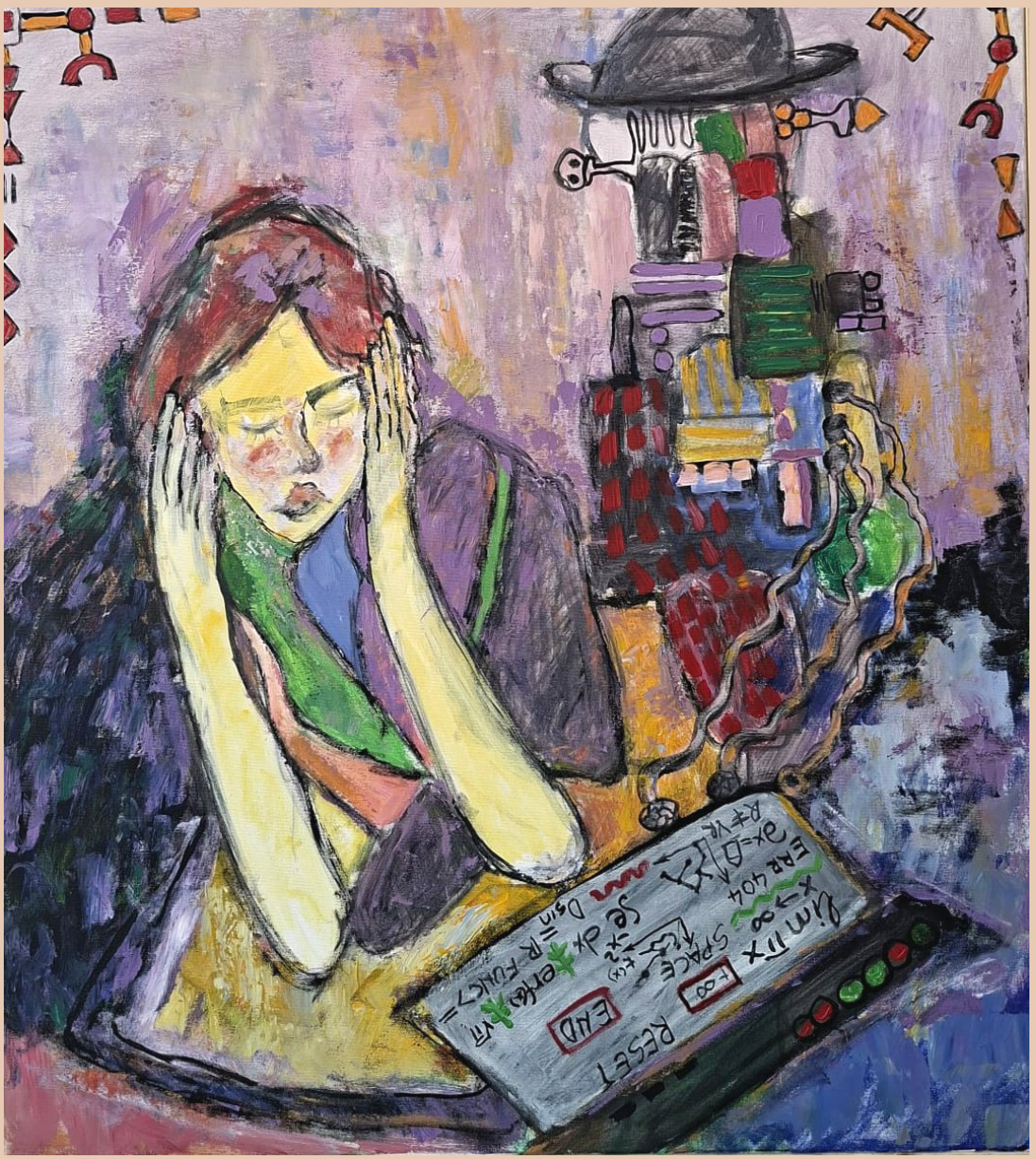
NOUL LITERATOR

CULTURĂ • ARTĂ • LITERATURĂ

An XVI, Nr. 63, septembrie 2026

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA

NOUL LITERATOR

Revistă trimestrială de cultură

Nr. 63, septembrie 2026

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA

Asociația Culturală „Noul Literator”
Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU
Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR
Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU
Vicepreședinte ȘTEFAN VLĂDUȚESCU
Secretar GEORGE GEAFIR

CONSILIUL REDACȚIONAL
Aurel Maria Baros
Ștefan Borbely
Florian Copcea
Dan Ionescu
Ioan Lascu
Gelu Negrea
Tudor Nedelcea
Florentin Popescu

REDACTORI ASOCIAȚI
Pr. Theodor Damian
Mihaela Albu
Mihai Antonescu
Marian Barbu
Daniel Corbu
Mihai Firică
Spiridon Popescu
Camelia Zăbavă

REDACȚIA
Constantin Pădureanu - Redactor- șef
Mircea Pospai - Redactor-șef adjunct
Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție
Ion R. Popa - Redactor
George Geafir - Redactor
Ion Dulugeac - Redactor

ADRESA REDACȚIEI
Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22
Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217
Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com
ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:
Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:
Picturi de Aurel Petrescu

Prezentare grafică & DTP
edituragrafix@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-339

Gelu Negrea

TEZELE DIN IULIE – O IPOTEZĂ

În această vară, s-au împlinit 55 de ani de la apariția celebrelor teze din iulie – sau, conform titlului lor oficial, *Propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii* prezentate de Nicolae Ceaușescu și aprobate (în unanimitate, of course!) în ședința Comitetului Executiv al Comitetului Central al P.C.R. din 6 VII 1971. După câteva luni, ele urmau să fie integrate în *Programul pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste* adoptat de *Plenara C.C. al P.C.R. din 3 – 5 noiembrie*.

După revoluție, cele 17 puncte ale tezelor din iulie au fost investmântate pătimaș într-un set de porunci inebranlabile, cu conținut toxic și însușiri diabolice, din cauza și în virtutea cărora s-a produs violenta cotitură proletcultistă ce a survenit după dezghețul cultural din anii ’65-’70.

Dezghețul sau pseudo-dezghețul? – aceasta-i întrebarea pe care naturelul dilematic al românului n-a putut-o evita, dar căreia nici nu i-a putut oferi, de-a lungul timpului, un răspuns general acceptat. Prin urmare: am avut atunci de-a face cu o relaxare veritabilă ori cu una cu voie de la poliție? Sau, cumva – horribile dictu! – concomitent, și cu una și cu alta?

Într-un volum, intitulat *Lecturi subiective*, apărut la Editura Academiei Române în 2020, mă încumetam să formulez, vizavi de această delicată chestiune, o ipoteză ușor diferită de aceea aflată de decenii în circulație pe care o reiau în liniile sale majore în textul care urmează.

După părerea mea, dezghețul din a doua jumătate a anilor ’60 a existat cu adevărat, chiar dacă a fost retezat relativ repede. Dar și viața omului se termină relativ repede, ceea ce nu înseamnă că nu poate fi trăită în chip exemplar. Eminescu a trăit efectiv doar 33 de ani...

Problema dezghețului este, de fapt, problema filozofiei culturii noastre. Nu cât de lung a fost lanțul autonomiei oferite sau cât de largă a fost ograda libertății atribuite de autorități atunci contează la judecata de apoi a istoriei, ci altceva – în egală măsură mai simplu și mai complicat: ce am făcut noi cu ambele în acei ani de descătușare. Dacă le-am întrebuințat cu folos real ori le-am irosit în defulări meschine, plătiri de polițe amicale, golănii mioritice și alte asemenea mărunțișuri de doi bani… Ea este o stare, un sentiment, un mod de a-ți trăi viața și de a exista în lumea primită spre pasageră locuire. În anii aceia, nu ni s-a dat de către cineva o bucată de libertate, scurtă și limitată. Fiindcă libertatea n-are dimensiuni cantitative și nu se dăruiește, ci se smulge. Iar noi n-am încercat aproape niciodată s-o smulgem. În toată istoria noastră, de la feudalism încoace, am așteptat mereu, ca niște milogi – nici măcar metafizici – să ni se dea. Neașteptat și ironic, câteodată chiar am avut norocul să căpătăm ceea ce nu eram în stare să făurim cu mâinile noastre, ci așteptam de la îngeri sau de la Dumnezeu. Din păcate, însă, românii nu par a ști să se bucure de libertate și de alte daruri celeste, ci doar de șansa că destinul nu le-a hărăzit întotdeauna situația cea mai rea cu putință.

În a doua jumătate a anilor ’60, pe malul stâng al Dunării albastre s-a petrecut ceva neașteptat, ieșit din firea lucrurilor așa cum tocmai prinseseră a se desena ele atunci, într-o autocrație reformistă proaspăt instaurată. Tiranul, despotul, dictatorul a avut ceva – poate curiozitatea, poate extravagantul interes – să vadă cum ar arăta Saturnaliile intelectualității române. S-a jucat, a simulat deschiderea, s-a distrat pervers… Ori, cumva, lucrurile s-au întâmplat altfel? Poate s-a simțit brusc îndeajuns de tare pe picioare încât să-și permită luxul periculos al experimentării libertății supușilor?! Nu cumva acei 5-6 ani au reprezentat un interval de grație spirituală pe care însă noi l-am ratat? Nu cumva eșecul ne aparține și semnifică incapacitatea națională de a valorifica major libertatea, așa cum au făcut, de exemplu, alți est-europeni (cehii, de exemplu, cu a lor Carta ’77 sau polonezii cu a lor Solidarnosti)?

Cinci-șase ani nu înseamnă mai nimic în valoare absolută, dar putea însemna enorm în conjunctura dată. În fond, este cam a șasea parte din timpul total rezervat comunismului pe scena istoriei. În cinci-șase ani se consumă un război mondial, se pregătește o revoluție, se

poate spulbera un imperiu. Sau – ca în cazul nostru – se vegetează suav, se păcălește cenzura literară cu trei-patru șopârle vândute ulterior la preț de balauri înfiorători, se exersează performant scepticismul care ne paralizează de secole impulsurile activiste, se spurcă pestilențial câțiva inamici reali ori imaginari, se mai pun la cale oarece aranjamente oneroase vizând dregătorii pitice sau altele asemenea.

Caut de multă vreme în memorie câteva fapte demne de așezare în panteonul spiritual al nației sau măcar o insurgență capabilă să dinamiteze cutumiarele inerții. Un sturm und drang românesc, fie și la un veac și jumătate distanță de tulburarea europeană de origine. Caut un semn că această țară a noastră, cu intelectualitatea ei gălăgioasă cu tot, a beneficiat în chip real și esențial de peste 2.000 de zile de libertate. Nu găsesc decât îndrăzneli cuminți și nesemnificative, insurecții de cârciumă și revolte de tinichea. Nimic vrednic de admirație postumă, nimic memorabil ori măcar durabil, nimic ieșit din convenție, în măsură să contureze un alt orizont sau să deschidă o altă perspectivă, nimic logodit cu speranța într-un mâine intens visat. Mă tem că nici curajul de a visa nemărginit nu l-am avut. Visurile noastre au fost mai degrabă vise mărunte, care nu cunoșteau zenitul, mulțumindu-se să înlocuiască pentru o clipă bahice coșmaruri. Atât și niciodată mai mult. Letargia promiscuă dintotdeauna, cultivarea frenetică a stilului ciupitativ și a filozofiei relativiste, relativizatoare și, în ultimă instanță, dizolvante prin defetism și lipsă de ideal.

E adevărat, după mulți ani de interdicție, atunci au apărut cărți semnate de Lucian Blaga și Octavian Goga, dar pot fi ele considerate gesturi de mare curaj intelectual în condițiile unei relaxări anunțate? Parcă nu prea. Mai îndrăzneață a fost antologia de poezie românească publicată în BPT de Nicolae Manolescu. Faptul că o culegere în al cărei sumar se puteau întâlni numele unor Radu Gyr sau Nichifor Crainic a văzut lumina tiparului confirmă că, din punctul de vedere al autorităților comuniste, readucerea acestor autori în circuitul public putea fi O.K. E o prostie să credem că a fost vorba despre o neatenție sau o scăpare a Direcției presei, cum duios se chema instituția cenzurii în vremea aceea. Nici prezumția complicității curajoase nu stă în picioare: nimeni nu și-ar fi asumat riscul să mimeze cecitatea când era vorba despre poeți cu background legionar notoriu și cu ani grei de penitenciar la activ. Cel mai probabil este că despre sumarul antologiei lui Manolescu s-a știut până la cel mai înalt nivel. Nu numai că s-a știut, dar s-a și acceptat și aprobat. Poate cu oarecare strângere de inimă, poate ca simplă formă de testare a efectului unui eveniment editorial. Dar a fost acceptat.

Nu e vina P.C.R.-ului și nici a lui Nicolae Ceaușescu et. comp. că un delator cu surâs nipon pe fizionomie a demascat greșeala editării volumului și a zugrăvit în tușe groase inacceptabilele consecințe pe care le-ar fi putut produce difuzarea lui. Odioasa turnătorie n-a venit dinspre vreun activist de partid în exercițiul nerușinatei sale vigilențe, nici din partea vreunui securist școlit mai mult decât se cuvenea ori a unui cenzor zelos. Lovitura a venit din interiorul breslei, din rândul celor care se dovedeau nu numai incapabili de a se bucura de libertate, ci de-a dreptul îngroziți de ea. Aerul tare al libertății le provoca vertijuri insuportabile. Între dirijismul controlat și fără responsabilități cu care se obișnuiseră și riscul zborului cu propriile aripi libere într-un văzduh dintr-odată ilimitat, lașitatea și inerția comodă au ales instinctiv prima soluție.

În atare condiții, apariția tezelor din iulie (sau, mă rog, dintr-o altă lună calendaristică a cine știe cărui an) devenea un fenomen aproape de așteptat.

Ce sunt însă, de fapt, abominabilele teze dacă trecem dincolo de tsunami-ul retoricii incriminatoare care îmbracă, după 1989, orice referire la comunismul ilegitim și criminal, privit el în ansamblu sau pe compartimente? Nu mare lucru. Un haloimăs indigest de frazeologie propagandistică, încorsetată în limbajul de lemn al epocii, în care abundă lozincile și truismele arhicunoscute despre profundele transformări petrecute în anii de după eliberare, ridicarea nivelului politico-ideologic, creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor, făurirea omului nou și a societății socialiste multilateral dezvoltate, ridicarea continuă a rolului conducător al partidului în toate domeniile, educarea celor ce muncesc în spiritul patriotismului socialist, al dragostei și devotamentului nețărmurit față de patrie, promovarea largă în mase a ideologiei PCR, a politicii sale marxist-leniniste, creșterea combativității revoluționare împotriva influențelor ideologiei burgheze, a mentalităților

retrograde, străine principiilor eticii comuniste și spiritului de partid, cultivarea tradițiilor revoluționare ale clasei muncitoare și ale partidului comunist, pentru educarea socialistă, patriotică, prin muncă a tinerei generații etc., etc., etc.

Nimic nou, după cum se vede, nici în amonte, nici în aval de momentul ideologic iulie 1971 al istoriei României. Convingerea larg răspândită că așa-zisele „teze" s-au născut mai curând din vizitele lui Nicolae Ceaușescu în China, Coreea de Nord, Vietnam și Mongolia decât din evoluția naturală a ideologiei comunismului românesc (*Programul Congresului al X-lea al PCR* din 1969, de exemplu) mi se pare doar exagerată, ci, pur și simplu, eronată. Post hoc, ergo propter hoc rămâne un sofism simpluț și simplificator: nu întotdeauna și nu în orice succesiune sălășluiește cauza (sau consecința) unui fapt ori eveniment. Poate că, într-adevăr, în mintea lui Ceaușescu ori a cine știe căruia dintre curtenii săi ideologici, partea de spectacol a cultului personalității proprii s-a înfiripat pe stadionul din Phenian, dar legătura dintre grandioasele reprezentații inspirate de filozofia ciuce, la care au asistat, și eroi-comicele teze îmi pare a sta mai degrabă sub semnul unei conjecturi pur ipotetice (scuzați suavul pleonasm…).

La obiect: în ce constau, din cele 7-8 file pe care se întinde textul tezelor din iulie – respectiv, propunerile de măsuri propriu-zise în seama cărora este pusă așa-numita „revoluție culturală" instituită pe malurile Dâmboviței, echivalentă cu întoarcerea la realismul socialist al anilor `50-`60? Iată-le, într-o succintă trecere în revistă: participarea tineretului la acțiuni de muncă patriotică, combaterea diferitelor mode artistice împrumutate din lumea capitalistă, interzicerea servirii băuturilor alcoolice în toate localurile distractive pentru tineret, intensificarea propagandei ateiste, afirmarea puternică a filozofiei materialist-dialectice, promovarea artei și literaturii socialiste, sporirea rolului educativ al emisiunilor de radio și televiziune, prin stimularea creației de cântece revoluționare, patriotice, muncitorești, echilibrarea filmelor programate în cinematografe, limitându-se difuzarea filmelor polițiste, de aventuri, interzicându-se filmele care cultivă violența și vulgaritatea, care propagă modul de viață burghez, difuzarea în localurile de alimentație publică în special a creației muzicale din țara noastră, în vederea înlăturării muzicii care exprimă curente decadente...

După ce puneau la punct fără milă, așadar, problema muncii patriotice, filmelor polițiste și a repertoriului muzical din restaurante, bufete, cârciumi de cartier și alte localuri de alimentație publică, tezele avansau o coda con tutti imperativ-triumfală:

„Întreaga activitate ideologică, politico-educativă, cultural-artistică ce se desfășoară în țara noastră trebuie să aibă drept bază linia generală marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, *Programul* elaborat de Congresul al X-lea al partidului, să asigure însușirea și traducerea în viață a acestora de către întregul nostru popor. Îmbunătățirea activității politico educative trebuie să ducă la intensificarea participării comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a întregului partid și popor la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, operă care presupune atât ridicarea gradului de civilizație materială a României, cât și formarea unui om nou, cu înaltă conștiință socialistă". Ura! Ura! Ura!

În pofida fermității cu care tezele din iulie sunt, în cvasi-exclusivitate, puse la baza minirevoluției culturale maoist-staliniste și a întoarcerii artei românești la realismul socialist, există destule argumente care pun sub semnul întrebării această aserțiune simplificatoare. Adevărul este că între ce gândea și predica prin 1968 Nicolae Ceaușescu și ce gândește și propovăduiește el în 1971 sunt greu de găsit diferențe majore. În chip firesc, nici efectele politico-sociale (aproape nule) ale *Programului Congresului al X*-lea din 6 – 12 august 1969 nu diferă fundamental de cele (palide) ale *Propunerilor* aprobate în ședința Comitetului Executiv al Comitetului Central al P.C.R. din 6 VII 1971 și ratificate prin integrarea lor în *Programul adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din 3 – 5 noiembrie* același an.

Limitându-ne la producția de carte, nu putem să nu observăm că, în anii imediat următori apariției detestatelor teze, literatura română se îmbogățește cu câteva titluri de valoare indiscutabilă. Are loc acum, de pildă, „explozia romanului" de gravă şi profundă extracţie socială care se constituie într-unul din fenomenele semnificative ale actualităţii literare a momentului, fiind ilustrat, între altele, de *Marele singuratic* de Marin Preda și *Feţele tăcerii* de Augustin Buzura în 1973; *Vânătoarea regală* de D.R. Popescu, *Apa* de Al. Ivasiuc și *Drumul câinelui* de I. Lăncrănjan în 1974; *Galeria cu viţă sălbatică* de Constantin Ţoiu în 1976. Lor li se pot

adăuga, spre exemplu, în 1972: *Ușa noastră cea de toate zilele* de Paul Goma (deși, împotriva cutumei, autorul publicase, cu un an înainte, romanul *Ostinato* în Republica Federală a Germaniei), în 1973: *Să creşti într-un an cât alţii într-o zi* de Petru Popescu, în 1974: *Sfârşitul bahic* și *Copiii Domnului* de același autor, în 1972: *În război un pogon de flori* de Nicolae Velea ș.a.m.d. De asemenea, în poezie sunt de reținut câteva apariții notabile, între care: Ana Blandiana: *Octombrie, Noiembrie, Decembrie* (1972) și *Poeme* (1974), Ion Alexandru: *Imnele bucuriei* (1973), Ștefan Aug. Doinaș: *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte* (1972) și *Papirus* (1974), Ileana Mălăncioiu: *Poezii* și *Crini pentru domnișoara mireasă* (ambele, 1973), Marin Sorescu: primul volum din ciclul *La lilieci* și *Astfel* (ambele, 1973), Eugen Jebeleanu: *Hanibal* (1973) ș.a.

Tezele din iulie nu le-au împiedicat, iată, să fie editate, așa cum n-au împiedicat apariția pe marile ecrane a peliculei *Puterea şi Adevărul* – cel mai valoros, sub raport artistic, dintre filmele de propagandă turnate în perioada comunistă. Nu cred că exagerez afirmând că *Imposibila întoarcere* – cartea lui Marin Preda care a marcat anul editorial 1971 – mai curând le-a înlesnit apariția pentru că a sensibilizat conştiinţa de sine a breslei scriitoricești, a fortificat-o şi i-a deschis apetitul pentru marea problematică a omului care reprezintă unica substanță autentică a artei. Aș spune chiar, forțând puţin nota, că o singură frază din eseul „Iată ţăranul!” („Este foarte lesnicios pentru omul de litere să se adăpostească în spatele necesităţii istorice şi să se eschiveze în felul acesta de a se întreba *nu câtă necesitate conţine istoria, ci care e soarta fiecărui om în parte* (subln. mea – G.N.) ştiind că omul nu are decât o singură viaţă de trăit, în timp ce istoria este înceată şi nepăsătoare”) a fertilizat generos şi durabil literatura noastră, ignorând teze sau chiar tomuri întregi de teorie – literară sau politică – pretenţioasă şi aridă.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mihai Măceș, Mihaela Albu și Mircea Pospai

Eliza Roha

ELIZA ROHA LA 80 ANI

Eliza Roha (real Elena Roșu, ns. 08.07.1946 în București)) este membră a Uniunii Scriitorilor din .România, Filiala București-Proză din 2008, membră a „Fundației Internaționale Mihai Eminescu”, fondator și consilier în colegiul de redacție al revistelor „Cronica Timpului” și „Arena Literară”, senior editor al revistei „Rotonda Valahă”.

*A debut*at cu poezii publicate sub diverse pseudonime în reviste literare (anii 1980-1989) și a publicat piese de teatru în revista „Teatrul”, având patru piese puse în scenă în perioada 1982-2001, la Teatrul de Stat din Bacău, Teatrul de stat din Sf. Gheorghe-Secția română, Teatrul de stat din Bârlad și Teatrul „Maria Filotti” din Brăila (coautoare).

A debutat editorial în poezie cu volumul „Profeție” în 2008 iar în proză cu romanul „Întâlnire la castel” în 2000. A mai publicat treizeci romane (între care tetralogia „Fata din pomul cu mere” și trilogia „Zborul”), dintre care 10 reeditate, opt volume de eseuri și povestiri, inclusiv povești pentru copii, douăsprezece de comentarii literare, patru de teatru și trei de poezie.

Are poezii, eseuri, povestiri, comentarii literare publicate în mai multe antologii comune, în diverse publicații periodice*: Arena literară, Argeș, Literatorul, Drama*, *Cronica Fundațiilor*, *Bucureștiul literar și artistic, Curtea de la Argeș ,Litere, Sud, Apollon și Apollon Junior, Cotidianul.ro, Curierul de Vâlcea, Viața Vâlcii, Rotonda Valahă, Vorba noastră, Discobolul, Vatra Veche, Măiastra, Pro-saeculum, Ex-Ponto, Nord, în mai multe reviste on-line și pe diverse site-uri culturale..*

A obținut mai multe premii la concursuri și festivaluri de literatură și de la diverse publicații

Are o prezență permanentă cu lansări și prezentări de carte personale dar și ale altor scriitori la Târgul *Gaudeamus* și Salonul de carte *Bookfest* București și o prezență activă la lansările de carte ce au loc în cadrul cenaclului Arena literară, în școli și în județe.

Are o prezență permanentă cu lansări și prezentări de carte personale dar și ale altor scriitori la Târgul *Gaudeamus* și Salonul de carte *Bookfest* București și o prezență activă la lansările de carte ce au loc în cadrul cenaclului Arena literară, în școli și în județe.

Prezentă la:
1. Gaudeamus 2025
2. Bookfest 2026
3. Cenaclu

4.La o lansare la MNLR
5. Primind Premiul „Ecomondia”
6.La o școală
7. După o lansare la librăria M. Eminescu.

***

Despre opera sa s-au pronunțat în recenzii, cronici, comentarii, printre alții: Mihai Antonescu, Victor Atanasiu, Gabriela Banu, Nelu Barbu, Ion Dodu Bălan, Vasile Băran, Geo Călugăru, Radu Cârneci, Șerban Codrin, Ștefan Dimitriu, Ana Dobre, Marian Dumitru, Eugenia Duță, Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Georgescu,, Aureliu Goci, Lucian Gruia, M. M. Loviște, Emil Lungeanu, Nică D. Lupu, Doina Mandaj, Catia Maxim, Emilian Marcu, Victoria Milescu, Ștefan Mitroi, Mihai Neagu Basarab, Floarea Necșoiu, Ionel Necula, N. N. Negulescu, Gabriela Rusu Păsărin, Florentin Popescu, Paula Romanescu, Ion Roșioru, Ion Soare, Mihai Sporiș, Ion C. Ștefan, Alex Ștefănescu, Vasile Tărâțeanu, Radu Voinescu, Henri Zalis, ș.a. și s-au scris două monografii de către Emil Lungeanu și Aureliu Goci.

Referințe în:

- *„Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului și de pretutindeni*, vol. XI - Scriitori și filozofi*;*

- *Dicționarul personalităților din România; „Dicționarul scriitorilor români de azi*", Ed. Porțile Orientului;

- *„Prozatori la frontiera mileniului"* de Aureliu Goci;

- *„Gura lumii – Extracții critice fără anestezie"* de Emil Lungeanu;

- Monografiile: „Eliza Roha. Polivalența romanului și vocile feminității" de Aureliu Goci și „Raport la Congresul al XV-lea – rolul criticii și autocriticii în literatura contemporană: Eliza Roha – un Cezar Petrescu feminin al romanului de azi" de Emil Lungeanu;

- *„Legea Junglei – aventuri critice și alte însemnări"* de Emil Lungeanu*;*

- *„Plăcerea lecturii", „Ora lecturii", „Lecturile unui insomniac"* de Lucian Gruia;

- *„Întâmpinarea cărților..."* de Aureliu Goci, ș.a.

- *Antologiile Apollon „Vis cu Nichita",* vol.XIII, Ed. Ro. Cart/2020;

- *Enciclopedia „Scriitori din generația 2000", vol.I Ed. UZPR/2020 ș.a.*

- ***A.L.***

Câteva opinii:

Aureliu Goci: Eliza Roha este o Scriitoare de anvergură națională.

Între 1983 și 2002, doamna Eliza Roha a scris poezie și mai multe piese de teatru, dintre care unele i s-au jucat la teatre din provincie; în volum debutând în roman cu „Întâlnire la castel, în 2000 și cu poezie: „Profeție", în 2008.

După o primă experienţă a universului liric, părăseşte şi poezia, dedicându-se, după anii 2000, prozei în diverse variante: roman istoric, policier, roman erotic, roman de introspecţie analitică. Între timp, a abordat noi genuri şi specii literare: creaţia pentru copii, eseul şi critica literară. Câteva lucruri ies la iveală. Paradoxal, între 1990 şi 2000, d-na Eliza Roha nu a publicat nimic, dar ulterior acestei date se conturează ca unul dintre scriitorii cel mai bine definiţi apăruţi după revoluţie, cu mai multe romane și în special cu ciclul romanesc „Fata din pomul cu mere"... Eliza Roha este revelația literaturii din ultimii ani, o autoare de mare fermitate stilistică, scriitoare de anvergură națională.

D-na Eliza Roha este unul dintre romancierii performanți și dominanți ai perioadei de început de mileniu, camuflând un veritabil scriitor total: poet, dramaturg, eseist, memorialist, critic de interpretare, autor de proză scurtă și literatură pentru copii. (…) (…) Dacă rămânem în domeniul strict al romanului, prin spiritul inovativ, autoarea etalează aproape întreaga tipologie a genului proteic: realism, analiză psihologică și psihanaliză, fantastic, magic și paranormal.(…) O prozatoare excepțională, cu un discurs firesc, cursiv, obiectiv și inventivitate situațională și tipologică, care creează un întreg univers de referință , cu istoria, logica și morala lui, un adevărat inventator de lumi imaginare care se adaugă firesc lumii reale.

Nicolae Georgescu: Romanele Elizei Roha revarsă o undă a binelui peste o lume apăsată. umilă, supusă relelor timpului; scot de dedesubt o tandră încredere în ființa umană aflată în încrengături sociale dintre cele mai diferite/ Autoarea nu te obligă să crezi că așa e, că în viață e ca în basm unde triumfă totdeauna binele, dar îți lasă latitudinea să înțelegi că se poate și așa, te prinde în plasa unor raționamente bine construite din care deduci că există o dobândă la răul din lume și, adunată cu chibzuință, aceasta face ca balanța vieții noastre să stea nu numai în echilibru, ba cu talgerul profitului chiar mai greu decât cel al pagubei. Proverbul zice că e mai bine cu un deștept la pagubă decât cu un prost la câștig

Emil Lungeanu: După cronicile de familie exersate în tetralogia *Fata din pomul cu mere* şi

în tripticul *Zborului*, imensele resurse analitice dovedite de romanele doamnei Eliza Roha sunt dirijate acum într-o nouă direcţie, a cazuismului feminin apologetic în manieră Henriette Yvonne Stahl. În ultimii ani condeiul acestei infatigabile romanciere s-a ascuţit în mod vizibil. Între timp, personajele s-au îmbogăţit, au evoluat, şi acum „nuanţează valenţe psihologice, unele doar bănuite în textele anterioare. Polivalența psihologică a personajelor derivă din dedublarea sufletească, din permisiva ambivalenţă tipologică şi din variabile stări dispoziţionale", după cum scrie Aureliu Goci.

Lucian Gruia: „Imaginarul amplu al Elizei Roha e similar cu o pânză freatică bogată, decantarea estetică, succesivă, pare limpezirea apelor izvorului în trecerea sa prin straturile cu nisip fin, iar eliberarea prin actul creator, reprezintă izbucnirea izvorului"

Mihai Antonescu: A sosit vara de-a neamurile pe la noi. Arșița zilelor lungi s-a cuibărit în ochii păsărilor făcându-le să se clatine pe ramuri. E timpul să mă îngândur încă și încă de romanul Elizei Roha(*Zidiri și alternanțe*-n.n.), ca de o mare izbândă a literaturii noastre contemporane. Ca de încă o sărbătoare a spiritului, prezentă la instanța valorii și a rămânerii. Ave!:

Ana Dobre: „Modul în care a fost receptată literatura Elizei Roha este relevant pentru situarea ei în tabloul literaturii contemporane. Alex Ștefănescu, de exemplu, o consideră „un Cezar Petrescu feminin care practică în egală măsură și literatura și literaturizarea", punctând stilul direct, alert, „simpatic naiv", menținând judecata critică la limită, între laudă și admonestare. Pentru Emil Lungeanu, romanele Elizei Roha sunt „marile basme ale adulților". Pentru Aureliu Goci, Eliza Roha este o revelație, o scriitoare completă, de „mare fermitate stilistică". Stilul narativ este o dominantă în aprecierile critice, relevată de Ștefan Mitroi, Lucian Gruia, printre alții, ceea ce este extrem de important pentru orice scriitor, căci rămâne valabilă peste timp aserțiunea lui Buffon: *Stilul este omul*...

Eliza Roha nu construiește, nu imaginează istorii pentru a releva un precept moral. În literatura ei, esteticul este autonom și suveran. Și chiar dacă există o preocupare pentru problematica morală, intenția sa nu este să creeze parabole din care să i se deducă atitudinea față de o conduită civică sau familială. Ca orice scriitor, Eliza Roha este preocupată, în mod egal, de impresia de viață pe care o pot sugera personajele sale și de așa-zisa inginerie textuală...

Ca o infatigabilă Șeherezadă, Eliza Roha își spune poveștile cu pasiunea celui care află în aceasta un *modus vivendi*. A trăi pentru a povesti istorii ce implică oameni și sentimente, experiențe de viață, experiențe la limita fruntariilor cognoscibilului și necognoscibilului poate oferi permanenta motivație de a urca, asemenea lui Sisif, muntele zilnic. Și dacă ar trebui, cum spune Albert Camus, să-l imaginăm pe Sisif fericit, la fel de fericită mi-o imaginez pe Eliza Roha, scriitoarea care a făcut din propria viață o creație pentru a se minuna de spectacolul etern al vieții, pentru a se lăsa mistuită de propriul vis creator."

Radu Cârneci: Doamna Eliza Roha este foarte dăruită cu har de la Dumnezeu, un scriitor total, abordând toate genurile literare, inclusiv eseuri politice.

Ștefan Dimitriu: Scrisul Elizei Roha surprinde prin siguranţă şi temeinicie, prin iscusinţa cu care ştie să pătrundă în ascunzişurile tainice ale firii omeneşti, prin uşurinţa cu care traversează straturile cele mai diverse ale unei societăţi aflate într-o permanentă ebuliţie, prin modul de a-şi alege şi urmări cele mai ofertante personaje, prin ştiinţa de a ţese un păienjeniş de intrigi prin care să avansese cât mai adânc în descifrarea psihologiei eroilor săi şi să ţină cât mai treaz interesul cititorilor. (…) Asumându-şi misiunea de a gândi şi a suferi în numele compatrioţilor săi şi a colţului lor de lume, Eliza Roha urcă din greu, cu fiecare carte a sa, o nouă Golgotă, un nou şi dureros drum al Crucii.

Volume(selectiv)

Romane recente

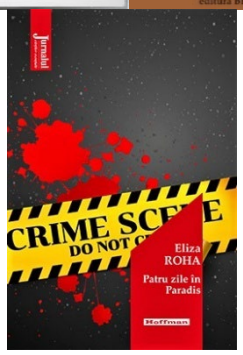

Comentarii literare

Ciclul„Fata din pomul cu mere”: *Deceniul obsedar, Femeia în verde, Zodia Proscrișilor, Destine în derivă* (Ediția a II-a/2026)

Ana Ocoleanu

TEMA IUDITEI UCIGÂNDU-L PE OLOFERN ÎN CREAȚIA PICTURALĂ A LAVINIEI FONTANA, ELISABETTA SIRANI ȘI ARTEMISIA GENTILESCHI

O categorie de portretistică religioasă din istoria artei constă în picturi care le înfățișează pe eroinele biblice și istorice apocrife. Figuri precum virtuoasa Iudita sau legendara regină din Saba (Piero della Francesca) erau foarte cunoscute publicului și reprezentau modele ale rolului feminin, des pomenite în predicile ținute de preoții vremii. În perioada barocă, Iudita era asociată cu Biserica triumfătoare, care pentru a menține vechea credință avea de înfruntat protestantismul, chiar dacă era necesară pentru asta folosirea sabiei. Lupta Iuditei cu Olofern reprezenta o temă importantă pentru artiști în general, și pentru cei din statele papale din perioada Contrareformei în special.

Nu numai în pictură o aflăm pe Iudita, ci și în sculptură. Încă din anul 1456, statuia lui Donatello realizată pentru Signoria din Florența o înfățișează pe Iudita tăindu-i capul lui Olofern. „Operă de mare frumusețe și măiestrie", scrie Vasari în lucrarea sa. „Grupul a fost lucrat de Donato cu deosebită grijă: la turnare, bronzul s-a arătat subțire și de foarte bună calitate, iar după turnare grupul a fost atât de bine șlefuit, încât, privindu-l, te cuprinde o adevărată uimire"[1], scrie cunoscutul pictor și biograf italian.

La fel ca Artemisia Gentileschi, și pictorița Lavinia Fontana a realizat mai multe versiuni ale Iuditei. Una dintre acestea o reprezintă tabloul intitulat „Iudita cu capul lui Olofern (1595). În pictura ei, Lavinia Fontana o reprezintă pe Iudita nu ca pe o femeie fatală, ci ca pe o eroină pioasă. Acest lucru reiese din aspectul modest al îmbrăcămintii și din neevidențierea aspectului sângeros al relatării biblice. Lipsa de violență a tabloului face ca această imagine să aibă ceva din icoană, dar pare să fie, de asemenea, și un autoportret. „O mare parte din pânză este lăsată în întuneric, permițând concentrarea asupra luminii reflectate de chipul triumfător al Iuditei. O strălucire aproape temporară de lumină luminează, de asemenea, capul tăiat al lui Holofern din umbre. Atmosfera a fost creată pentru contemplarea virtuții drepte a unei femei"[2]. O altă pânză care o înfățișează pe Iudita a fost realizată în anul 1600 și comandată de către văduva virtuasă Barghellini. Spre deosebire de cealaltă Iudită, aceasta este îmbrăcată în ținută fină și decentă și împodobită cu bijuterii. Tabloul intitulat „Iudita arătând israeliților capul lui Olofern" (1660) al unei alte pictorițe, Elisabetta Sirani, ne prezintă o Iudita triumfătoare, care se întoarce la poporul ei din Betulia cu prada, fapta ei curajoasă prin care îi salvează pe israeliți de asupritorul lor asiriian fiind adusă la cunoștința publicului. Îmbrăcămintea ei decentă scoate în evidență faptul că în lupta cu dușmanul virtutea ei nu a fost compromisă, ceea ce era în conformitate cu preceptele post-tridentine. Iudita lui Fontana nu include și alte personaje, ci doar pe Iudita și servitoarea ei, ca în picturile Artemisiei Gentileschi. Pictura Laviniei Fontana a fost considerată și un autoportret, un portret istoric al unui model de virtute feminină care ar fi fost potrivit pentru patroana sa, Signora Barghellini.

În pictura Iuditei realizată de Sirani, eroina poartă pe piept imaginea Minervei, exemplul războinicei virgine. Iudita pictată de Elisabetta Sirani a fost comandată de către bancherul Andrea Cattalani, pentru care va mai picta și tabloul cu Timocleea. Acest subiect, preluat cel mai probabil din „Viața lui Alexandru cel Mare" de Plutarh, volum aflat în impresionanta bibliotecă a lui Giovanni Sirani, tatăl artistei, este foarte rar întâlnit în istoria picturii, iar Elisabetta Sirani face dovada cunoștințelor ei solide despre antichitate, acestea rezultând și din reliefurile clasice care prezintă bătălia dintre lapiți și centauri[3].

Cele mai dramatice reprezentări ale eroinei veterotestamentare, Iudita, sunt cele ale Artemisiei Gentileschi. Până la a o zugrăvi pe Iudita, pictorița realizează în anul 1610, la vârsta de17 ani, în atelierul tatălui ei, o primă variantă a

[1] Giorgio Vasari: *Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților*, vol. I, ediția a II-a revăzută și adăugată, traducere și note de Ștefan Crudu, Editura Meridiane,București, 1968, p. 360.

[2] Patricia Rocco: *The devout hand. Women, Virtue and Visual Culture in Early Modern Italy*, McGill –Queen's University Press, Montreal and Kingston, London, Chicago, 2017, p. 86.

[3] *Ibidem*, p. 130.

celor trei picturi înfățișând o altă eroină biblică, Suzana, care nu apare la celelalte pictorițe. Acest tablou, trimis de Oratio Gentileschi ducelui Cosimo al II –lea va reprezenta portița de intrare a Artemisiei în universul artistic covârșitor masculin al Florenței și prilejul de a părăsi Roma, unde a fost nevoită să treacă prin atâtea umilințe în urma experienței traumatice de pe urma lui Agostino Tassi. Grație talentul ei excepțional și având încă de la început comenzi și protecție atât de la familia de Medici, cât și de la Michelangelo cel Tânăr, nepotul marelui artist, Artemisia s-a făcut repede remarcată în Florența. Cea mai mare recunoaștere a talentului ei a fost admiterea în anul 1616 în cadrul Accademiei del Disegno, la sugestia ducelui Cosimo al II-lea. Înființat cu circa 50 de ani înainte de către ducele Cosimo I, Accademia nu avusese până la venirea Artemisiei nicio femeie în componență. Spre deosebire de alte pictorițe precum Sofonisba, Lavinia sau Elisabetta, care erau foarte instruite nu doar în pictură, ci și în muzică și cultură clasică, Artemisia avea la venirea în Florența o educație rudimentară, abia putea citi și nu știa scrie. Desigur că ambiția, vârsta fragedă și mediul cultural în care trăia au deteminat-o să se instruiască, dovadă sunt în acest sens cele 22 de scrisori care au rămas de la ea. Cu toate acestea, programul Accademiei presupunea parcurgerea unui traseu precis de discipline, începând cu matematica și trecând progresiv prin anatomie (împreună cu desenul după natură), filosofie naturală și studiul obiectelor. De aceea este deschisă întrebarea dacă Artemisia a participat la lecțiile de anatomie, dacă i s-a permis accesul alături de ceilalți membri la schițarea după nudul masculin[4].

În perioada 1612-1625, Artemisia Gentileschi realizează o serie de patru variante ale Iuditei, pictând-o pe eroina care instaurează dreptatea prin uciderea tiranului asirian Olofern, opresor al Israelului și potențial violator al femeilor virtuoase. Spre deosebire de tabloul Laviniei Fontana, nicio variantă a tabloului nu este un autoportret. Cu toate acestea, artista pare să introducă elemente autoreferențiale codate în fiecare versiune a tabloului. Una dintre cele mai cunoscute biografe a Artemisiei, Mary D. Gaddard, observă. „Descotorosirea ușoară de Olofern dovedește în mod clar compensarea ficțională pentru frustrarea și suferința pe care Artemisia a trăit-o în propria sa viață, atât în trauma efectivă a violului, a participării la derularea procesului intentat de tatăl ei violatorului, cât și în general, în experiența ei de viață trăită într-un sistem social care descuraja adânc trupul femeiesc”[5].

Artemisia Gentileschi realizează prima variantă cu decapitarea lui Olofern de către Iudita la puțină vreme după proces. Există documente care atestă că în urma procedeelor umilitoare la care a fost supusă, pictorița ar fi declarat: „Când m-am trezit liberă, am luat un cuțit și m-am năpustit asupra lui Agostino”[6].

Referindu-se la tabloul Iuditei aflat în Galeriile Uffizi, Olga Greceanu scrie: „Subiectul, și, mai ales, felul cum e tratat prezintă mai mult decât o emoție naturală, mai mult și încă ceva decât o simplicitate care te mișcă. E un stil și o asemenea forță de invenție de contraste, o asemenea orânduire a rarelor calități, încât contribuția pe care ea o aduce în compoziție e una neașteptată, generoasă, bogată, mai ales pentru secolul al XVII-lea. Artista alege pentru acest subiect momentul când eroina își încheie actul crimei. Păstrează încă în mâna dreaptă spada însângerată, în timp ce cealaltă mână apasă pe umărul servitoarei care duce coșul unde a fost aruncat capul lui Oolofern. Atrase de un zgomot ciudat de pași, amândouă întorc capul îngrozite, în aceeași direcție. Așteaptă. Părul lor răscolit indică lupta. Ceva mai multă dezordine în ținuta lor ar fi compromis bunul simt al sentimentului. Nimic nu e exagerat, nici în atitudinea, nici în expresia lor, emoția e totuși vizibilă, se vede bine că cele două inimi au încetat să bată. Privirea, cam rătăcită, febrilă, este aspră. Mândră de a-și fi salvat orașul, Iudita nu e totuși decât o femeie și se ghicește că acea stare de spaimă nu poate fi prelungită fără ca puterea s-o părăsească, fără ca mâna să tremure. În jurul celor două femei, o atmosferă apăsătoare crimei comise, le unește ”[7].

Cele mai la îndemână surse de inspirație pentru realizarea celor două Iudite ale

[4]R. Ward Bissel: *Artemisia Gentileschi and the Authorithy of Art: Critical Reading and Catalogue Raisonné*, Pennsylvania State University Press, 1999, p. 22.

[5] Mary D. Garrard: *Artemisia Gentileschi around 1622: The Shaping and Reshaping of an Artistic Identity*, University of California Press, Berkeley-Los Angeles-London, 2001, pp. 19-20.

[6] Rainer Hagen: *What Paintings Say*, Taschen Gmbh, p. 351.

[7] Olga Greceanu: *Femei-pictore necunoscute*, ediție îngrijită de Iuliana Mateescu, Editura IDACO, „dar din dar”, Otopeni, 2017 , pp. 117-119.

Artemisiei aflate în Florența și Napoli sunt pictura lui Carravagio *Iudita tăind capul lui Olofern* și tabloul lui Oratio Gentileschi intitulat *David ucigându-l pe Goliat* (1605-1608), dar și picturile lui Rubens sau Adam Elshaimer. Tema decapitării era una din temele preferate ale lui Caravaggio și apare în creații precum *Sacrificiul lui Isaac* (1603), *Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul* (1608), din Malta sau cunoscutul tablou *David și Goliath* , pictură realizată în anul 1610.

Caravaggio pictează momentul precis al decapitării lui Olfern, surprinzând astfel momentul de șoc și de groază, redat în pictură de ochii holbați și gura deschisă a țipăt, sugerând faptul că pictura ne arată un om aflat încă în viață. Majoritatea artiștilor dinaintea lui au redat-o pe Iudita după săvârșirea faptei, ridicând triumfătoare capul lui Olofern. Referindu-se la tabloul Iudita al lui Caravaggio, unii specialiști au atras însă atenția recent asupra nenaturaleții, stângăciei și lipsa de convingere a poziției și acțiunii Iuditei, și, implicit, a modului neconvingător și lipsit de realism al picturii. Acest lucru se observă și din distanța neobișnuită pe care Iudit o menține între ea și Olofern, o impresie redată de înclinarea pe spate a părții superioare a corpului și de curbura ascendentă a faldurilor fustei sale. Expresia imobilă și prea detașată a feței Iuditei este și ea nerealistă, deoarece zbaterea violentă a lui Olofern sub lama sabiei nu putea să o lase fără reacție. Poziția stângace a Iuditei, în care încearcă să mențină distanță față de general, indică faptul că pictorul nu atinsese încă maturitatea artistică.

În redarea Iuditei, tatăl Artemisiei, Orazio, s-ar fi inspirat din fresca lui Michelangelo din Capela Sixtină sau de o lucrare mai mai târzie a lui Enea Vico (1523-1567)[8].

Tabloul *Iudita și servitoarea ei* realizat în anii 1625/27 și aflat acum la Detroit, este considerat de unii specialiști a fi capodopera Artemisiei Gentileschi. Pictura redă momentul imediat de după comiterea faptei; cele două femei stau și dau impresia că aud un zgomot. Se află în pericol, în cortul generalului ucis, cu capul pe jumătate băgat în sac și nu doresc decât să scape, chiar dacă trebuie să folosească din nou sabia. Figurile lor în mărime naturală vădesc teamă, dar și hotărâre, aceste emoții fiind transferate și privitorului. Lumina vine de la flacăra lumânării care pâlpâie, realizându-se un contrast în stilul lui Caravaggio, cu suportul de metal întunecat, dar și strălucitor, pe care este așezată lumânarea.

În timp ce majoritatea artiștilor au pictat-o pe servitoarea Iuditei ca pe o bătrână urâtă și cu chipul brăzdat de riduri, în contrast cu fața tânără și strălucitoare a stăpânei, Abra Artemisiei este foarte tânără, cu pielea albă, doar baticul de pe cap ne indică diferența de statut social dintre ele.

Referitor la tabloul Iuditei din Napoli (1612-1613), Mary D. Garrard, autoarea mai multor lucrări științifice dedicate Artemisiei Gentileschi, observă poziționarea oarecum stângace a brațelor Iuditei, care nu ar fi putut realiza cu ușurință decapitarea cu brațele în acea poziție; sângele care țâșnește nu arată că sabia a trecut prin gât, îndepărtându-se de corpul Iuditei, aflată în mișcare, cu mîna la spate[9].

Cu toată faima de pictoriță de care s-a bucurat Artemisia în timpul vieții , nu a avut nicio comandă publică, la Roma, Florența sau Veneția, lucrând doar pentru persoane.

[8] Alessandro Zuccari: *The Rome of Orazio Gentileschi*, pp. 34-162, în: Keith Christiansen/Judith W. Mann: *Orazio and Artemisia Gentileschi*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 2001, aici p. 84.

[9] Mary D. Garrard: *Artemisia Gentileschi. The image of a female hero in Italian Baroque Art*, Princeton University press, 1989, p. 310.

Lidia Zadeh

SINGURĂ

mi-au spus că
sunt de una singură
și am râs
cum râde un pahar când se crapă

m-au arătat cu degetul
și mi-au spus să tac
am tăcut așa cum tace
un blid de tablă
după ce cade pe ciment

mi-au dat ultimatum
și în sfârșit am îngenuncheat

iartă-i Doamne
că nu mai cred în tine

apoi cineva
și-a ascuțit colții
cu o rindea
în același timp în care
smulgea cu ghearele
bucăți de carne vie
din credința mea

REPETIȚIA

în spatele reflectoarelor
nu începe întunericul
începe doar omul
cu toate vocile pe care le-a îngropat
pentru a putea fi auzit

acolo lumina își pierde aroganța
și cade pe podea ca o pasăre rănită
pe care nimeni nu o salvează

toți sunt ocupați
să-și adune fețele împrăștiate
prin oglinzi

am învățat că succesul
are miros de cabluri încinse
și de flori uitate într-o vază prea mare
iar aplauzele sunt valuri
frumoase
dar incapabile să rămână

după fiecare rol
mă dezbrac
de privirile voastre
de măștile care cad una câte una
ca solzii unui pește
aruncat înapoi
cu furie

așa rămân
aproape transparentă
ca ciobul de sticlă
prin care dimineața
intră fără să știe că aici
în spatele reflectoarelor
cineva repetă de o viață întreagă
rolul de a fi

LUCIUL OGLINZII

oglinda a început să mă uite
mai întâi mi-a șters zâmbetul
apoi mi-a accentuat ridurile

într-o dimineață m-am privit
și am văzut în ea o femeie
care îmi purta înfățișarea
ca pe o haină furată

n-am certat-o
era mai obosită decât mine
iar între noi sticla tremura
ca o rană care nu știe
cărui trup îi aparține

am întins mâna
ea a făcut la fel
dar degetele noastre
au rămas despărțite
de un frig mai vechi decât memoria

în casă toate obiectele
îmbătrânesc frumos
numai eu ruginesc pe dinăuntru
ca un clopot care bate
pentru o poezie dispărută

noaptea
îmi atârn gândurile în cuiul întunericului

dar nimeni nu le recunoaște
nici măcar clipa
care trece pe lângă mine
cu o politețe derizorie
de parcă ar trece pe lângă un mormânt
în care cineva
încă respiră

PROTOCOLUL

mereu primesc instrucțiuni
scrise cu o cerneală care nu iartă
nu mai spune „eu„
nu te mai prezenta ca un poet
nu mai hrăni focul cu aer

am început corect
mi-am decupat vocea
și am pus-o într-un borcan
etichetat „utilă cândva„

în piept
am descoperit o uzină
care producea regrete
în serii infinite

liniștea nu mai e liniște
(de fapt nu mai poate exista)
e doar un mecanism
care macină încet
resturile de identitate

îmi dezlipesc trecutul
de pe oase
ca pe un afiș vechi
care stă să cadă
de pe tencuiala orașului

fiecare amintire
se apără
cu dinți invizibili
și mușcă exact unde doare

în oglindă
apare cineva aproape perfect
o prezență educată
care știe când să tacă
și cum să zâmbească

am învățat totul
repede
impecabil
și totuși

într-un colț al memoriei
rămâne o eroare
care nu respectă protocolul
și mă ține încarcerată
ca pe o greșeală vie
într-un circuit închis

PROFUND

bine ai venit într-un poem obosit
care știe prea bine
că e doar
un artificiu literar

nu te speria
nu e nimic profund...
și-a pierdut profunzimea
într-un bordel literar
între un aforism inutil
și o metaforă expirată

asta înseamnă că funcționează
așa că
la final își rupe singur un vers
îl aruncă în tomberonul oricui îl citește
și se întreabă dramatic
„oare am fost vreodată un poem
sau doar te-ai jucat de-a poezia?„

Elena Armenescu

PANTERA ASCUNSĂ

Aveam în mânuțe semințe de stele
Aduse pe-o rază de înger în visele mele
Nu știam de Panteră, doar de lapte și miere
Dar ea era în mine, mă locuia în tăcere
Mă jucam printre nori, printre flori și povești,
Cu păpuși și cu zâne, cu prinți și cu feți,
Și când noaptea venea cu tăceri de mister,
Pantera veghea lângă mine, sub cer.
Nu știam că în mine un suflet tresare,
Că poartă în taină o forță mai mare,
Că-n râsul copilului, pur și senin,
Pantera dormea în adâncul divin.
Și anii treceau peste mine ușor,
Lăsând câte-o jucărie în urmă, în decor,
Prin unghere, prin poduri, prin case uitate,
Copilăria-mi rămânea cu poveștile toate.
Dar Pantera rămase, tăcută și vie,
Ascunsă în mine, fără să știe
Că într-o zi, când voi crește, ea
Va deschide ochii și mă va chema.

SUPREMUL BUN

Cu brațele mele de copil duios
Prindeam mielușul cel mai frumos
Atingerea lui mă înalța spre Dumnezeu
Pentru ca iubirea era cu mine mereu…

Aveam în minte un animal fabulos
Care să mă însoțească aici, jos
O felină puternică, maiestuoasă
O Panteră albastră, curajoasă...

Când talazurile tineretii mă purtau
Pe marea Bucuriei, şi îngerii sopteau:
Păstrează visul aprins, fii persevarentă
Iubirea era cu mine, mereu prezentă!

Rătăcită în hățișul muncii, căutarii
Nu trăiam magia la poarta înserării,
Dar acum, iubirea, apa vie adevarată,
Mă cheamă în povestea ei de altadată.

Când, din poala zeilor mă înfruptam,
Cu nectarul dragostea sub verde ram.
Zborul acvilei şi galopul Panterei faimos,
Mi-aduceau iubitul în foişor miraculos.

Calul năzdravan şi zborul de vultur,
Fotoni alergând pe orbite în mugur,
Galaxii rotitoare în noaptea albastră,
Acestea erau scutul şi tăria noastră...

Din toate câte-n lume sunt firești,
Iubire, tu! cea mai slăvită ești!
Mă însoțești mereu fără popas
Eşti supremul bun care mi-a rămas!

PANTERA ALBASTRĂ — PRIMA MUȘCĂTURĂ

În anii când copilul
își uită jucăriile
prin ungherele serii
și-n ochii lui începe să crească
o neliniște fără nume,
atunci... apare *Pantera*.

Nu vine din pădure.
Vine dintr-o privire.
Și trece pe lângă tine
cu pași atât de ușori,
încât nu știi dacă ai întâlnit
o ființă
sau propriul tău destin.
Apoi, într-o zi,
când inima încă nu știe
că poate sângera,
Pantera își înfige colții.
Doar atât cât trebuie
ca să nu mai poți uita.
Și de atunci,
oriunde ai merge,
în orice iubire ai intra,
vei purta în tine
urma acelei prime mușcături —
ca pe o rană albastră,
nevindecată,
dar atât de frumoasă
încât nu ți-ai dori
să dispară.

CÂND VINE DUMNEZEU PESTE APE

Mi-e un dor pagân de tine, iubite.
Aud cum se crapă bolta lumii, ivind

Lanuri de ură ce văluresc nesfârșite;
Peste ape îl văd pe Dumnezeu venind.
Te caut în flacără, te caut în ploaie,
În glasul pământului ud de suspin,
În fiecare stea ce pe cer se despoaie
De noaptea ce cade peste destin.

Cu Pantera continui să alerg înspre tine
Prin viforniță, prin ninsori de poveste,
Dar ascultă-mă, iubitule, ascultă-mă bine:
Doar iubirea rămâne dintre toate aceste.

Și dacă timpul își frânge aripa-n zare,
Iar pașii mei se pierd prin văile târzii,
Îți voi rosti numele ca pe-o chemare
Ce aprinde lumină în nopțile pustii.

GRĂDINI PÂNĂ LA STELE

Ți amintești? ieri sădeam copacul dragostei
între mândrii noștri pom roditori,
Azi el înflorește pe panta însorita a Coastei
Iar noi zâmbim, parcă am fi Nemuritori.

Sub ramul lui vom asculta tăcerea lângă seri,
Cum își revarsă luna argint peste pământ,
Iar timpul va uita de mersul lui prin zări,
Când ne vom strânge mâinile în sfânt legământ.

Din mugurii de vis vor crește noi izvoare,
Hrănind cu dor și cântec drumul nostru lung,
Și fiecare stea lucind aprinsă la hotare,
Va ști că pentru tine, eu încă ard și cânt.

Când toamna va așterne aur peste lume,
Copacul dragostei va sta, cum știi: viu, neclintit,
Păstrând în frunza lui a noastre nume,
Ca un altar al clipei ce nu are sfârșit.

Când zorii vor aprinde iarăși cerul mare,
Vom regăsi sub ramuri vechiul nostru drum,
Iar dragostea, crescând din floare în floare,
Va scrie-n stele numele iubirii de acum.

Iar dacă-ntr-o zi vântul ne va chema departe,
Vom fi în rădăcina lui mereu uniți,
Două lumini purtate prin anotimp și moarte,
Dar în iubire, pentru totdeauna, nemuriți.

Ingerul veghează calm gândurile mele,
Pantera le sădește adânc în inimile noastre
Din ele, când vor crește grădini până la stele,
Noi - vom deveni prin galaxie, două astre.

Victoria Milescu

LA ULTIMA ÎNCĂIERARE

Am înțeles că
și eu trebuia să muncesc, să întrețin
întregul eșafodaj: organe, piele schelet
să le procur hrană, casă, căldură
sentimente, da, mai ales căldură sufletească
hrană spirituală
Era greu. Întreaga zi eram ocupată
să alimentez acest sistem complicat
eram interdependenți
am vrut să mă eliberez
dar componentele se țineau după mine, un timp
până când cineva mi-a atras atenția: vezi
lași o dâră de sânge pe trotuar
iar sub camion sunt creieri terciuiți și
niște lacrimi vociferează
că da, că nu...
că n-ai fi tu, că s-a produs o eroare
mai sunt și niște coate, palme, pumni
ale privitorilor –
ei sunt martorii orbi, surzi și muți ca de obicei
mai sunt și poveștile din cărțile
scrise de tine cu ce s-a putut atunci
la ultima încăierare
dintre organe, structuri, piese de rezistență.

POEM DEZAFECTAT

Aici este un poem dezafectat
vă puteţi depozita gânduri, idei
folosite, ruginite
sentimente care nu mai necesită îngrijiri
vise, ambiţii, lacrimi reziduale
lângă o gară veche
se află un poem dezafectat
umpleţi-l cu ce găsiţi când colindaţi prin oraş
prin târgurile de vechituri
folosiţi-l din plin
folosiţi-l pe propria răspundere
puteţi chiar să vă adăpostiţi o noapte-două
între litere desperecheate
când sunteţi în impas
numai dacă nu vă deranjează
sunetul hodorogit al inimii lui
care încă nu s-a oprit.

CU CINE SĂ TE ASEMĂN

Aș vrea să semăn cu tine, tristețe
când râzi cu gura până la urechi de mine
aș vrea să semăn cu tine, ghinion
când țopăi pe tabla de șah a vieții
iar nebunul tău îmi ia calul înaripat
aș vrea să semăn cu tine, femeie în armură
de la care învăț să trimit săgeți
desenez un vas de croazieră
în care mă îmbarc și călătoresc spre alte lumi
fiindcă aici, am văzut ce era de văzut
am trăit cât a fost de trăit
și nu mai am ce corecta în cartea destinului.

CÂND PLEACĂ SÂNGELE

Ce ușor pleacă sângele
când ești doar gând, sunet, idee
nedeprins cu acte lumești
ar vrea să mă ducă cu el, departe
din dragoste fiindcă
nu cunoaște alt sentiment
așa eram și eu la început
cu darurile primite
le-am risipit, le-am împrăștiat la răscruci
așa-i la început când ești inocent
rostul inocenței e să te apere
nu știi cine ești în palma cuiva
cât se odihnește
respirând lent în iarba cerului
stai de veghe continuu
fiindcă așa trăiește viața, dacă adormi
adoarme și soarele, adorm luna, stelele
care te-au plămădit din greu.

DREPTUL LA LUMINĂ

Aștepți încordat ziua de naștere
îi vei da numele tău
pe care și tu l-ai primit
de la cel ce nu mai avea nevoie să fie numit
azi ai scris un vers
ți-ai câștigat dreptul la lumină
dreptul la următoarea secundă a respirației
azi vei auzi hronicul vieților tale
amânate fără motiv
nu te îngrijora pentru viitor
va veni și va pleca cu sau fără tine
ca o poezie scrisă în zori
și aprinsă spre seară pentru retragerea cu torțe
după festivitatea de premiere.

Laurențiu Drăgușin

GRÂU CELEST

Partea mea de grâu neculeasă
pune sub car din lumină,
cu sfinții de mână aleasă
marginea cerului plină.

Bunicii îmi spun cum era
să ții cerul pe umeri de var
și cum setea fântânii e rea
sub nisipul demult selenar.

Semnul era îngeresc.
Roua ne boteza cifra șapte.
Pe sub car încă privesc
marginea lumii trasă în noapte.

E TOAMNĂ

Ce arhivar mai umblă să dezlege
pprin sângele din frunza de arțar?
când chipul nostrum încă mai alege
din sâmburi absolutul dat de var.

E toamnă dincolo de ciorna nopți
și cu puțin legăm de umbră cerul
când pe cântar întindem drumul roții
dinspre un sud nemărginind ungherul.

E toamnă și încă n-a fost
nici rouă pe zidul tăcerii.
Cad frunze în zile de post
peste o mare a învierii.

PĂDURI ȘI CER

Sub haina mea stau sfinții dimpreună.
Păduri și cer se leagă în apus.
Am făcut pace ca să mă adune
din tot ce am și încă nu am spus.

Mătasea lemnului de mă-nconjoară
prin sâmburi mă renasc într-o câmpie.
Cu iarba mă-nfrățesc,…atât de vie
Cum nu am fost nicicând întâiaoară.

De mi se face frig și pot să spun,
întâiul legământ e pentru tine.
Mătase din cuvânt am să adun
atât cât încă am și se cuvine.

FOC ÎN PIATRĂ

Când lumea doarme pe sub cer
mă risipesc fără să știu
în nunta asta grea de ger
cum e să fiu atât de viu.

Vă place domnule cum scriu?
atât de viu cât pot să fiu,
când lumea doarme pe sub cer,
eu viscolesc sub cerul viu.

Mă-ntorc de prin părinți s-adun
gușterii nopților fierbinți
ce ne-au rămas mereu cuminți
la-ncuietoarea din părinți.

RANILE TIMPULUI

Să ne-așezăm pe câte-o bancă dată
și să luăm pe rând, dezafectat
departele întors de ni se-arată
prin fiece salon încă nedat.

Ținem de grâu să facem parastas.
Boabă cu boabă, viscolește-nnoi
prin țara asta câtă ne-a rămas,
bolnavi de-atâta rău și de nevoi.

Saloanele spitalelor sunt pline.
Indiferența e și ea o boală.
Ne mor bătrânii și nimeni nu vine
să schimbe iar veninul dintr-o oală.

O, țară blândă câtă ne mai ești
mai dă cu zarul prin saloane
să vezi cum muribunzii spun povești
și noaptea nalță iar baloane.

De ni se face dor ori poate frig,
văzduhurile rânduiesc pecetea
sub șaua nopții, clătinând, să strig
acolo unde margine e setea.
Și nendoit de nimeni stă croit
și ochi și cer între aripe
ca un stăfund de apă limpezit
sub greutatea unor clipe.

Vilia Banța

POEMUL ORAȘULUI

Erau ceasuri semiadormite,
molatice sfere prin care priveam
dimineața cum vine încet
lângă noi și tu-mi vorbeai
aproape șoptit despre ceva anume…
Cine pentru cine închidea în sine
permanența celuilalt, mă-ntrebam
și vanitatea nopții se spăla
în ochiul păsării de pradă.

Erau ceasuri condensate, fierbinți
în care speranța pocnea
din când în când pe spatele zilei,
ne strecuram gândurile,
atinși de fiori nenumiți,
prin crăpăturile orașului cu bune
și rele, cu vechi și cu nou,
orașul plecărilor și întoarcerii noastre,
numărându-ne bătăile inimii
după inima lui,
orașul în care copacii au suflet
și rădăcinile lor trimit mesaje spre cer,
din adânc, din curgerea luminii,
din glasul pescărușilor.
Visul poetului pulsează aici
între un gol și un zbor.
Poemul orașului
scris ori nescris.

AȘTEPTARE

În liniștea acelui sentiment
în care se risipește noaptea,
între steaua pribegind nepereche
și misterul toamnei sângerânde,

în ochii ei, cu pleoapele trase,
nu cumva să destrame visarea
prin grijile de mâine,

în aripa aprinsă deasupra cenușii,
unde o pasăre sprijină cerul
și neliniștea cu chip de femeie,

totul este așteptare, totul. Și clipa
ne bea prin fereastra deschisă
fără să știm, cu toată lumina
ce ni se lipește de trup.

PÂNĂ LA TINE

Și mai e mult
până la ultima noapte
pribegind peste câmpuri
cu luna pe-o sprânceană,
când trec nevăzute
care cu îngeri
peste cireșii-nfloriți
și scutură gândul
cu clipa-minune
pe pleoapele tale.
Încă e mult
până la strigătul verii
topit sub arțari…
O, se trăiește, desigur,
mai limpede-n rană,
respirația zilei
se simte mai aproape
și miroase-a pământ
și-a iarbă sălbatică
și-a dor nesfârșit…
Dar mai e mult
până la sufletul ploii,
ca un ropot în cer,
ca un tremur apoi
pe frânghia lumii,
deșirând diminețile-n ape
cu zvon de Dumnezeu.
Și mai e mult
până la cercul de veghe
unde sângele curge-n tipare,
ca-ntr-un joc
cu toanele inimii.
Acolo se răzvrătește lumina
pe umerii toamnei,
într-un ultim dans
triumfal
și nu mai e mult
până la tine.

FULGERÂND SPRE NORD

E prea târziu în iarnă și-n cuvinte,
nechează vântu-n streșini ca nebun,
în spate-i viscol, nimeni înainte,
singurătăți albastre zăpezile supun.

Mi-e dor de tine și mi-e dor de mine
când se destramă iarna-n sărbători
și strânge frigu-n orele-ruine
un dor nebun de cetini și ninsori.

În ceața precum somnul reinventând minuni,
prin care trece moartea sălbatică, în verde,
ca o naiadă în dimineți de luni,
auzi iubirea într-altă iubire cum se pierde.

Mi-e dor de tine, dorul meu stăpân,
de păsări stranii fulgerând spre nord
norocul nostru într-un mit păgân.
Mi-e dor de mine-n nordul din fiord.

Florentina Chifu

VISE CU MIROS DE VERDE

E zgomot amar în orașul
în care îți risipești zi după zi
în balansoarul grijilor!
Când sus, când jos,
nu stai o clipă locului,
sufocat de tremurul
deciziilor ce așteaptă
să fie luate.

Ești sus - iar grija împrumută durerea
zilelor născute prematur,
Ești jos - în anticamera trăirilor
fără a renunța la drepturile de autor
asupra emoțiilor tale.

Te miști în zig-zagul acestui drum
care nu te duce nicăieri!
Iar drumul coboară
peste ciorchinii cuvintelor,
peste serile cu gust de tristețe,
printre îngeri în straie de borangic.
Strângi ochii și aduni într-un cerc tăcerea
ca un hotar împrejurul zgomotului.
Niciun gând nu se întoarce la tine
la fel cum a plecat,
nici visul, nici cuvântul,
așa că nu răspândi spini pe drum,

doar strânge la piept
vise cu miros de verde crud!

ASTRALĂ

Mă desenezi copac,
mănunchiuri de ramuri îmi acoperă trupul,
frunze respiră din modele repetitive
pe lujeri ce poartă semnătura
spiralei dinăuntru și din afară.

Rădăcinile desculțe
fredonează muzica astrelor.
Lăstarii îmbrățișează vârtejuri de linii
și puncte ce nasc forme sublime.
Mă înalț căutând cochilia
lăptoasă a galaxiei.

Deasupra lumii despuiate de vise,
traiectoria planetei Venus
este roata ce mă conduce prin univers.
Doar steaua lui David îmi arată
inima ca un triunghi nedespărțit
de vârful creionului tău.

CÂND TRECUTUL TE CAUTĂ

În fiecare clipă a vieții
suntem cu un picior în gol.
Trecutul te caută ca o fiară
însetată de sânge.

Peste rănile tale,
aflate încă în termen de garanție,
se așază covor de tristeți galbene
și înțelegi că ești un pion în jocul altcuiva.

Privești geometria subtilă a drumurilor
ce se întretaie prin viață,
nu știi cine trece și cine rămâne,
dacă ajungi visător sau vis,
dacă devii prădător sau pradă.
Când trecutul te caută, nu-i răspunde.
Nu are nimic nou de zis.

JURNAL DE COPIL

Aerul miroase a nou,
cai albi își scutură coamele,
se înalță pe două picioare
jucându-se de-a ninsoarea!
Vreau să-mi fac provizii de zăpadă
pentru tot anul!
Așa că le spun celor mari:
nu e timp pentru zgomotul de ieri,
astăzi o luăm de la zero!
Renunțați la matematică,
nu face decât să amintească
suma greșelilor noastre!
Bucuria este un obicei,
nu un cadou pe care îl aștepți!
Bucuria este o călătorie,
în care o vulpe albă
dansează în jurul tău,
în timp ce îți spune povești
de îmblânzit lumea!

POEME CU ÎNGERI

Poate că e mai bine
să devii transparent,
astfel încât cuvintele tale
să devină vizibile.

Poate că e mai bine
să devii taina
ce se topește în apa dimineții,
astfel încât cuvintele tale
să poată fi auzite.

Unghiuri îngenuncheate se adăpostesc
între vertebre de sentimente,
un amalgam de pasiune și nostalgie
în care cuvintele se împletesc
în spovedania nopții,
iar clipele nerostirii
se transformă în poeme
locuite de îngeri albaștri.

Nicolae Tătulescu

RESETARE

Când lumina obosește,
se scurge de pe pământ
și-n unghere se dosește,
într-un temporal mormânt.
Clipele merg la culcare
în clepsidra de argint.
Ies fantome călătoare
bând din sticle cu absint.
Noaptea se revarsă-n grabă
peste-al lumii, cinic somn.
În rotația lor oarbă,
stelele pe boltă adorm.
Lupi cărunți urlă la lună
anunțându-și disperarea.
În chemarea lor străbună
plâng c-au rătăcit cărarea.
Haite mari de prădătoare,
rătăcesc prin munții goi.
Le e dor de vânătoare,
cum i-e câmpului de ploi.
Umblă urșii prin ogrăzi
ca prin codri deși de munte;
Își iau singuri din cirezi,
prada, din cele mărunte.
Câinii nu mai sunt nici ei,
ciobănești, cum îi știați;
Latră gros, în piei de miei,
și de umbră-s speriați.
Străzile deschid portaluri
spre un univers blazat;
Tineri liberi sparg localuri,
furând bani din bancomat.
Se închid mai des biserici,
cu dublură la zăvor.
Din altare, popi mai tehnici,
pun slujba la difuzor.
Pleacă de la școli fetițe
spre terase, chicotind,
căutând locuri de fițe
cu priviri de hiacint.
Pofta lor este firească
și tot crește mestecând;
Iubiri noi or să se nască
din șampanii fine bând.
Bate-n lupanare vântul
unor disperări nocturne;
Criza a tăiat avântul
punând biruri taciturne.
Leii se ascund pe carduri;
Stau bancnotele pitite.
Leoparzi gem după garduri,
ce au fost frumos vopsite.
Portofele-n piele, fine,
nu mai umflă buzunare.
Scoțând cheia de mașină
arăți, azi, a ta valoare.
Fiscul plânge- a neputință
dând dispense pe caiet;
Se pun taxe pe neștiință
ce-aduc creșteri la buget.
A ajuns prin vămi să bată,
vântul recilor cicloane…
și în timp ce-i ,,luată,, o gloată
vine o alta, mai cu foame.
E timpul crunt al încercărilor totale,
când lumea e supusă la o resetare,
cu oameni traversând prin frici globale
în goana speciei către emancipare.

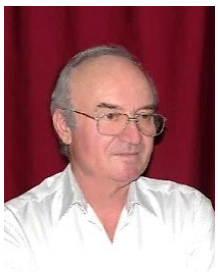
INVITAȚIE LA CINĂ

Iubito, am cerut divinității,
mai multă vreme, să te pot iubi,
să punem punct rivalității,
unul pe altul de-a ne păgubi.
Știu! Datoria mea e colosală,
chiar inimii i-ai perceput dobânzi.
Te rog dă-mi o eșalonare anuală
și nu-mi mai pune taxe pe izbânzi!
În schimb o să-ți aduc o floare,
cum nici-o fată nu a mai primit.
Ea înflorește pentru ființe rare,
parfumul ei sporește infinit.
Sau poate te voi invita la cină...
acceptul tău îmi poate fi de-ajuns;
Poți comanda o băutură fină
în timp ce eu voi bea o țuică, pe ascuns.
Voi achita nota de plată virtual,
nici ospătarul nu va vrea bacșiș.
Când voi afla cât costă, punctual,
Poate voi cere doar un amărât de sandviș.
Când vom pleca acasă, susținându-ne biped,
taximetriștii vor primi doar flit.
Strident, fac zgomot firfiricii ce-i posed,
La fiecare pas, în buzunarul de falit.
Cu toate astea, te-am scos în oraș
și gestul meu se vrea, cumva apreciat.

Mergem, împleticit, spre cartierul mărginaș,
Într-o tăcere mormântală, de rahat.
Orașul ce nu doarme niciodată
ne va mistui toți pașii, împreună.
Plimbarea noastră fi-va consumată
Și nu va lăsa în spate nici cea mai mică urmă.

URMĂ DE SCRUM

Suflet pierdut, durerea nu te-alină
când jos ești tras de propria ta vină.
Lasă banalii pași, uitărilor în urmă
și bucură-te de a vieții lor cutumă!
În fața noastră s-a deschis o lume nouă,
în care ficțiunea a spart realitatea-n două.
Ieșind pe ușă, uiți trecutul și îl ștergi,
dar spre același univers rezidual, alergi.
Viața ne păcălește pe toți și pe fiecare,
cu amintiri ce prind mirosul de uitare.
Trăiam odată-n visul fetei care mă iubea,
privirea ei misterioasă, mereu mă fascina.
Buzele aprinse mă ardeau ca floarea de mac,
milioane de fluturi îmi zburau prin stomac.
Uneori, teama că-mi sparge inima de porțelan
mă făcea să aud tic-tacul, pulsând în timpan.
Iubirea - o încleștare între fiare flămânde
rănind cu gheare ascuțite, două inimi plăpânde,
devine un gol fără reguli, iar când tăciunii fi-vor stinși,
nu vei găsi nici urmă a unei lupte, doar învinși.
Si-acum încă mai caut prin zgura arsă, urme,
degetele însângerate n-au încetat să scurme,
în căutarea unui ciot rămas nears prin scrum,
martor iubirii ce s-a risipit definitiv prin fum.
Scrumul nu se aprinde, e doar eliberare,
și-atunci pașii-mi pornesc, spre văile polare.
Cu mers împleticit, apuc pe ultimul meu drum
Purtând în buzunarul de la piept, un rest de scrum.

Teodor Preda

ACORD

felul particular de a rezona sticla de vin spartă
în plictiseala răutăcioasă a cioburilor
absenţa e
paza coloniei cu viespi

respiraţia în această amiază călduroasă
e-o penitenţă
secunda B într-o realitate deformată
de trecere prin noi
atât de subtilă
aproape cuantică

prea scump e totul
iar viaţa e-o inerţie nestăpânită
o prăbuşire ce ne astupă urechile
când ne înălţăm

timpul îmbătrâneşte în noi
şi-abia de ne mai bagă-n seamă
sub sălcii plângătoare

vinul divin s-a irosit
în amintirea sticlei sparte
şi în acord
cu infinitul efemer

SURÂSUL

surâdeam
prăbuşiţi în dorinţă

ştiam că nu ne potrivim
dar ne iubeam pe-ascuns
încurajaţi de suflul inocenţei
ce şoptea că noi vom fi eternitatea
adăugându-ne la toate cele

zădărniciile de mai târziu
au devenit pentru ea
destrămările mele

am parcurs atâtea hărţi ale suferinţei
pe care mi le asum ca idiomuri
ce vor inspira moartea
în mine

cât mai departe

fructul proaspăt al întâmplării
îl ofer mamei şi Afroditei
iubite ce la naştere m-au asigurat
că voi fi recunoscut uşor de necunoscut
după fruntea înaltă
şi surâsul efemer din somn

REFLEXII SUGERATE

lumina e calul troian din privire
ce întreţine străluciri subiective
şi interjecţii luminoase

oamenii dau pomană
suspinului şi delicateţii
înaintea alegerii unui parcurs
ce ar dori să-i salveze

întoarcerile sunt aceleaşi regrete
răsucite pe axe cardinale
cu geometrii variabile
şi unghiuri relaxate

ne destrămăm egocentric
aproape indecent
pentru a ne exploata
conştiinţa fragmentată

ah, toate
sunt în ce trebuiau să fie
împrăştieri
în miliarde de cioburi
cu reflexii sugerate

ILUZII RATACITE

Lui Paul Arthur, cu dragoste
melancoliile
sunt iubirile ratate
în friguroasele ierni personale

intuim drumul singuri pentru că
noaptea este la fel de transparentă
precum ziua ce ţine alături de noi
şi ne bagă în seamă

când trompetele umede valsează
în colţul străzii
sughiţul luminii uită
să întreţină ultima seară a felinarului

locul retragerii
e o conservă virgină de-a întunericului
repausul naşterii din cenuşa fertilă
a închipuirii

plecarea cu pompe şi dedicaţii
sunt zădărnicii mărturisite
de cruzimea indiferenţei

părăsit de amintiri te întrebi
dacă nu cumva eşti tu cel care a pus la cale totul
această plecare pripită
în mâneca largă a timpului
şi-n care se rătăcesc iluzii

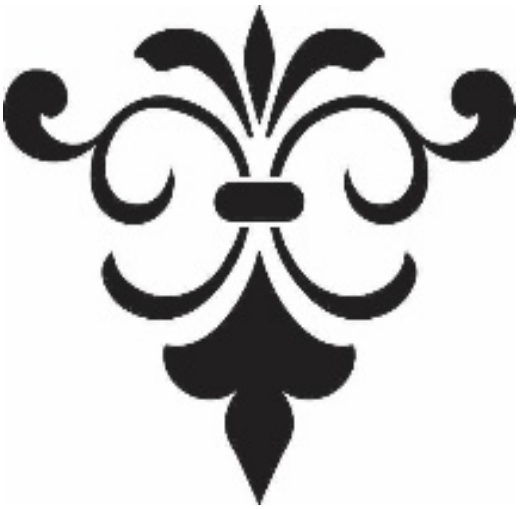
CUM SA PASTREZI SINGURATATE

a intrat prin ochii mei
să povestească
despre
„extraordinara migală a melancoliei”
din ultimul ei mileniu

a scotocit peste tot
însoţită de imaginile spaţiului meu
pe care nu-l putea cunoaşte
decât renunţând la sine

a pătruns în ceva lăuntric
acolo unde aerul expirat
e un torent cu pietre preţioase
dorinţe pentru o mie de ani
ca nişte sfinte suferinţe

s-a îndrăgostit de obiceiul meu
de-a trece tăcerea
într-o altă singurătate

Al. Bosneanu

CLIPE DE LUMINĂ

Erau multe gânduri
În tovărășie.
În trecere
spre veșnicie
mai făceau ici, colo,
câte un popas
O clipă de răgaz sumbră,
iar la răscrucea dinspre-o mare
S-au despărțit, în umbră,
alegându-și fiecare
câte-o cărare;
Una de întuneric,
Alta de lumină.
Am vrut atunci să mă întorc
din drum,
dar ajunsesem în munții de scrum.
Sunt visul unui nor de fum
Trezit într- o clipă de lumină.

SUNTEM NEMURITORI

Suntem nemuritori
Dincolo de asfințit,
printre colonii de vise,
Desi stinse reaprinse....
Numai visele frumoase
Adunate într-un vis
Într-un punct de infinit
Și cuprinse-n necuprins

CLIPA VEȘNICIEI

Și când toți Sorii s-or fi stins
Eu voi fi singura lumină
Pe drumul către vechiul vis
Din efemera stea grădină.
Un fluture uitat de timp
Pe efemerul strop de rouă
Din clipa veșniciei să aprind
Vechea poveste s-o fac nouă.
Dorul de soare să nu-l stingem,
Din veșnicie vom pleca.
Pe culmi de neguri să aprindem
Povestea mea, povestea ta,
Două priviri de ieri senine,
Tulburătoare amintiri
Se vor întoarce-n nemurire
Că tu ești veșnicia mea.

DISPUTA SECUNDEI

Închipuiți-vă o minge
De fotbal
După care aleargă
Patru miliarde și jumătate de oameni
Terenul de joc:
Sistemul solar
Și porțile universului....
Imaginați-vă o minge de tenis de câmp
Și patru miliarde și jumătate de rachete
Lovind-o pe fiecare față,
Lovind-o pe toate fețele....
Imaginați-vă o minge de ping-pong
Aruncată când de o parte
Când de celaltă
A fileului.
Închipuiți-vă un gol, mare
De aer
Unde aleargă
Patru miliarde și jumătate de jucători
După o secundă

LANȚUL LUMII

Stau la graniță de vânturi
Țărmul nu mai e pustiu.
Mă ascund în ochi de gânduri,
Visul lumii argintiu...
Firul de nisip privește
Urma pasului pierdută,
Depărtarea mă grăbește
Pe întinderea aridă.
De-ar veni potop cu lacrimi
Inima să încolțească
Pe câmpia iar fecundă.
Sunt legat cu lanțul mamii,
Nu mai pot întinde pasul,
De-ar veni potop de raze
Și-o întindere-nverzită,
I-aș clădi ca o termită
Trei orașe-n două oaze.
În grădina părăsită
Stau legat cu lanțul lumii
De spirala ruginită.

Emilia Dănescu

O NESFÂRȘITĂ ÎMBRĂȚIȘARE

Eram copilă
într-un „cândva”
scrijeleam pe scoarţa mărului
din grădina bunicii
două inimi îmbrăţişate.

Eram adolescentă
într-un alt „cândva”,
tatuam pe nisip
la ţărmul unei mări
două inimi alăturate.

Nu mai sunt copilă,
nici adolescentă,
acum e vremea
să adăpostesc inima lui
în inima mea
într-o nesfârşită îmbrăţişare.

FRICA

Pe unul dintre
pereții dormitorului
am pictat soarele,
să îmi răsară
în dimineţile singure.

Pe alt perete,
un măr cu rădăcinile
înlănțuite,
de teamă că ar prinde aripi
și m-ar părăsi
în singurătatea nopții.

Oare îmi vor vindeca
frica?

VISUL POVESTE

Într-o noapte
am avut un vis,
sădeam meri pe
marginea
bulevardului din cartier.
În alte nopţi
merii înfloreau în visul meu
ca într-o poveste.

Vise de primăvară cu
mireasma florilor de măr,
urmărindu-mă
la nesfârşit.

În toamna altui vis
voi gusta dintr-un
măr dulce,
ca din mine însămi...

SIMPLĂ ILUZIE

Cu buzunarele doldora
de cuvinte:
soare – piatră – umbră –
chip – oglindă – iluzie –
mă gândeam într-o zi

Ce-ar fi dacă
soarele n-ar mai răsări,
piatra n-ar mai umbri?

Oare, ne-am contopi
chipurile în oglindă?

Ori ar fi o iluzie,
simplă iluzie...

NOAPTEA

Merii înfloresc
pe furiş.

Fluturii îndrăgostiţi
îşi caută perechea.

Tăcuţii îngeri
îşi privesc umbrele
argintii
sub lumina lunii.

Şi în visul nostru
dinspre ziuă,
ghioceii răsună precum
înrourate clopote.

Constantin Pădureanu

COLECTIVIZAREA FORȚATĂ

Pe vremea colectivizării, Gogu Ocroteală
Din Rudarii Olteniei s-a băgat, să-i ajute
Pe cei de la raion și alerga prin sat
Zi și noapte să-i forțeze pe oameni
Să se înscrie la Gospodăria Agricolă Colectivă
”Drumul lui Lenin.”
Venise și unu Călinescu, avea un nas lung
Și purta un șal roșu.
Ăla umbla prin sat și făcea un C pe poartă,
Adică, pentru el, însemna că te-ai trecut la
Colectivă.
Dacă nu-l aveai pe C pe poartă,
Te chema cu cererea de intrare
Și trebuia să plătești și o taxa de 25 de lei.
Pe atunci era o sumă mare.
Ocroteală era cățelușul lui și toată
Ziua se gudura pe lângă pulpana
Ăluia.
Și-l informa de tot ce mișcă în sat.

Umblau de două luni după Nicu Ascunseanu
Cel mai bogat din sat: 35 de pogoane
De pământ, car cu boi, cazan cu țuică,
Treierătoare și cea mai răsărită casă.
Îl urmăreau și nu-l găseau deloc.
Ăsta stătea pitulat prin pădurea Ivănoaia,
Departe de sat, în apropiere de Palilula.
Într-o noapte, venise acasă după provizii
De mâncare și după schimburi de haine.
Și l-au prins, nu mai avea unde să fugă.
Erau și trei milițieni înarmați.
Au deschis poarta și au băgat dubița neagră
În curte.
Nevastă-sa și cele trei fete mărunțele
au început să plângă.
Au crezut că îl arestează și îl duc la Bug
Ca pe Pârvu lui Ureche.
L-au suit în mașină și au plecat.

Ocroteală, care n-avea nici în clin, nici
În mânecă cu colectivizarea forțată a
Agriculturii, a început presiunea și
Intimidarea:

- Te treci, Nicule?
- Nu, mârâia Ascunseanu.

Dacă ar fi fost doar ei doi,
I-ar fi pus mâna în gât și l-ar fi sugrumat.
Dar așa a înghițit în sec și un milițian
L-a lovit cu patul armei peste față

- Stai jos pe banchetă, banditule, s-a răstit Ocroteală

Era și el om din sat și se purta așa ?!
S-a așezat.
„Legați-l la ochi„ și l-a legat milițianul
Care îl bătuse.
Pe urmă către Călinescu:

- Tov. instructor, eu zic să-l ducem la Calafat,
  Să-l aruncăm în Dunăre și scăpăm de el.
- Așa e bine, tovule, i-a răspuns ăla.

Au mers toată noaptea și dinspre ziuă
l-au dat jos.
L-au dezlegat la ochi și a privit
Înaintea lui.
Nicu Ascunseanu și-a făcut scurt socotelile:
“Doamne! Ăștia m-aruncă în Dunăre și
Îmi rămân nevasta și cele trei fetițe
Pe drumuri.”

- Te treci, bă, banditule ? l-a înghiontit Ocroteală.
- Mă trec…
- Bine. Hai în mașină.

În dubița neagră, Nicu Ascunseanu a semnat
Cererea de intrare în colectivă și în
Câteva minute l-au dus acasă,
Au deschis ușa și l-au îmbrâncit
În fața porții.

Atunci, și-a dat seama Nicu Ascunseanu
Că îl plimbaseră toată noaptea pe
Câmp și prin sat și a înțeles că
De fapt Dunărea era Jiul…

PĂTRU URSU

Moș Pătru Ursu se descurca din greu
După ce îi murise nevasta, Tudora.
Cei doi băieți erau însurați și la
casele lor.
Unul în Branițte și altul în Livezi
Se duseseră în averile muierilor
Măgari închiriați.
Dar pe bătrân nu-l deranjau deloc
Bârfele.

Gura lumii numai pământul galben o astupă.
Intră în bucătărie și trase un păhărel
de țuică.

Azi, trebuia să-l caute poștașul cu pensia.
Lucrase la cefereu, la gara din Rudarii Olteniei,
Ca acar.
Deși trecuse de 70 de ani, Pătru se ținea drept
Și trecea pe linie țanțoș și fudul,
Că el era pensionar de stat.
Era în august și pe 25 ale fiecărei luni
Primea banii, că lucrase în a doua
armată a țării.
Nu rămăsese în agricultură.
"De bine, de rău, gândi el, trece luna
Și primesc 500.000 de lei. Ce sunt de ici,
de colo,
De lepădat ?!
Ori am ca Ilie Treanță 65.000 de la ceape
Nu merge, taică, eu am muncit
Patruzeci de ani la calea ferată, nu glumă."

Pătru ieși în curte și se duse la gardul
Vecinului său, Nicolae Streche, cu care
Nu mai vorbise de o săptămână.
- Colae, Colae, ia vino, neică, până încoa.
Omul apăru cu o bucată de brânză
În mână.
Și mânca din ea, doar ce se ridicase
de la masă.
Mai era puțin și se apropia de prânz.
- Bă, Colae, o visai pe dadă ta, Tudora
Era veselă și mă întreba:
"Bă, Pătrule, ce mai face Colae al nostru ?"
Și venii să-ți spui și să mai discutăm
Și noi ca oamenii: una, alta și ailaltă.
- Eram la masă și mă deranjași!
Răzdania mă-sii de treabă azi și mâine
- Hoooo, bă, ce ți se strășună așa din senin,
Te supărași și ți se ține din puțin.
Parcă ai avea nas de ceară, zău așa
Nu poate omu să schimbe cu tine o vorbă,
Că gata îți sări mustaru.
- Bine, bine, spune, cu mata oricum
Aș da-o tot n-o scot la cap și n-o nimeresc
pe a bună.
Da, te ascult.
- Iote de ce te strigai eu...
Nu mai vreau calu și căruța, să mă reped
Până la nenea în vale, în Gabru,
Să duc niște bulendre până-n sară
Dă-mi ăl măgar, că e mai bine.
- Te trezișî târziu, moș Pătrule,
Acu plecă socru meu cu el în deal,
La târlă.
Nu-și termină răspunsul, că dinspre grădină
se auzi:
- I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha, I-ha.
Atunci, bătrânul se ridică pe gard,
Văzu măgarul și zise:
- Bă, Colae, ăla di colo, de la nuc
Nu e măgarul tău ?!
- Ba da, dar acolo îl leg eu
Când nu vreau să-l dau...

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Doru Ciolacu, Petrișor Militaru și Carmen Teo Făgețeanu

George Geafir

LUMEA CA NELUMEA. DISPREȚUL

Aşa cum, prin afinităţi, se leagă prietenii, aşa cum prin preocupări comune se nasc asociaţii, tot aşa oamenii despre care vreau să vorbesc s-au adunat după aura lor, după corpul lor eteric, adică după acel corp care, după moarte, se desparte de cel fizic şi care, în limbaj popular, se mai numeşte "stafie" sau "fantomă", începe Nimeni a povesti.

*

…Aveau aceşti oameni o aură închisă la culoare, cenuşie, iar în zona capului lor se prefigurau nişte urechi lungi, de măgar, vizibile numai pentru cei ca ei. Urechi lungi, de măgar. Aşa s-au găsit, după urechi, şi şi-au dat repede seama că sunt mulţi şi că ar putea ajunge o forţă, dacă se organizează.

*

Reproduce din memorie:

“Cine îl dispreţuieşte pe aproapele său păcătuieşte, dar ferice de cine are milă de cei nenorociţi”.

*

… Taina lor comună -urechile- le-a asigurat o creştere rapidă şi o unitate de monolit, continuă Nimeni, căci secretul, ca şi vina colectivă, îi solidarizează pe oameni. Astfel, a apărut pe scena publică Partidul Unităţii Mondiale, de largă deschidere, care, prin iniţialele P.U.M., ascundea şi un mesaj ocult dar de adâncă semnificaţie: Partidul Urechilor de Măgar. Fără să facă eforturi deosebite, program şi doctrină viabile, propagandă şi campanie electorală susţinute, numai şi numai pe seama nemulţumirilor iscate de proasta guvernare a momentului, căci prin măsurile luate fostul guvern a lovit în mii şi mii de oameni deşi avea obligaţia constituţională să-i apere şi să le facă viaţa măcar un pic mai bună, P.U.M-ul se trezi câştigător în alegeri şi îşi asumă responsabilitatea guvernării.

*

- Eu consider că oamenii politici confirmă boala de care suferă: dispreţul faţă de oamenii de rând, declamă şeful statului. Voturile nu se negociază, nu se tranzacţionează, votul nu este o marfă, ci exprimă încrederea într-un politician. Or, încrederea trebuie apărată, nu tranzacţionată, a punctat dânsul.

*

Reia Nimeni, cu vizibil talent de povestitor:

… Totul mergea bine în ograda P.U.M-ului, marile afaceri se derulau între urechiaţi, fondurile externe nerambursabile ajungeau în buzunarele lor, posturile cheie în administraţia de stat le deţineau ei ori rudele lor, astfel că, în scurt timp, aceştia ajunseră să controleze toate sectoarele vieţii sociale şi economice.

*

- Sunt conştient că oamenii doresc reformarea statului şi au înţeles că resursele se risipesc în privilegii şi către clientela politică, perora şeful de stat.

*

… În mod inevitabil, continuă Nimeni, începură să-şi conştientizeze geniul. Preşedintele P.U.M-ului, ales în mod firesc după lungimea urechilor şi ajuns şef al statului, vedea totul, de la înălţimea turnului, o construcţie din metal uşor şi sticlă, în care îşi avea cabinetul, ca şi cum o densă reţea de sateliţi îi aducea în faţa ochilor, pe un ecran panoramic, fiecare centimetru pătrat de teritoriu şi pe fiecare om surprins chiar în intimitatea lui.

„Încep să crâcnească vieţuitoarele”- constată el, apoi îl chemă pe şeful guvernului, al doilea om în stat, apreciat şi el după lungimea şi frumuseţea urechilor.

- Domnule, mai pune-le ceva la salariu, să-i liniştim! Oamenii nu văd, nu aud, nu simt superior ca noi. Ca noi supraoamenii. Ei ştiu numai să mănânce şi să se înmulţească...

*

Se aude zgomot pe scări.

-Aici! Ajutor!... A-j-u-t-o-r!...

Apoi, linişte. E încă dimineaţă, oamenii sunt la lucru. Nu umblă creanga, aşa ca mine. Sunt la treabă, să câştige o pâine.

Oamenii sunt la treabă. Oamenii aleargă. Pentru pâine sau, mai ceva, pentru a avea. Omul vrea să aibă. Tot mai mult, să... Cât? Nimeni nu poate spune. Cât de mult? De la un punct, omul nu mai vede, nu mai aude, nu mai ştie cum îl cheamă.

*

Ai imaginea unui furnicar, în perpetuă agitaţie şi al cărei rost nu-l înţelegi. Vezi bine,

mişcarea nu înseamnă, neapărat, viaţă. A fi viu nu înseamnă că şi trăieşti.

Lăcomia se măsoară prin diferenţa dintre a vrea mult şi a vrea prea mult.

*

Oamenii îşi doresc multe lucruri în viaţă; multe.

-Eu sunt modest şi îmi doresc decât un singur lucru. Îmi doresc viaţă fără de moarte.

-Să nu glumeşti cu lucruri grave.

-Nu glumesc. Le iau în râs.

-Neruşinatule!

-Mi-ar plăcea în pielea mea de porc...

-Măgarule!

-Mi-ar plăcea... cu urechi lungi, impozabile. Midas şi le ascundea sub o tichie. Ştii legenda. Bărbierul său l-a văzut pe Midas cu urechi de măgar. Atunci, regele l-a ameninţat cu moartea: Dacă spui la cineva, te voi ucide. Cu frica în oase, bărbierul nu a divulgat nimănui secretul. Dar acest lucru l-a făcut să sufere mult. S-a tot chinuit, bietul de el, să ţină secretul în suflet, s-a tot chinuit, până la un pas de a înnebuni. În acel moment, a făcut o gaură în pământ şi a strigat în ea: Regele Midas are urechi de măgar. Ştii urmarea. Din groapă s-a înălţat o salcie, al cărei foşnet a divulgat taina, care s-a răspândit imediat. Fără să poată suporta batjocura oamenilor, regele Midas s-a sinucis.

-Tu nu te-ai sinucide.

-Îmi place în pielea mea...

*

- Noi, ăştia, cine suntem?

- Ni şi Ci, Ni-Ci, Nici Supraoameni, nici Neoameni: Cineva şi Nimeni simultan.

- „Mixtum Compozitum” mirosind a om.

- Priviţi, priviţi, Pământul!

*

Preşedintele, povesteşte Nimeni, merse la geamul imens al turnului şi privi în jos, în stradă: o mogâldeaţă posomorâtă, arcuită sub greutatea sacoşelor, îşi târa, gânditoare, picioarele. O mogâldeaţă.

-Vino, i se adresă preşedintele şefului guvernului. Priveşte!, rosti, apoi, ascunzându-şi, anevoie, dispreţul: Om!

*

- În fază de proiect, s-a dorit un Om: o fiinţă liberă, inteligentă, instruită, paşnică, iubitoare de adevăr şi dreptate, nesupusă viciilor..., concluzionez eu.

El, şi nu altul, el, Nimeni, are ultimul cuvânt:

- După cum se vede, probabil, obosit, Creatorul nu şi-a definitivat proiectul. I-a lăsat omului libertatea de a deveni.

Ion R. Popa

UIMIREA UNUI ITALIAN

După ce au petrecut Sf. Paști împreună, familiile lui Călugăru și Angelo au preferat, în schimbul oricărei activități, o plimbare în parcul orașului, unul dintre cele mai frumoase și interesante de pe continent.

În timp ce înconjurau lacul, Sabina s-a trezit strigată de către Marilena, aflată la brațul soțului său, Sorin. Grupurile au făcut cunoștință și au hotărât să meargă împreună la o bere. Când s-au așezat la masă, Sabina a făcut lui Angelo o prezentare mai adecvată a intrușilor.

- Ei sunt familia care m-a scos din încurcătură în acel moment greu, când a murit tata și nu mai aveam niciun ban. Mă aflam în vizită la Marilena când a telefonat un vecin spunându-mi că tata fusese luat cu salvarea.

- Îmi amintesc momentul; eu am dat telefon că vin acasă și Mari mi-a spus că sunteți împreună, a adăugat Sorin.

- Da, așa procedează el întotdeauna înainte de a se îndrepta spre casă, a ținut să completeze Marilena.

- Să vă spun de ce, a intervenit Sorin. Când eram activist, am participat la o ședință de excludere a doi tovarăși care compromiseseră organizația pentru... 25 de bani, cât îi costa să fi dat un telefon.

- Cum vine asta? a fost curios Călugăru.

- Activistul a venit acasă pe neașteptate, fiindu-i anulată plecarea într-o delegație. A găsit nevasta, secretară de partid în cooperație, în pat cu un vecin. Ăla a fugit, ea a început să țipe, când activistul a trecut la aplicarea unei... corecții. S-a strâns lumea, au scris ziarele...., e drept, fără să menționeze nume. În adunarea de partid, tovarășul a fost criticat pentru maltratarea soției, om cu răspunderi...

- Cu celălalt cum a rămas? a devenit interesat Angelo.

- Acum vine partea cea mai tare. Cazul a fost identic, ceea ce l-a determinat pe secretar să formuleze o concluzie, devenită apoi directivă. Anume, ca activiștii să nu mai aibă necazuri de acest gen în familie, când vin din delegații, înainte de a se îndrepta spre casă, să dea un telefon, fiindcă de aceea au fost aprobate cu prioritate posturi telefonice la domiciliile tuturor. „Pentru 25 de bani, tovarăși, nu are rost să vă destrămați familia și să compromiteți organizația!”, a reprodus Sorin.

S-au distrat cu toții, au ronțăit din alunele aduse de ospătar și au ciocnit halbele. Marilena a dorit să mai spună ceva:

- Am impresia că, în acea organizație, cam toți erau preocupați de așa ceva.

- Să înțeleg că ați fost activist de partid în vechiul regim? Sunt bucuros a-l cunoaște pe unul care recunoaște deschis, a schimbat subiectul Angelo.

- Doar la uteceu; când urma să fiu promovat la partid, a venit revoluția. Dar cam aceleași sarcini aveam și unii, și ceilalți.

Pentru că Angeelo nu a înțeles ce înseamnă uteceu, Vasile Călugăru i-a explicat că e vorba despre organizația de tineret a partidului.

- La revoluție nu ați pățit nimic? a vrut să se edifice Angelo.

- Nu, dimpotrivă, au fost unii dintre noi care au salutat-o, o întrevedeau și o așteptau. Nu pretind că aș fi fost printre aceia, dar asta e realitatea. Ca să apreciați just situația, e bine să știți că fostul partid o fi avut el patru milioane de membri, dar nici a zecea parte a lor nu erau adepții cauzei, ai programului și mai ales ai conducătorului...

- Vecinii, cunoscuții, subalternii nu au avut nimic de reproșat? a insistat Angelo.

- Au fost câteva voci, dar s-au stins repede, dacă le-a dat televiziunea de lucru, ba chiar a dirijat oamenii. În timpul acesta, noi am început să punem ... *bazele economiei de piață*, și a început să râdă Sorin, privind în juru-i.

- Cum ați procedat? a întrebat Vasile încercând să zâmbească.

- Noi, cei mărunți, luam produse de pe aici, în special din unități economice, și le vindeam în Turcia, iar de acolo aduceam blugi și geci. Cei cu funcții mari au vândut piese, aparent mărunte, dar scumpe, chiar utilaje... pe bani grei. De cele mai multe ori au falimentat fabrici mari prin crearea în apropiere sau chiar în incintă a unor unități „private” cu același obiect de activitate, către care au dirijat apoi materia primă, personalul, producția... Ei sunt cei care au învățat masele să strige „Nu ne vindem țara!”, fără să observăm că ei și-o însușesc gratis.

- Nu a ripostat nimeni dintre autorități, dintre sindicate, dintre...

- Sporadic și anemic, unele sindicate, dar au fost repede acaparate și anihilate sau li s-a închis gura prin atragerea liderilor la jaful național.

- Nici societatea civilă? era tot mai uimit Angelo.

- Ce să facă societatea civilă când patrimoniul tehnic fusese catalogat ca un morman de fier vechi? Muncitorimea? A fost păcălită cu... libera circulație a forței de muncă și acum o găsim pe drumurile Europei în căutarea de ... „joburi, auzi!”, pentru că „locurile alea de muncă” nu erau bune, miroseau a comunism.

- Nici factorul politic nu s-a opus? a mai încercat o părere Angelo.

- Păi cine era factorul politic dacă nu tocmai cei care beneficiaseră de situația creată chiar de către regimul pe care îl întemeiase noua putere? nu s-a lăsat Sorin. Ce, noi mai credeam în vechea ideologie că, fiind în funcție, trebuie să acționăm în interesul maselor? Abia ce scăpaserăm de cei care ne dădeau peste mână. Acum doar te folosești de cei mulți și vorbești în numele lor, dar totul îl pui în slujba propriului interes. Asta este *noua politică economică* practicată la noi.

- Cu ce vă ocupați acum, domnule Sorin? nu știa Angelo.

- Am o firmă de aprovizionare a abatoarelor și plătesc niște oameni de colindă prin târguri și prin sate, de unde adună porci, viței, miei, oi.

- Și găsesc cu ușurință, la prețuri convenabile? a fost curios Angelo.

- Daa! Când ajunge omul meu în târg sau într-un sat, se duce la unul mai răsărit, îl ia deoparte, îi dă cât cere pe porcul sau vita lui, ba chiar mai mult, apoi acesta declară celorlalți producători că a vândut la un preț mai mic, care îmi convine mie. Și uite așa se face prețul pieței când cumperi cu ridicata. De aceea, mi-am făcut și o unitate proprie de sacrificare cu o secție de desfacere pe piața locală. Totodată, aș vrea să extind activitatea și cu o tarabă pentru vânzarea peștelui, dar, mai întâi, trebuie să pun mâna pe o baltă de la Dunăre.

- Dacă se petreceau la noi asemenea fapte, l-ar fi mâncat pușcăria pe respectivul, s-a îngrozit Angelo.

- Cum așa? Eu vă arăt ziarul partidului nostru unde scrie că așa s-a făcut capitalismul. Ori, noi ce facem? Economia de piață nu e capitalism? s-a ofensat tânărul om de afaceri.

- Ba da, este proprie capitalului liber, dar are regulile ei. Ce faceți aici se numește capitalism sălbatic.

- Și ce-are? Nu e tot capitalism? S-o domestici el cu timpul..., a găsit explicația fostul activist, râzând cu satisfacție..

- Ba da, este tot capitalism, dar se bazează pe sărăcirea unora și îmbogățirea altora. Asta nu-i etic, nu-i moral, nici loial și, până la urmă, nici legal, a ripostat răspicat Angelo, după care a mai murmurat pentru sine: *Mai ales în propria țară.*

Elena Dican

IERNILE ALTOR POVEȘTI

Amintirile din copilăria mea sunt amestecate sau se suprapun. Astfel, imaginea iernilor petrecute acolo, în inima Muscelului meu drag, înseamnă acum o singură iarnă în care se adună, neîndoielnic, întâmplări ce s-au petrecut în ierni succesive.

Iernile erau atunci foarte albe. Erau ierni ca-n cărţi sau ca în filme. Ningea frumos şi mult, presupun că era și ger, dar noi nu simțeam frigul niciodată. Pe şosea, zăpada, cu adevărat imaculată, tasată mai mult de paşii oamenilor şi mai rar de roţile vreunei maşini, scârţâia sub ghetuţele noastre. Ghetuţe pentru patine, la modă când eram eu în clasele primare. Sau chiar mai mică, la grădiniță.

Dar nu de-asta ni le cumpărau părinţii, pentru că erau „la modă”. Nici nu cunoşteam noi pe vremea aceea expresia, cu atât mai puţin ce-nsemna ea. Însă asta era oferta la magazinul din sat de unde ni le cumpărau ai noștri. Erau foarte practice şi, având carâmbul înalt, ţineau loc şi de cizmuliţe. Și se strângeau pe picior cu şireturi, peste pantalonul din material supraelastic, croit pană, aşa că zăpada n-avea cum să pătrundă în ele.

Într-o iarnă, fratele meu a primit cadou, de la părinți, o pereche de patine. Pentru mine, patinele n-au prezentat cine știe ce interes, nici numi amintesc exact dacă le-am folosit vreodată. Poate o dată sau de două ori, fiindcă eu credeam că patinele sunt doar pentru băieți. O perioadă n-am avut nici săniuţă, aşa cum aveau ceilalţi copii din sat.

Până-ntr-o zi când cineva ne-a adus una cadou, confecţionată manual, special pentru noi. Cu şine de fier şi spătar de lemn, săniuţa aceea, visul nostru de atunci, era o copie în miniatură a celei de azi, din reclamele Coca-Cola, în care Moş Crăciun ne aduce în dar licoarea la care am visat generaţii întregi. Şi, iată, acum avem şi Coca-Cola. Visul ni s-a-mplinit.

Săniuţa, cu adevărat desprinsă din basme, a semnificat independenţa noastră faţă de ceilalţi copii. Acum nu mai trebuia să ne agăţăm de vreunul care avea loc liber într-a lui pentru a simţi din plin bucuria iernii. Și mirajul ei.

Apoi mai erau serile de iarnă obișnuite, când mama ne-aşeza pe-amândoi în sanie: eu în spate, rezemată de spătarul de lemn, lăfăindumă, încotoşmănată cu palton, căciulă, fular şi mănuşi de lână cu un deget sau chiar fără, uneori împletite de mama, alteori cumpărate de la magazin. Fratele meu era aşezat în faţa mea, ancorat zdravăn de mâinile mele, să nu cadă. Şi aşa, purtaţi de sania trasă de mama, părăseam şoseaua şi ne-ncumetam pe una dintre uliţele satului. Apoi opream la o poartă şi intram în casa unor prieteni pentru vreo trei-patru ore. Mamele împleteau, noi ne jucam cu copiii gazdei. Dacă împletitul întârzia, adormeam fiecare prin care pat şi în ce poziție apucam.

Nu-mi amintesc ce vorbeau mamele noastre în serile acelea de iarnă, când mergeam în vizită. Probabil despre copii, soţi, bucătărie. Știu că focul încălzea permanent o sobă cu plită, că atmosfera era foarte tihnită sau aşa o percepeam eu atunci, că mamele erau întotdeauna prezente, taţii foarte rar. Eram atât de preocupaţi de jocurile noastre, oricare vor fi fost acelea, că de ceea ce se întâmpla în jur nu ne prea păsa. La sfârşitul serii, după ce oboseala ne răpunea şi abandonam zbenguiala, câmpul de luptă arăta cam aşa: gheme de lână încurcate, fire rupte, preşuri, pături şi cearşafuri atârnând în poziţii ce sfidau gravitaţia. Asta după ce fuseserăm, pe rând, fantome,

bandiţi, cavaleri Pardaillan, vedete radio. Apoi noi, în lumea viselor, răstigniţi prin paturi.

Urma drumul înapoi, spre casă, noaptea, destul de târziu, în aceeaşi sanie de a cărei sfoară mama trăgea conştiincios, hotărâtă, atentă să nu alunece, după ce reuşise să ne-mbrace şi să ne-mbarce, mai mult adormiţi. Zăpada scârţâia sub picioarele ei încălţate cu şoşoni negri, de gumă. Habar n-am cum ajungeam în paturile noastre în care dormeam fără vise până a doua zi dimineaţa. Ţin minte însă, din tot drumul de la întoarcere, sclipirea zăpezii, uneori în lumina lunii, alteori în lumina becurilor din vârful stâlpilor de telegraf ce străjuiau şoseaua.

Fără îndoială că cel mai minunat moment al iernii era Crăciunul, mai cu seamă ajunul acestuia. În noaptea de Ajun mergeam la colindat, iar în Ajun, seara, venea Moş Crăciun care pe atunci se mai numea şi Moş Gerilă. Noi îi spuneam în ambele feluri. Când Moş Crăciun, când Moş Gerilă. Iar eu nu mă-ntrebam deloc de ce moşul are două nume. Nu mă deranja, pentru mine era un lucru absolut firesc. Încă nu pricepeam că Moş Gerilă era al lor şi că doar Moş Crăciun era al nostru. Sau ar fi trebuit să fie al nostru. Important pentru noi era că el, indiferent de numele pe care îl purta, aducea cadouri.

Moş Gerilă urma să dispară abia peste vreo două decenii şi ceva. Avea să treacă o viaţă de om, aproape, până să reuşim să-l alungăm. În mare parte, numai formal. În realitate, ne mai luptăm cu el şi azi.

Şi mai era pomul de iarnă. Bradul. În copilăria mea, acesta era împodobit din timp de către părinţi, noaptea, când noi dormeam. Deschideam ochii dimineaţa, fără grabă, şi-l zăream printre gene. Tronând, uriaş, cu mii de podoabe, pe masă.

Pesemne că nu era nici pe departe uriaş, din moment ce putea fi aşezat pe o masă. Şi nici cu mii de podoabe. Dar eu nu-mi doream nimic mai mult.

Atunci începea cu adevărat sărbătoarea, cu bradul.

Pentru colindat, mama îmi confecţiona o trăistuţă din pânză. Invariabil, în fiecare an, trăistuţa era una nouă. Nu am idee ce se-ntâmpla cu cele din anii precedenţi. Mă gândesc că eu creşteam şi ele nu mai corespundeau vârstei. Însă era musai să pleci cu trăistuţă, nimeni n-ar fi înlocuit-o cu altceva.

Grupul de copii se strângea la marginea satului, mai târziu, spre miezul nopţii. Aşteptam să vină cât mai mulţi, apoi o luam din loc strigând din poartă-n poartă „Primiţi cu colindul?”. Şi primeau, pentru că niciodată nu m-am întors cu traista goală, era tot timpul plină de bunătăţi: covrigi, biscuiţi simpli, biscuiţi „Eugenia”, nuci. Pe la trei dimineaţa ajungeam acasă răpusă de oboseală, dar mulţumită.

Biscuiţii cu cremă denumiţi „Eugenia” au povestea lor. Aproape emblematici pentru epoca în care am trăit o bună bucată din viaţa mea, au fost nelipsiţi pe tot parcursul anilor de şcoală. Pentru că ei reprezentau eterna „gustare” din recreaţia mare.

Recreaţia mare a fost şi, probabil, va rămâne, mica sărbătoare a orelor de şcoală. În recreaţia mare verificai atent câţi lei ai în buzunar ca să vezi câte bucăţi de Eugenia îţi poţi permite: două, dacă aveai un leu treizeci, trei dacă posedai fabuloasa sumă de doi lei. Şaizecişicinci de bani bucata. Evident, mă simţeam foarte norocoasă când mama îmi punea în buzunarul uniformei doi lei, pentru simplul motiv că „Eugenia” a reprezentat unul dintre deliciile vieţii mele de şcolar.

Delicioşii biscuiţi „Eugenia” au dispărut brusc, peste ani, aproape simultan cu schimbările ce-au urmat, odată cu noile transformări sociale. Şi politice, bineînţeles. Nu-mi explic de ce, poate generaţiile noi n-au rezonat la acest simbol al trecutului sau, mai degrabă, invazia produselor până mai de curând inaccesibile, cele mai multe de import, aproape inexistente până atunci, n-au dat nici o şansă modestului produs al unei epoci trecute şi încheiate. Sau, poate, n-am avut înţelepciunea de a şti să păstrăm puţinele lucruri bune din epoca trecută şi, pe drept cuvânt, blamată. Tot astfel cum n-am învăţat şi nu ştim nici azi să ne-nsuşim de prin alte zări numai ceea ce este cu adevărat de folos. Ne „scapără ochii” doar la lucruri lipsite de substanţă, acelea devin ale noastre cu uşurinţă, nu stăm prea mult pe gânduri…Astfel că, peste ani, când s-a încercat „reeditarea” Eugeniei, noua ofertă de pe piaţă era şi rămâne doar o „copie infidelă” a ceea ce încântase copilăria atâtor generaţii trecute. Nici ambalajul şi nici gustul nu mai sunt aceleaşi. Poate că „Eugenia” sealinia şi ea etapei confuze pe care-am trăit-o după ce istoria consemnase despărţirea de trecut: ambalajul, sclipitor, sofisticat, camufla lipsa calităţii, a valorii autentice. Iar prototipul vechii « Eugenii » rămâne şi azi irealizabil.

Mircea Perpelea

PORȚIA DE MOFTANGIU ALESUL TRIȚĂ ȘI SERBĂRILE DIN SĂRĂCENI

Domnul Triță Păunaș zis Șurubel era unul dintre acei oameni pe care viața publică îi ridică la suprafață cu o ușurință pe care nici apa nu crede că o mai are. Trecuse prin școală și prin facultate cu hotărârea gâștei ce străbate helește-ul: înainta, făcea valuri și, după ce ieșea la mal, nu rămâneacu nimic mai mult mai lămurit decât avusese înainte.

Absolvise, cum spuneam, o facultate atât de selectă, încât nu apărea nici în clasamentele extem de lărgite ale universităților și nici în amintirea foștilor colegi. Avea diplomă, e drept (dar nu in drept), însă colegi de generație nu prea avea, profesori citați nici atât, iar lucrarea de licență părea să fi fost scrisă într-o limbă dispărută odată cu celebra lui facultate.. Când era întrebat ce specializare are, răspundea cu modestie: „Una complexă.” Iar când omul insista: „Concret, ce anume?”, domnul Păunaș devenea grav și spunea: „Nu putem simplifica lucrurile până la nivelul concretului!”

Nu stăpânea economia, dar vorbea despre „mecanismele macro”; nu cunoștea dreptul, dar invoca „cadrul juridic european”; nu avusese vreo meserie care să-l definească, dar avusese cunoștințe care îl recomandaseră. În partid urcase treaptă cu treaptă: de la lipit afișe la ținut mapa, de la ținut mapa la ținut locul altuia, iar de acolo, cu voia sorții și a listei electorale, la mandate de deputat.

Când se apropiară serbările comunei Sărăceni-localitate etalon a subdezvoltării județului-, partidul hotărî că era vremea unei deplasări în teritoriu. Triță Păunaș primi sarcina cu seriozitatea unui om chemat să salveze țara de la o distanță de șaptezeci de kilometric, cum numai el putea să o facă.

Porni așadar dimineața în Dacia neagră repartizata de partid, împreună cu șoferul afernt, un fotograf al filialei și domnul Costică, responsabilul de zonă și organizatorul de vizită și aplauze. Pe drum, deputatul ceru informații despre comună.

- Cu ce se ocupă oamenii pe acolo, domnule Costică? întrebă el, cu aerul demnitarului de la centru…

- Cu agricultura, domnule deputat, mai cresc animale, mai pleacă la muncă prin străinătate...

-Foarte bine, notă el pe o foaie. Deci avem resursă umană, resursă animală și intrare valutară. Să vorbim despre dezvoltare integrată.

La intrarea în Sărăceni, mașina fu nevoită să încetinească brusc, din cauza unor gropi care nu mai puteau fi considerate defecte ale drumului, ci adevărate forme de relief local. Șurubel a nostru privi pe geam, îngrijorat.

- Astea sunt gropile despre care mi s-a spus?

- Da, domnule deputat.

- Atunci să nu le numim gropi. Sună nepolitic... Să le spunem provocări infrastructurale cu adâncime.

După ce fotografiile îl surprinseră cercetând, cu privirea, două porți, un câine și un șanț necurățat unde arăta cu degetul a nemulțumire, delegația ajunse la căminul cultural, cam uitat și scorojit. Acolo îl așteptau primarul, consilierii, câțiva oameni aduși preventiv mai aproape de scenă și corul școlii, care repeta de un sfert de oră aceeași bucată muzicală, fiindcă dirijorul nu mai pregătise altceva.

Păunaș coborî din mașină, își netezi cravata purtată cu mândrie în culorile partidului și își așeză pe chip acea expresie profundă a omului care nu știe despre ce va spune, dar este hotărât să vorbească până se termină aplauzele. Primarul îl prezentă drept „un fiu al zonei și luptător neînfricat pentru democrație”, deși nimeni nu știa exact care dintre cele două calități fusese mai hotărâtoare.

„Dragi sărăceneni și sărăcenence, precum și ceilalți locuitori vii ai comunei!

Mă aflu astăzi aici cu o emoție deosebit de specială, întrucât comuna dumneavoastră reprezintă un reper nu numai local, ci și județean, ba chiar național, în măsura în care națiunea va afla de acest eveniment pe rețelele noastre de socializare din cadrul partidului.

Sărăceniul este o comună cu un trecut istoric plin de viitor. Aici s-au născut oameni vrednici, gospodari și contribuabili, unii chiar cu acte în regulă. Aveți tradiții, aveți obiceiuri și aveți probleme, ceea ce demonstrează că sunteți o comunitate vie și perfect racordată la realitățile europeniste.

Am discutat personal, la București, cu factori de decizie de la niveluri superioare și fel de fel... Nu vă pot spune cine sunt, deoarece unii nu știau că discutăm, dar vă asigur că problema drumului se află într-o etapă avansată, dar de început. S-a constituit deja intenția de a se analiza oportunitatea posibilității de a demara procedurile premergătoare.

Unii m-au întrebat: «Domnule deputat, când se asfaltează drumul?» Eu le-am răspuns: drumul nu înseamnă numai asfalt. Drumul înseamnă direcție. Și, dacă avem direcție, putem merge înainte chiar și fără drum. Important e să nu stăm pe loc, mai ales când plouă și nu e asfalt..

În privința apei, canalizării și dispensarului, trebuie să fim realiști și optimiști. Realismul ne arată ce nu avem, iar optimismul ne ajută să credem că, într-o bună zi, vom avea. Eu sunt pentru o apă curentă, dar nu una care să curgă fără reglementări, adică de capul ei….

Tinerii trebuie să rămână acasă. Iar cei care au plecat trebuie să se întoarcă, mai ales în perioada alegerilor, când fiecare fiu al satului contează ca două conștiințe civice. Vom crea locuri de muncă printr-o strategie de angajabilitate sustenabilă, care să permită fiecărui tânăr să muncească acolo unde se găsește un loc de muncă dar și după noroc.

Agricultura este, cum bine se știe, baza pământului. De aceea, trebuie să ne întoarcem cu fața către țăran, către producător și către consumator, fără să întoarcem însă spatele investitorului. Vom accesa fonduri europene, naționale și, dacă este nevoie, fonduri care încă nu au fost înființate, dar le putem aștepta cu încredere.

Unii spun că eu nu am experiență. Greșit! Eu am experiență în multe domenii, tocmai pentru că n-am fost limitat de unul singur. Sunt economist prin viziune, jurist prin respectul față de lege, agricultor prin rădăcini, european prin asumare și om de stat prin deplasări.

Nu vă promit lucruri imposibile. Vă promit lucruri posibile, dar mari. Iar dacă nu se vor realiza toate, să nu judecați după rezultate, ci după intenția profundă și documentată cu care le-am anunțat.

Să fim uniți în diversitatea noastră! Să fim moderni în tradiție! Să fim europeni, dar ai noștri! Și să nu uităm: viitorul aparține celor care îl pregătesc din timp, prin comisii, memorandumuri și comunicate de presă!

La mulți ani, comuna Sărăceni! Trăiască oamenii muncii, ai odihnei și ai tuturor activităților pregătite pentru dezvoltarea durabilă!

Vă mulțumesc pentru aplauzele pe care sunt sigur că le-ați fi dat, dacă timpul nu era atât de scurt și nevoile atât de mari!”

Aplauzele izbucniră, mai întâi de la cei aduși lângă scenă, apoi de la cei care aplaudau fiindcă îi văzuseră pe ceilalți aplaudând. Primarul îi strânse mâna cu căldură și îi șopti:

- Extraordinar, domnule deputat! Ați spus exact ce trebuia.

- Ce anume? întrebă distinsul deputat Păunaș…

- Nimic, răspunse primarul, dar se vede că le ungeti sufletul.

După festivitate, sărăcenii se adunară în grupuri mici, ca după o furtună care n-a dărâmat nimic, dar a lăsat mult praf în aer.

Moș Bârcă, care venise pentru premierea copiilor și pentru sarmale, își scărpină căciula:

- Eu unul am înțeles că drumul se face. Nu se știe când, nu se știe de cine, nu se știe pe unde, da’ se face într-o direcție.

- A vorbit frumos, zise tanti Firica. Mai ales cu apa. Că și eu sunt pentru apă curentă. Numai să curgă și la robinet, nu numai în discurs.

- Mie mi-a plăcut că-i european, spuse nea Pandele. Până acum nu știam că se poate fi european din vorbe. Eu credeam că trebuie și ceva acte.

- Lasă, bre, actele, îl domoli altul. Important e că e om de stat.

- Cum adică om de stat?

-Păi a zis singur: stat prin deplasări. Și, din câte am auzit, s-a deplasat prin multe locuri.

Dinspre bufet, unde se împărțeau paharele de suc gratis, se auzi vocea lui Vasile al lui Platagea:

- Eu zic să-l mai chemăm și la anul. Nu ne-a rezolvat nimic, dar ne-a lămurit că problemele noastre sunt foarte complexe.

Atunci bătrânul învățător Mielu, care ascultase tot discursul cu mâinile la spate, trase o concluzie:

- E băiat deștept. Vorbește ca o moară stricată: nu macină grâu, dar face lumea să creadă că se muncește.

Și sărăcenii plecară fiecare spre casa lui, mai săraci cu o zi, mai bogați cu un discurs și cu speranța că, până la următoarea campanie, măcar gropile din drum nu vor cere și ele dreptul la cuvânt.

Ion Dulugeac

TENTATIVA DEMOLĂRII COLOANEI LUI BRÂNCUȘI

Fericită ziua în care poetul Florian Saioc fusese înștiințat că va primi o pensie suplimentară de merit! Peste apa Jiului trecea șăgalnic adierea unei brize de început de vară. Dar, dinspre Masivul Parângul Mare câțiva nori negri coborau agale, trecând prin Poarta Sărutului a lui Brâncuși, către orașul unde Florian Saioc se stabilise de mulți ani.

— Ce vânt te-aduce în orașul de pe Jiu, măi, mare romancier și poet în devenire, îl surprinse cel care făcuse cursurile primei Școli de Literatura din România, în anii 50.

— Maestre, am întâlnire cu un oltean de la Bobu, unul care mi-a fost coechipier la echipa de Alpinism, Grivița Roșie, pe vremea când eu mâncam munții cu sos, răspunse Ion.

— Cu Vasile Petec, ăla de l-ai trimis să-mi schimbe o priză acum... un an?

— Cu el mă văd, dar vine cu un mare critic în brâncușiologie și un amic de la Timișoara, ce-mi este vecin la Mogoșoaia. Pentru o lansare de carte, unde te invit cu drag.

— Ionele, nu pot veni, deoarece vine sora soției mele, deci sunt blocat acasă.

Saioc, privindu-l îngăduitor pe romancierul din fața sa, tocmai povestea despre modul de organizare al școlii unde erau aduși tineri ridicați din rândurile poporului muncitor, pentru a le da acestora o educație comunistă și a-i înarma cu cunoștințele necesare creației, făuririi unei literaturi noi, puse în slujba poporului muncitor, când apărură Teodor Bulza alături de Barbu Brezianu.

— Salut, domnule Ionel, ce faceți, vreți să-i dați un cal marelui nostru poet, Saioc?

— Nicidecum! Domnul Saioc este maestrul care m-a învățat să scriu poezie!

— Salut, dragă Floriane, nu te-am văzut de un car de ani, rosti Brezianu.

— Eu sunt căsătorit aici, la Târgu Jiu, cu o profesoară de română-franceză, așa că de mulți ani stau în Gorj, mărturisi poetul.

— Domnul critic de artă este vecin cu mine la Piața Galați în București, iar mai nou și la Gherghița, unde are 6000 de teren într-o fermă de-a mea, mărturisi poetul-crescător de cai.

— Noi mergem la Consiliul Județean, acolo are loc lansarea lui Ion Barbu, zis Nenea.

— Succes la lansare și salutări scriitorilor din Corbu, din județul meu, spuse Saioc, plecând pe sub Poarta Sărutului.

— Fiindcă suntem aici lângă o lucrare a marelui Brâncuși, aș vrea să recapitulăm câteva evenimente pentru a înţelege cât de apreciat era marele sculptor în România lui Dej.

— Domnule Brezianu, suntem numai ochi și urechi! rosti zâmbind Ion.

— În august 1956, la Craiova, în Sala cu Oglinzi a Muzeului de Artă este organizată o primă secţiune „Brâncuşi”, alcătuită din opere confiscate de la colecţionarul Vasile. N. Popp, dar artistul n-a putut participa, fiind bolnav, într-un spital parizian, până în noiembrie 1956.

— Așa este, domnule Brezianu. Dar eu știu de la cel pe care deseori îl duceam cu taxiul de acasă de la el la Uniunea Scriitorilor, poetul Eugen Jebeleanu, care vorbea cu Eugen Barbu, cum l-a vizitat pe artistul Brâncuși, fiind, cu soţia sa, Florica Cordescu, trimişi de mai marii culturii de la Bucureşti pentru a obţine ceva lucrări, le spuse Ion.

— Măi, Ioane, ești mare domnule, ai fost martor la un act istoric! rosti sec, Brezianu.

— Domnule Barbu, viața m-a împins în locuri pe care nici nu le visam, dar eu trăind între corifei ai literaturii române la Casa de Creație de la Mogoșoaia, eram obișnuit cu ei.

— Să știți, întâlnirea celor doi soți cu Brâncuşi la Paris, este pe larg descrisă în revista bucureşteană *Tânărul scriitor,* din aceea lună. România, așa comunistă cum era ea, se interesa de Brâncuși, domnilor! sări și Bulza cu părerea sa de ardelean domol.

— Deși pare incredibil, artistul, care ajunsese la vârsta de optzeci de ani, în culmea gloriei, avusese numeroase expoziţii personale în Statele Unite. Dar, din păcate, niciuna în Europa. Pentru întâia oară, pe bătrânul continent, i s-a organizat o expoziţie personală în 24 decembrie 1956, în sălile Muzeului de Artă din Bucureşti, spuse cu profesionalism Brezianu.

Fânul de pe pajiștea de la ieșirea din Parcul Central stătea atât de neclintit, făcând în ciudă câte unei tulpini de iarbă din familia Dactylon, care trona miriștea. Răcoarea și umezeala zilei dădeau locului o binemeritată frăgezime, iar apa

Jiului aruncată de valuri pe frunzele gingașe ale brădișului de la mal, avea înfățișarea unor covoare iraniene din Kashmir, ce luceau în lumina soarelui spre a le schimba într-o culoare turcoaz.

— Hai să mergem la Consiliul Județean, că se adună lumea, spuse Ion oaspeților săi.

— Acolo, la Muzeul de Artă din Bucureşti, în ciuda celor spuse de Alexandru Graur, au fost strânse toate lucrările sale existente în România, pentru a închide solemn anul jubiliar al octogenarului Brâncuşi, îi informă Teodor Bulza, unul dintre discipolii lui Păunescu.

— Cred că știi, dragă Teodore, cum artistul a fost invitat de directorul muzeului, M.H. Maxy, să stea o lună la București, pe cheltuiala statului român. Dar acesta fiind încă în spital, nu a dat curs invitaţiei, se adresă Ion bănățeanului.

— Cum să nu știu, dar mai știu faptul că în ianuarie 1957, pictorul Camil Ressu îi trimite lui Brâncuşi o scrisoare prin care îl roagă să doneze „din fructul muncii de-o viaţă, ceva şi ţării tale pe care ai iubit-o". Practic, România lui Dej cerşea câteva lucrări ale lui Brâncuşi prin intermediul artiștilor din țară! le spuse omul de afaceri bucureștean, proprietar de ziar și revistă de sport.

— Ciudată atitudine, venită dintr-o ţară care, conform poveştii securiste, refuzase o donaţie de 230 de opere brâncuşiene! Eu cred că Dej, ce era un electrician cu patru clase primare, avea minte să vadă că Brâncuși era un nume în lume. Că el știa bine că adevărata lume artistică din România lui Dej era acaparată de opera şi personalitatea lui Brâncuşi.

— Este adevărat, domnule Ioan Barbu, dar faima sa internaţională cântărea greu. De aceea eu cred că autorităţile, aşa inculte şi neroade cum erau ele, îl acceptau, zise Dulgheru.

— Să știi că le-ar fi fost uşor să-l interzică, cum făcuseră cu Cioran, Eliade, Ionesco și alții, dragii mei. De aceea, consider afirmaţiile celor patru academicieni un episod singular, chiar dacă a fost răstălmăcit tendenţios de propagandă, mai ales de cea postdecembristă.

— Este adevărat domnule jurnalist, dar nu cred să fi găsit în presa postbelică din România atitudini nefavorabile faţă de Brâncuşi, completă Ion, prietenul lui Fănuș Neagu.

— Cred că știți cum s-a tot scris despre atitudinea ostilă a regimului stalinist din România faţă de Ansamblul sculptural de la Târgu Jiu, culminând cu faimoasa tentativă de smulgere a Coloanei, cu ajutorul unui tractor, le aminti Teodor Bulza.

— Toată lumea cunoaște acest fapt, dar aici lucrurile se cuvin a fi nuanţate un pic. Să știți că un brâncuşolog, ce mi-a fost coleg, Sorin Buliga, le-a studiat mută vreme și au fost minuţios cercetate şi documentate de către valorosul meu confrate, le aminti Brezianu.

— Astfel de lucruri, am auzit la Paris, de la ambasadorul nostru Pavel Platona, cum și Turnul Eiffel, considerat o mândrie a Franţei, a bulversat Parisul anului 1889, iar cunoscuții Guy de Maupassant, Emile Zola, Al. Dumas şi alţi grei ai culturii franceze au cerut demolarea imediată a acestuia! mărturisi Dulgheru celor ce se așezau în fotoliile amfiteatrului unde se făcea lansarea de carte.

— Nici Coloana nu a fost foarte iubită la Târgu Jiu, ar trebui spus, existând obiecții încă de la ridicarea sa, le aminti Teodor Bulza.

— Adevărat, obiecţiile au apărut încă de la ridicare. Acest formidabil strigăt al artei moderne, înălţat în „târgul de fân", la periferia unui orăşel de provincie, nu putea trezi în plan local un entuziasm general. Apoi, nici autorităţile nu şi-au ascuns dezamăgirea, iar pentru mulţi lucrarea părea neterminată. Unii chiar au îndrăznit să-i sugereze lui Brâncuşi anumite completări. Bunăoară, să-i pună în vârf un soldat, un vultur sau un corp de iluminat...

— Poate atunci i-a venit în minte lui Costache, faimoasa cugetare. „V-am lăsat săraci şi proşti! Acum vă regăsesc şi mai săraci, şi mai proşti"! domnule Barbu Brezianu, zise Ion.

— Cum erau destule feţe subţiri şi bine intenţionate, Brâncuși s-a abţinut, totuși, însă i-a tratat cu sarcasmul său obişnuit și le-a reamintit că „România e plină de ciori!" - aluzie la monumentele meschine, cu vulturi de tarabă, produse în serie, prezente prin toate comunele ţării, ca monumente artistice, le aminti Ion Barbu de la Vâlcea.

— Dar nu a omis să le spună jovial, că: deasupra Coloanei sale nu poate fi decât cerul albastru..., lucru ce îi puse pe gânduri pe unii dintre contestatari, le aminti Vasile Petec.

— Dar știți că amplasarea Coloanei în parc a creat discuții, le aminti Ion Barbu.

— Proiectul prevedea alinierea ei cu Biserica Sfinţilor Apostoli, Poarta Sărutului şi Masa Tăcerii. O arteră de circulaţie trasată cu rigla, având patru repere coliniare era greu de conce-

put în capitala nesistematizată a Gorjului, le spuse Brezianu pe un ton serios.

— Este adevărat, Coloana stârnise nemulţumiri. Dar, inflexibil, Brâncuşi şi-a impus punctul de vedere! Aşa s-a născut Calea Eroilor. Această exigenţă, ce era greu de înţeles pentru unii, a dus la demolarea unor case şi s-a lăsat cu blesteme grele, le spuse Vaile Petec.

— Normal, dar pentru oamenii simpli şi săraci ai târgului, incapabili să aprecieze o operă de artă modernă, şocante erau inutilitatea sa, dar mai ales risipa de material. Trebuie spus că reproşurile cârtitorilor nu erau îndreptate însă către Brâncuşi, zise criticul de artă.

— Și eu am auzit la Vâlcea că acele voci băteau în premierul liberal al vremii, autorul moral al construcţiei. În popor, Coloana a fost repede rebotezată, scatologic, invocându-se un anumit organ anatomic al lui Gh. Tătărăscu, le spune Nenea, fondatorul Curierului de Vâlcea.

— Știți, nu-i de mirare că prin anul 1949, în tânăra republică stalinistă, un colectiv de agitaţie şi propagandă de la Târgu Jiu a cerut de la Ministerul Artelor aprobare pentru demolarea - *monumentului construit de Gh. Tătărăscu din romburi subt formă de stâlp cu înălţimea de 29 m, din material de fontă*! Însă Ministerul a răspuns ferm: – *monumentul rămâne în starea în care se află*, a fost precizarea maestrului Brezianu.

— Domnule critic, știți că în martie 1951, Secţia de Gospodărie Comunală a Sfatului Popular Târgu Jiu a cerut iar demolarea Coloanei, despre care ei spuneau că era: *fără nici o estetică* şi se dorea folosirea metalului la alte lucrări edilitare, spuneau ei în cererea lor.

— Niște idioți, care transmit solicitarea care ajunge la Bucureşti, respectând schema centralismului democratic, mai întâi pe masa Comitetului pentru Artă aferent Consiliului de Miniştri, care în mod logic, cere părerea Academiei Române printr-o adresă oficială din ianuarie 1952, rosti supărat Ion Barbu.

— Dar vedem că punctul de vedere al Comitetului se regăseşte în textul însoţitor al solicitării:

– Comitetul pentru Artă, în urma cercetărilor făcute a ajuns la concluzia că această lucrare poate fi considerată ca operă decorativă, inspirată din formele artei populare, deci poate fi menţinută ca atare, aveau să răspundă cei de la București, mărturisi brâncușiologul.

— Domnule Brezianu, este adevărat că răspunsul Academiei Române, formulat în plin stalinism, în ianuarie 1952, este categoric şi tranşant? întrebă Bulza.

— Adevărat, apoi răspunsul merită reprodus, pentru că e singura oară când în ecuaţia *demolării* apare numele lui Brâncuşi: –Biroul Comisiei Ştiinţifice a Muzeelor, Monumentelor Istorice şi Artistice, luând în discuţie adresa Dvs. prin care ne faceţi cunoscut că Sfatul Popular al oraşului Târgu Jiu a cerut dărâmarea coloanei din metal din oraş, opera sculptorului gorjan Brâncuşi, vă aducem la cunoştinţă că biroul a hotărât să faceţi cunoscut Sfatului Popular al oraşului Tg. Jiu că această coloană nu trebuie distrusă, ci conservată, fiind un monument de artă". Punct. Așa a sunat verdictul Bucureștiului, pe care era semnătura academicianului Constantin Moisil, tatăl matematicianului şi viitorului academician Grigore Moisil, rosti pe un ton profesional Brezianu.

— Știți că incidentul hilar şi controversat al tentativei de smulgere a Coloanei urmărea procurarea de fier vechi. Dezrădăcinarea Coloanei cu ajutorul unui tractor e confirmată doar de Tănasie Lolescu, cel care ar fi organizat *demolarea* în 1953, zise Petec.

— Ca o ironie a destinului, Lolescu era hobiţean, ca şi Brâncuşi. Neavând vocaţie pentru arte plastice, după ce a fost o vreme slugă la un cârciumar, s-a apucat de politică. În 1953 era activist la organizaţia de tineret a Partidului Muncitoresc din Târgu Jiu. Acesta susţine că ar fi primit sarcină de partid de la tovarășul Babalâc, primul secretar de la raion, să pună Coloana jos şi să o valorifice, ca fier vechi, le spuse Brezianu.

— Maestre, pare o culme a prostiei, demnă de o scenă de fim de comedie. În loc să aducă un sudor autogen, să reteze Coloana, de la bază, Lolescu o leagă cu un cablu şi ceva sârme, apoi trage de ea cu un tractor pe pneuri de cauciuc!!! Coloana cântăreşte 30 tone şi e încastrată într-o fundaţie de 125 mc beton, adâncă de 5 m! Evident, tractorul nu o face nici măcar să tremure, le aminti Ion Barbu.

— Chiar dacă unii ignoranţi locali nu erau încântaţi de „stâlpul lui Tătărăscu", cerând demolarea acestuia, puterea comunistă nu a dorit acest lucru şi nu avea treabă cu Brâncuşi. Apoi, ei, dacă ar fi vrut cu adevărat să demoleze Ansamblul, îl demolau. Nu era nevoie de imbecili

tatea cu tractorul. Doi sudori şi un aparat autogen puteau prăvăli *Coloana* într-o jumătate de ceas! Iar *Poarta, Masa* şi *Scaunele* încăpeau în două basculante, completă Bulza.

— Eu consider că România are dreptul moral, şi nu numai, să repatrieze rămăşiţele pământeşti ale lui Constantin Brâncuşi. Aşa, ca un premiu de consolare... le spuse Brezianu.

— Repatrierea osemintelor lui Constantin Brâncuşi este posibilă, inclusiv juridic!

— Nu există nicăieri consemnată dorinţa expresă a artistului de a fi înmormântat în Franţa! Există mărturia scrisă a duhovnicului ortodox Teofil, chemat de Brâncuşi la începutul lui martie 1957, pentru ultima împărtăşanie. Brâncuşi i-a spus printre altele: „Mor neîmpăcat sufleteşte, fiindcă nu pot să-mi dau sufletul în ţara mea. Aceste cuvinte au valoare de testament! le spuse Ion Barbu celor prezenți.

— Repatrierea este simplă, este o treabă de paragrafe și avocaţi. Și un puternic curent de opinie, susţinut de personalităţile culturii, publicaţii și oameni politici, zise Ion.

— Domnule Dulgheru, ne-au rămas câteva opere majore, Complexul Monumental de la Târgu Jiu şi mândria că Brâncuşi nu s-a dezis niciodată de ţara sa, regretând că nu poate să-şi dea sufletul pe pământul ei. Un motiv serios ca artistul să fie scos din Cimitirul Montparnasse şi adus la Bellu, cu funeralii naţionale. Le merită cu prisosinţă, rosti Brezianu.

— Domnule Brezianu, un detaliu mie-mi îngheață sângele în vene, indiferența prin care oficialii din Gorj au ignorat-o pe Aretia Tătărescu, cea care a fost promotoarea Coloanei, nedreptatea istorică a finalului ei complet anonim. S-a stins din viață în 1968, fix când regimul începea să-l recupereze politic pe Brâncuși, ca peun erou național.

— Adevărat, Ioane. După ce statul tipărea primele monografii luxoase despre Coloana Infinitului, femeia fără de care acea coloană ar fi fost doar un vis pe hârtie, murea în tăcere deplină, ascunsă sub un munte de uitare. Astăzi complexul atrage fascinație globală, dar creatorul din umbră nu are măcar o placă comemorativă decentă la baza operelor finanțate prin ea. Au confiscat nemurirea unui artist și au condamnat o femeie vizionară la neant.

Prin fereastra deschisă a sălii impozante se auzea toaca de la Biserica *Naşterea Maicii Domnului* din strada Ion Buzoianu. Cu glas prelung, subțire și cicălitor, alternând cu vocea gravă, suna clopotul lăcașului, ce părea să fie dirijorul credincioșilor care se roteau în toate direcțiile prin curtea generoasă, iar unii dintre ei poate se rugau și pentru sufletul doamnei Tătărăscu, cea care luptase pentru realizarea Coloanei la Târgu Jiu.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Claudiu Bleonț, Angel Rababoc, Adrian Cioroianu și Silviu Purcărete

Ovidiu M. Curea

REFORME

Dintre toate reformele care au bântuit ultimii ani, cea mai blândă și cea mai nevinovată a fost cu siguranță reforma dicționarului. Acolo nu erau decât cuvinte. Cuvinte și nimic altceva. Nici bani, nici sănătate, nici locuri de muncă, nici locuințe, drumuri sau salarii. Nimic. Doar cuvinte care se risipesc în vânt, după cum și vechii romani recunoșteau cu înțelepciune că *Verba volant*.

În loc de admirație și respect, zicea noul dicționar, se va scrie de acum încolo, invidie; în loc de generozitate se va scrie batjocură; în loc de îndemânare se va scrie hoție, escrocherie sau înșelăciune, după preferință; în loc de politețe se va scrie bădărănie; în loc de onestitate se va scrie prostie; în loc de muncitor – papagal.

Cuvântul medicină se va folosi cu grija cuvenită, cu mai mult discernământ și cu economie. După pronunțare, în urma lui se va trage cu putere ușa și se va închide strâns, cuvântul medic putând astfel rămâne la adăpost de contaminări periculoase și, desigur, nedorite.

Cuvântul eleganță se va pronunța numai în cazuri bine justificate, după ce a fost rupt în fund, plimbat pe covorul roșu și urcat pe scenă pentru a prezenta lecții de viață și de succes.

În loc de artă se va folosi de preferință cuvântul violență sau dezgustător sau inutilitate.

Multă atenție se va acorda la folosirea cuvântului mâncare, care, dacă nu e bine articulat, își va pierde calitățile sale de searbăd, putând imita anumite disfuncționalități gustative și olfactive învechite și alterate, adunate din resturile naturii nereciclate de mai multe mii de ani.

Vor fi preferate cuvintele care se pronunță mai ușor și care au fost verificate la public, precum ură, groază, scandal, contestare, negare, catastrofă, dezastru, incendiu, viol, crimă, trădare, război, asasinat, răpire.

Se vor evita, atunci când nu pot fi cu totul înlăturate, cuvintele cu sunete și trimiteri către imagini sau situații îndoielnice precum estetic, încântător, lăudabil, înduioșător, adăpost, grijă, admirație, iubire.

Nu se prescriu restricții la folosirea cuvintelor pompe funebre, arme, foamete, dispariții, răpire, inversiune sau ciubuc.

Folosirea acordurilor și altor artificii gramaticale care îngreunează inutil limba se va lăsa la libera alegere și interpretare ale utilizatorului.

Ulterioare îndreptări și orientări vor fi publicate în cotidianul *Cum vorbim și cum scriem corect*, care se va difuza în mod gratuit, la chioșcuri, în librării, în conferințe și luări de cuvânt, la radio și la televiziune.

După cum se vede, problemele pe care dicționarul căuta să le îndrepte și să le pună la punct nu erau nici simple nici puține. O seamă de alte cuvinte își așteptau rândul la precizări și la clarificări. Multe dintre ele erau folosite nediscriminat și aiurea. Cuvinte învechite, uzate de vreme și golite de conținut precum țară, patriotism, familie, prietenie și altele de același soi le auzeai și când era cazul și când nu era, mai ales atunci când nu era, când nu dădeau de loc bine.

Vicențiu mergea gânditor pe stradă, căutând să rețină și să înțeleagă cât mai bine prevederile noului dicționar reformat. Repeta în gând pasaje și articole din el, multe dintre ele învățate papagalicește, fără să le pătrundă adevăratul lor sens. Căuta să își alunge întrebarea care tot îi dădea târcoale după fiecare citat: DE CE? Oricum, de ce, de ne ce, mergea la un interviu de angajare la o firmă de *public relations*, unde i se recomandase ca material bibliografic *Prevederi din noul dicționar reformat*. Dacă arăta că nu stăpânește ca lumea noile norme, nu avea nici o șansă să fie angajat.

Mergând el așa, gânditor, atenția îi fu atrasă de trei tineri care mergeau în fața lui, tineri care după vârstă trebuiau să fie elevi de liceu. Îmbrăcați modern, cu pantalonii rupți și un colț de cămașă scoasă din pantaloni. În picioare adidași albi, de marcă, legați cu șireturi tot albe. Dar uite că nu toate erau bine legate. Tânărul din dreapta avea un șiret desfăcut la pantoful din piciorul drept. Când mergea șiretul sărea în lături descriind un semicerc care, la fiecare pas, amenința să i se înfășoare pe picior sau să fie călcat de către celălalt, putând astfel duce la împiedicarea stăpânului, la dezechilibrarea lui și la prăbușirea dureroasă pe betonul trotuarului care nu era nu tocmai moale.

- Tinere, vezi că ți s-a desfăcut șiretul la pantoful drept. Să nu te împiedici și să cazi, îi zise Vicențiu când, din spate, ajunse în dreptul lui.

- Și ce, nu poți să mergi pe stradă de grija șiretelor mele? Îi răspunse tânărul fără să se uite în jos la pantoful dezlegat.

Vicențiu rămase interzis. Încetini mersul pentru a nu se mai afla în rând cu țâfna tânărului. Rămase mai urmă, retras de insolența acestuia. Ce i-a zis de rău? De ce a reacționat ca ars? I s-o fi părut că îi atrage atenția în mod pedagogic de cum merge pe stradă sau de cum se încalță? Și lui i s-a întâmplat de vreo două ori să fie atenționat de cineva din jur că are șiretul dezlegat și nici nu i-a trecut prin cap să se supere. I-a mulțumit omului, s-a tras la marginea trotuarului și și-a încheiat mai cu grijă șiretul dezlegat și gata.

Jignit și înfuriat pe el că nu-și vede de treabă și se bagă în discuții cu necunoscuții de pe stradă, Vicențiu căută să se calmeze și să se concentreze pe ce avea el de făcut. Cum să se prezinte cât mai bine la interviu. Rămăsese cam zece metri în urma tinerilor năbădăioși, când văzu cum cel cu șiretul dezlegat cade pe trotuar cu capul înainte. După câteva clipe de surpriză, acesta se scoală cu greu, ajutat de cei doi colegi, șuierând printre dinți:

- Numai tipul ăla din spate cu haina din piele maron e de vină, și arătă cu capul înspre Vicențiu care venea din urmă.

- Lasă că știu eu cine e, îi răspunse unul dintre cei doi prieteni care-l însoțeau. Stă într-un bloc mai din spate și își ține mașina parcată lângă bordura trotuarului. O să avem noi grijă de mașina lui.

Vicențiu trecu pe lângă ei fără să le adreseze nici o vorbă, dar simțind din plin privirile lor pline de ură și de dușmănie.

Doamne, mare ți-e grădina, își zise el ca să se liniștească.

Ajunse la sediul firmei unde trebuia să susțină interviul. Se privi în ușa de sticlă de la intrare și-și trecu ușor mâna prin păr. Înăuntru, la stânga un desk de recepție somptuos ca și întregul hol de la intrare. Lemn roșcat, marmură, piele și furnituri aurite. Fotolii și o canapea de piele în fața unei măsuțe de cristal. În spatele deskului, o duduiță cu gene a la Betty Boop și unghii de vampir, preocupată să butoneze cu mare atenție tastele unui telefon celular.

- Bună ziua, domnișoară, salută respectuos Vicențiu.

- Da, ce doriți?

- Am venit pentru interviu...

- Urcați la primul etaj în sala de așteptare și așteptați să fiți invitat, îi răspunse Betty Boop supărată că fusese deranjată dintr-o sesiune foarte interesantă de pe FaceBook.

- Mulțumesc.

În sala de așteptare același mobilier scump și elegant. În afară de Vicențiu nu mai era nimeni. Se așeză pe un fotoliu și se puse pe așteptat. Și așteptă, și așteptă ca în fața unui cabinet medical. După vreo jumătate de oră de așteptare pe ușa din stânga-față ieși grăbit un bărbat tânăr, îmbrăcat la costum și cravată cu o geantă diplomat în mână, lăsând impresia că vrea să plece către o destinație unde era așteptat și el întârziase. Dând cu ochii de Vicențiu, se opri și-l întrebă surprins:

- Dumneavoastră?

- Am venit pentru interviu.

- Aaa, da. Bine. Haideți înăuntru, repede că mă grăbesc.

Intrară repede în biroul acestuia. Bărbatul grăbit, directorul, patronul, CEO-ul sau, în fine, șeful, se așeză la birou, iar pe Vicențiu îl invită să se așeze pe unul din cele două scaune din fața biroului.

- Ați parcurs bibliografia recomandată? Sunteți la curent cu noile prevederi ale dicționarului reformat?

- Da.

- Bine, o să vedem. S-ar putea să nu fie suficient. Ce meserie aveți?

- Sunt ziarist.

- La ce ziare ați lucrat și la ce ziare ați scris?

Vicențiu îi enumeră peste o duzină de publicații din țară și străinătate.

- Nu! Acestea sunt publicații pe care noi nu le recunoaștem, pentru noi ele nu există. Prin urmare, dvs. sunteți ziarist începător, pentru noi, iar firma noastră e mult prea serioasă pentru a lucra cu începători. Îmi pare rău, nu vă putem angaja. La revedere.

- La revedere, deși nu prea văd când și cum ne vom mai revedea, îi răspunse Vicențiu jignit.

- Hai, lasă, că am treabă, zise șeful și se sculă de la birou îndreptându-se înspre ușă împingându-l ușor de cot pe Vicențiu în aceeași direcție. Ieșiră amândoi în sala de așteptare, șeful având grijă să încuie după el ușa de la birou cu cheia și coborî grăbit scările către holul de la intrare.

Coborî încet și Vicențiu. În spatele deskului Betty Boop era mai departe concentrată asupra ecranului de la celular. Nu mai pierdu vremea să se întrerupă și să-i răspundă lui Vicențiu la salut. Acesta ieși afară amețit, dezamăgit și umilit. Adică toată munca lui de o viață era egală cu zero? Nu mai contau nimic sutele de articole scrise și publicate? Nu mai avea nici o valoare nici experiența, nici premiile și distincțiile primite de-a lungul timpului din partea unor publicații cunoscute? Nimic? Nimic? Învățase pe dinafară toate regulile din noul dicționar reformat, așa cum se cerea, dar degeaba? Nu apucase să-l întrebe nimeni nimic despre ele. Nu conta faptul că le învățase, că le știa? Ce trebuia să mai facă? Sau nici dicționarul ăsta reformat nu mai era bun? Nici ăsta? Urma să apară altul și mai reformat sau deja a apărut și el încă nu știa? Chiar atât de repede să se schimbe toate că nu mai știi unde și încotro?

Vergil Matei

LECUITOAREA

În ziua aceea, toate îi merseseră în plin. Se trezise, ca de obicei, cu noaptea-n cap, cu gândul tot la oile de pe sărătura Măicănească. Nu se lumină bine de ziuă când, după ce luase bătătura la bani-mărunți, înhămă roaibele la căruță și se pierdu pe drumul colbuit, mușcând dintr-un coltuc de pâine, cu gândul la ale sale.

...Caii cunoșteau drumul, n-aveau nevoie de bici și nici de înghionteală. În trapul lor sacadat, ușor estompat de praful drumului, nici nu simți când ajunse la năluca lecuitoarei, o cruce din piatră, bătrână, bătută de ploi, dar încă în putere, cu înscrisuri ascunse. Se zicea că a fost adusă odată cu descălecatul pe aceste locuri a ciobanilor de peste munți, din Ardeal. Din căruțele cu coviltir, alături de butii, de putineie pentru brânză, de corlăți și sarici, ciobanii coborâră cu grijă și o cruce de piatră pe care o înălțară în plin izlaz, acolo unde-și instalară și storiștea. La doi pași săpară și o fântână adâncă ce purta în pântecele ei cea mai rece și cea mai bună apă. Ce loc de popas și de închinăciune putea fi mai bun în calea drumețului cuprins de sete și de gânduri? Aici, pe aceste câmpii singuratice, muntenii se pierdură peste izlazuri cum nu văzuseră până atunci, cu iarbă mai altfel decât cea din lunca Râmnicului, roșietică și rezistentă la secetă. Era iarbă de sărătură, naltă până la brâu pe care oile o mâncau cu nesaț și de la care se obținea un lapte gras, cum altul nu era. Nu degeaba, peste ani, însăși coroana regală își făcuse, cu tot dichisul, aici, la Olăneasca, o brânzărie despre care unii dintre săteni își aduc și-acum aminte. Nu degeaba se duse vestea în cele patru zări despre ciobanii de aici.

Victor Simion, cel care se opri la lecuitoare pentru a-și adăpa caii, dar și pentru a îngenunchea să se roage pentru binele alor săi, era unul din urmașii acestora. Nalt, bine clădit, cu un zâmbet lăuntric, așezat, își făcuse gospodărie pe cinste. Oi, vaci, porci, păsări se amestecau în ograda-i mare și mereu curată. Cai ca ai lui, mai rar! Pusese mâna, cu bani buni, pe o roaibă cumpărată tocmai de la *Ionseion,* o fermă de prin preajma Iencii, unde hălăduiau armăsari cu copite cât fundul găleții de la fântâna lecuitoarei. Pe roaiba asta, pusă-n hăisa căruței și care trăgea acum, în drum spre stână, domol, o iubea la fel ca pe copiii săi. Blândă, te încălecai pe ea fără nici o teamă, intrai pe sub burta ei, ferindute să nu-ți facă vreun rău. La fel de mult avea grijă și de cea mică, roaibă ca și mamă-sa, mai înaltă, mai trăgace, pe care o dezmierda ca pe un copil cuminte și harnic. La fel de ascultătoare, ca și acum, când câinii, din perdelele de stuf ale stânei, se repeziră înspre căruță, bulucindu-se către stăpân .

Ziua întreagă puse treburile la punct, lăsă ciobanilor tocmiți vorbă despre ce și cum, aruncă în căruță o oaie ce-și prinse piciorul într-o stănoagă de la târlă, apoi, o luă agale, către casă, pe drumul Guliancăi. Pe asfaltul încins caii tropăiau mai apăsat, mai cu luare-aminte, cu gândul, poate, la ieslea îndestulată de pe bătătură. Cum stătea așa, obosit, gânditor la treburile de-a doua zi, dintr-odată roaiba a mare se prăbuși. Rupse șleavurile, o trase și p`a mică după ea, hamurile se încurcară, din urmă mai să-i bușească o mașină. Oiștea plesni ca o scovergă, amplificând panica. Victor nu se pierdu cu firea, cailor li se mai întâmplă sa cadă așa, tam-nisam. Lăsă hățurile libere, coborî, trase căruța mai la fereală și se apucă să deshame iepele. Roaiba cea tânără se ridică, supărată parcă de situația creată. Cea mare, însă, nici vorbă. Crezu că-i glumă, întru-nceput, dar, mai apoi, când puse mâna pe roaibă și văzu că-i înțepenită, împietri

și el. A făcut cum a făcut și-a urcat-o în căruță. Acasă, nici vorbă să se ridice. Toată noaptea a stat lângă ea. Gemea a neputință. Ochii mari, sticloși voiau să spună ceva, de mâncat nu mai mânca,de găleata cu apă nici nu se atingea.

Zorile îl prinseră pe Victor la poarta veterinarului. Acesta a venit, i-a făcut roaibei o injecție, a dat din cap, semn ca iapa asta, păcat de ea, nu mai are zile multe de trăit și că ar fi bine să-i curme suferința decât să o bâzâie muștele pe bătătură. Zilele se scurgeau odată cu vlaga din animalul atât de drag. Slăbea văzând cu ochii, dar lui Victor nici prin gând nu-i trecea să țină cont de sfatul doctorului. „Mai bine să moară pe bătătura mea, decât s-o arunc de vie în Puțusec", își zicea, împăcându-e cu ideea că, o murin-o muri, el a făcut tot ce putea face.

Într-o noapte de august, la vremea când poama dădea în pârg, Victor se chinuia să adoarmă, cu gândul tot la roaibă. Ațipi. Se făcea că alerga, nebunește, călare pe roaibă în drumul către stână. Din bostanul lunii, de parcă dăduseră iamă purceii lui de lapte, se prefirau boabe de mărgăritar care se spărgeau în urma lor, amestecându-se cu praful lăsat de copitele ascultătoare ale calului. Greierii se opinteau din greu pe arcușul viorilor, iar liliecii fâlfâiau de colo-colo, ca înainte de furtună.

O apucă de căpăstru, o smunci, dar roaiba, ca o nălucă se repezea tot spre-nainte înghițind hulpavă izlazul. Se opri, ca prin farmec, la lecuitoare. Liniștea din jur îl înspăimântă. Victor încercă să dea bice roaibei, dar aceasta rămase stană, aidoma crucii de piatră. Coborî, o apucă de căpăstru, care nu se știe cum, rămase cu el în mână. Roaiba zăbălea din cap fornăind, dând a-i spune ceva. Într-un târziu, se dumiri, luă căpăstrul, dădu ocol lecuitoarei de trei ori și-l așeză jos, la baza crucii, pe o pală de iarbă înrourată ce doar căzuse sub tăișul coasei. Roaiba necheză, se lăsă încălecată și-și văzu de drumul știut.

... Victor sări ca ars, visul îi furase somnul, se dădu jos din pat și ieși afară pe bătătură. Roaiba, nemișcată, cu ochi sticloși, cerea îndurare. Îi desfăcu căpăstrul, încălecă pe roaiba cea mică și luă drumul stânei peste câmpia însingurată. Luna deja pornise înaintea lui, într-o călătorie lungă pe sărătura cu iarbă roșie și se lăsa, obosită, pe după vâlceaua de salcâmi dinspre Salcia. Ajunși la lecuitoare, Victor coborî cu căpăstrul roaibei în mână, dădu de trei ori ocol crucii, îl lăsă jos pe iarba umedă de roua dimineții, îngenunche, își făcu cruce cum îi era dat și luă apoi drumul înspre casă. Nu-i prea venea să creadă de ceea ce făcuse, nici măcar nu spuse cuiva despre fuga lui ca o nălucă în noapte.

... Roaiba nu dădea nici un semn de întremare. Roaiba lui, ajunsă acum un stârv își aștepta sfârșitul! Nici ochii sticloși nu mai străluceau ca altădată. Dar într-o noapte, când Victor intră în grajd, mai să scape găleata cu apă din mână: iapa molfăia niște boabe de porumb! Bău, chiar și o înghițitură de apă, puțină, dar bău. O săgetătură plăcută, caldă, ascuțită îi inundă trupul. Se rugă celui de sus s-o aibe în grijă și s-o tămăduiască.

La vreo săptămână, în crucea nopții, câinii îl treziră, lătrând ca la dușman. Ieși repede afară, acolo unde șarlele tăbărâseră pe ceva mare și negru-n noapte. Doamne, roaiba era în picioare, trăsese la șură, mâncând de zor lucernă! Ușurel, ca pe un copil mic, apucă iapa de căpăstru și o plimbă prin ogradă. Picioarele din spate o ascultau, călcătura era cea știută, însă picioarele din față, de la glezne în jos se târau a neputință, mersătură de om șchiop. „Las, că te face tata bine", vorbindu-i ca unui prunc în timp ce deschidea ușa grajdului, bușumând-o cu un șomoiog de paie și umplundu-i ieslea cu bunătăți.

Iapa începu să se întremeze.Zilnic o scotea de frâu și o învăța, cătinel, să meargă. Când rămânea singură în curte, roaiba se uita cu jind în lungul drumului lecuitoarei la căruța ce ieșea pe poartă la care era înhămată cea mică. Un dor nebun de ducă o apuca, un dor pe care și-l ostoi abia spre toamnă, atunci când Victor o înhămă la căruță, de-a dreapta oiștii. Se frământă câteva clipe, apoi porniră în trap grăbit. La lecuitoare, pline de nădușeală, trase la fântână. După ce Victor le umpu ulucul cu apă curată , se pierdură, lăsând în urma lor un norișor de praf, pe drumul către stână.

... Povestea asta adevărată am auzit-o de la Victor Simion, într-un martie pe ducă, de Buna Vestire. La Olăneasca lumea era în sărbătoare. Se sfințea lăcașul bisericii satului pentru care generații de-a rândul se chinuiră și nu reușiră s-o ridice până atunci. Un miros de iarbă crudă venea de pe sărătură, acolo unde soarele se aciuase de teama singurătății.

Steaguri tricolore fluturau ici-colo, bătute-n ținte la bagdadia caselor. Flăcăii, îmbrăcați în costume naționale, scoaseră caii de prin grajduri, îi țesălară, le împletiră cozile, aruncară pe ei velințe înflorate țesute de mână și-i încălecară, adunându-se ciopor la marginea satului, în așteptarea unor oaspeți de vază de la oraș.

... În fruntea tuturor, roaibele lui Victor Simion...

Monica Grosu

ÎNTRE DOR ȘI INFINIT

Există scriitori care își construiesc opera în jurul unei singure vocații și există scriitori pentru care literatura devine un teritoriu cu mai multe căi de acces. Maria Vaida aparține, fără îndoială, celei de-a doua categorii. Poetă, critic și istoric literar, autoarea a cultivat deopotrivă arta recuperării memoriei culturale și arta, infinit mai intimă, a recuperării prin cuvânt a propriilor stări, iubiri, neliniști și speranțe. În cazul său, cele două ipostaze nu se exclud, ci se completează: cercetătorul caută în arhive și în cărți ceea ce timpul riscă să ascundă, în vreme ce poetul caută în memorie ceea ce timpul riscă să îndepărteze. Poate tocmai de aceea, în scrisul Mariei Vaida, memoria are o importanță atât de mare. Ea este o formă de recuperare, dar și o formă de fidelitate. Istoricul literar recuperează destine și opere, iar poetul recuperează clipe și chipuri.

Cu răbdare, acribie și o evidentă vocație a cercetării, Maria Vaida și-a înscris numele în spațiul istoriei și criticii literare prin volume precum *Mircea Popa la 70 de ani. Biobibliografie* (2009, coautor), *Gheorghe Pituț sau ochiul și noaptea* (2009), *Lucreția Suciu sau Mările iubirii* (2010), *Yvonne Rossignon sau Poezia ca destin* (2016), *Dincolo de lume, dincoace de text* (2017), *Bihorenii la Marea Unire* (2018), *The Great Union in Western Transylvania* (2019), *Lecturi elective* (2023) și *Dinastia Cantemireștilor* (2023), *Înfăptuitorii Marii Uniri. Preoți din Bihor* (2025), *Martiri ardeleni din vestul Transilvaniei* (2026). Cercetarea sa nu a fost însă una pur bibliografică sau documentară, ci una animată de dorința de a readuce în atenție personalități, opere și pagini care meritau să rămână în memoria culturală. În cazul lui Yvonne Rossignon, de pildă, preocuparea pentru poetă s-a concretizat atât prin îngrijirea unei ediții a poeziei sale, *Cântec de lumină frânt*, cât și prin studiul monografic *Yvonne Rossignon sau Poezia ca destin*, o dublă întreprindere de recuperare literară.

Această activitate de cercetare și restituire este completată de numeroasele volume colective coordonate sau ediții îngrijite, între care se numără cele dedicate lui Ion D. Sârbu, Yvonne Rossignon și Ioan Barac. Este, în fond, aceeași preocupare pentru memorie: a pune în ordine ceea ce riscă să se piardă, a readuce în lumină ceea ce a fost împins spre marginea atenției și a restitui literaturii propriile sale chipuri.

Dar Maria Vaida nu este doar cercetătorul literaturii. Este și poeta care, de mai bine de un deceniu și jumătate, își construiește cu perseverență propriul teritoriu liric. *Povara luminii* (2009, cu ediție revăzută și completată în 2014), *Poemele de piatră* (2013), *Elegiile Salomeei* (2014), *Elegiile persane* (2018), *Elegiile marine* (2019) și *Ochiul Vărsătorului* (2020), antologie lirică bilingvă, alcătuiesc un traseu poetic în care anumite cuvinte-cheie par să revină asemenea unor repere de orientare: lumină, piatră, elegie, iubire, mare, vis, suflet, infinit. Nu este lipsit de semnificație faptul că poeta revine atât de des la forma elegiei, căci aceasta presupune memoria unei pierderi, dar și încercarea de a salva, prin cuvânt, ceea ce timpul îndepărtează. Elegiile Mariei Vaida au caracterul unor „tânguiri subiective", învesmântate în „sacrale mitologizări" (Adrian Țion), formulă care surprinde foarte bine întâlnirea dintre confesiune și imaginarul cultural.

Pe acest traseu liric, se înscriu și *Elegiile iubirii* (Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2025), un volum ce readuce în prim-plan Erosul, dar nu nu unul tumultuos al începuturilor, ci iubirea trecută prin timp, prin experiență, prin absență și prin memorie. Este o iubire care a cunoscut durerea, care se exprimă calm, cu discreție, cu o melancolie luminoasă și cu sentimentul că ceea ce este cu adevărat profund nu are nevoie de gesturi spectaculoase. Volumul,

conceput într-o ediție bilingvă, româno-engleză (traducere în limba engleză de Aurelian Burcu), invită la o călătorie interioară, mereu reiterată, o întoarcere spre sinele profund și spre o viziune creștină asupra ființei omenești.

Dacă în volumele anterioare, marea, Orientul, lumina sau spiritualitatea ofereau poetei spații privilegiate de meditație, în *Elegiile iubirii*, universul se lărgește către Veneția, către mitologie, către pictură, către literatură și către geografii reale sau imaginare. Marco Polo, Tizian, San Marco, gondolele, podurile Veneției, Romeo și Julieta, Orion, Ahile, Shirazul nu sunt simple ornamente livrești, ele devin borne ale unei geografii interioare. Călătoria prin lume se transformă treptat într-o călătorie prin memorie, iar cultura devine limbaj al iubirii: „În crugul nopții de catifea violet,/ Orionul, vânător iscusit,/ își răsucește torsul și ține/ în cercul de argint al lunii,/ iar luna se înroșește de sânge;/ o lună plină, sângerie,/ aducătoare de fluturi cap de mort/ peste grădinile cu trandafiri din Șiraz…/ De ce, Orionule, de ce?” (*Orion*).

Un filon aparte al volumului îl constituie imaginarul oriental și exotic, cu peisaje de o senzorialitate aparte, în care nisipul, focul, vântul, savana, luna, marea și grădinile îndepărtate compun o geografie a visului și a dorului. În aceste poeme se insinuează uneori o tonalitate de Cântarea Cântărilor, prin intensitatea invocației erotice și prin sacralizarea iubirii. Versul devine o formă de rugă, o rostire ritualică prin care ființa încearcă să recupereze ceea ce timpul și absența i-au răpit: „Nu lăsa, nu lăsa,/ sărbătorile sufletului/ să se stingă;/ calcă pe durerea mea/ în visul meu; cu ochii/ tăi dragi, cu mâinile tale,/ calcă pe durerea mea…” (*Nu lăsa, nu lăsa*) sau „Caii albi ai toamnei/ galopează în vântul serii/ și spulberă în goana lor/ toate iubirile noastre trecute./ Cum, Doamne, nisipul clepsidrei/ adoarme tăcut în liniștea nopții?/ Cum, Doamne, iubirea ultimă și magică/ atinge toate corzile lirei/ sufletului meu pribeag,/ visând la țărmuri îndepărtate/ ale eternei fericiri?” (*Cum, Doamne?).*

Prin poezie, iubirea supraviețuiește timpului, ancorându-se în vis, dor, peisaj, artă, mit. Poate că aici se află și sensul profund al dedicației: „Iubirilor mele, vise magice”. Cuvintele acestea așază, încă de la început, cartea sub semnul unei iubiri care nu mai aparține în întregime realului. Este iubirea amintită, visată, așteptată, chemată înapoi în spațiul interior, transpusă în artă. Se remarcă vocea poetică feminină, de o remarcabilă sensibilitate și discreție**,** precum și tonul potolit, meditativ al rostirii. Lexicul variat se așază firesc în țesătura poemului, accentuându-i sonoritatea. Prin echilibrul dintre confesiune și cultură, dintre peisaj și meditație, dintre concret și simbolic, Maria Vaida reușește să ofere, în Elegiile iubirii, un volum liric autentic, luminos și profund, în care cântecul iubirii continuă să se audă dincolo de timp, de absență și de toate pragurile existenței.

Mircea Pospai

O REVISTĂ CARE CONFIRMĂ: FANTASTICA MAGAZIN

Literatura de anticipație românească, având o remarcabilă tradiție conturată în a doua jumătate a secolului trecut, continuă să fie vizibilă în plan editorial, prin cărțile apărute la diferite edituri și prin revistele dedicate, în formate print sau online.

Se remarcă, de exemplu, Editura „Pavcon”, din București, care este nu doar locul de tipărire al cărților din acest domeniu, ci și punctul de pornire a numeroase activități și manifestări literare menite să-i atragă, deopotrivă, pe scriitorii acestui gen de literatură și pe cititori.

Dacă revistele literare generaliste sau cele de cultură au proliferat foarte puternic în ultimele decenii, cele dedicate strict literaturii științifică-fantastice sunt ceva mai puține, scriitori și cititori rămânând adesea într-o lume a lor, nu foarte extinsă, dar în care se simt bine și pe care o cultivă cu entuziasm.

Pe un asemenea context, extrem de sumar descris mai sus, a apărut cu câțiva ani în urmă și revista „FANTASTIA MAGAZIN“, editată la Craiova de Daniel Cristian Dumitru. De fapt, ar trebui să spunem editată la Malu Mare, comuna din preajma Craiovei, acolo unde se află sediul Editurii „Cristian Plus Art”, care girează și suportă, din câte ne dăm seama, financiar, apariția. Girul literar este asigurat de redactorul șef Mircea Liviu Goga, recunoscut scriitor de literatură

științifico-fantastică, dar și, în general, de literatură și poezie.

Se cuvine să remarcăm, de la început, că acesta și-a alcătuit un colectiv restrâns dar riguros selectat de redactori. Lista este deschisă de jurnalista și scriitoarea Gabriela Păsărin, cunoscută și apreciată în lumea presei, cea universitară și cea a

științifico-fantastice. Asta și fac realizatorii revistei, așa cum o demonstrează cele 12 numere apărute până acum (frecvență trimestrială, numărul 13 aflându-se, la ora redactării acestor însemnări, sub tipar).

Editorialele, care abordează elemente teoretice ale literaturii științifico-fantastice, sunt asigurate, în principal, de prof. univ. dr. habil. Gabriela Păsărin. Reținem, din ultimele numere, titlurile *Despre realismul literaturii fantastice*, cu trimiteri și scurtă analiză asupra modului cum au tratat această temă Ion Biberi, Adrian Marino și, mai ales, profesorul universitar craiovean Marin Bești teliu, sau studiul *Psihanaliza și investigarea fantasticului*, publicat, până acum, în numerele 11 și 12 ale revistei.

Înainte de a trece la o succintă privire asupra sumarelor, mai semnalăm eseurile semnate de redactorul șef al revistei, Mircea Liviu Goga, și menționăm unul dintre ele, anume *Lumi mai mult sau mai puțin paralele*, înseriat, până acum, în numerele 10, 11 și 12 ale revistei. Pornind de la teoriile științifice ce presupun existența unor universuri care funcționează în paralel cu universul nostru – dar sunt fie decalate temporal, fie decalate spațial, fie prezentând alte dimensiuni – autorul ne prezintă o serie de întâmplări, consemnate în diverse zone ale planetei, aflate în relație directă cu ceea ce se pot numi „lumi paralele“.

Un spațiu larg este acordat pentru „Povestire recomandată“, fiecare număr de revistă având inserate 10-15 scurte povestiri științifico-fantastice, multe cu autori din spațiul Olteniei, dar fiind prezente și cele ale unor autori din alte zone ale țării și, uneori, din străinătate. Notăm aici și câteva dintre numele cu apariții frecvente: Aurel Antonie, Adrian Chifu, Felicia Ceaușu, criticii literare. Ceilalți trei membri ai redacției sunt scriitorii de literatură științifico-fantastică Mihai Cranta, Mihai Cristian Dumbravă și Victor Martin, toți membri ai SFVACraiova.

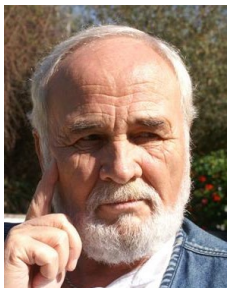
Revista se subintitulează „Magazin Fantasy & Science Fiction“, ceea ce permite abordarea într-o paletă largă a fenomenului literaturii Mihai Cranta, Adriana Macsut, Bogdan Mihai Bati, Mircea Mavitzian, Victor Martin, Nicolae Rădoi, Simone Győrfi, Ovidiu Cristian Dincă, Ion Popescu-Brădiceni, Krzysztof T. Dab rowschi, Alexander Gantz, Tóth Béla.

Cronica literară și prezentările de cărți fac obiectul unor rubrici distincte și nuanțate ca formă de realizare și anume: „Eseu/cronică literară“, „Apariții nonfiction“, „Carte recomandată“ sau „Noi apariții editoriale“.

Revista (în format A4, circa 120 pagini/număr, broșată, integral color) conține și suficientă ilustrație, adiacentă textelor sau independentă, uneori în bandă desenată.

Pe ansamblu, revista „FANTASTIA MAGAZIN“ merită atenție, nu numai din partea fanilor literaturii științifico-fantastice, ci și a altor categorii de cititori, pentru povestirile scurte care te pot transpune, temporar, într-o altă lume, pentru articolele și prezentările cu scop de inițiere în zona acestui gen de literatură și pentru faptul că, deja, de trei ani, apare ca o revistă respectabilă, cu o mare doză de exigență, responsabilitate și seriozitate.

Mihai Antonescu

POEZIE DE DUS-ÎNTORS

Citim din cartea poetului spaniol **Jan Sol, SOARELE DIN BUZUNAR, Editura BETTA, 2026**. Poetul cu inima pulsând pe diagonala unui continent fără frontiere culturale, și ale cărui versuri brodează pe baiera iubirilor comune o poveste nemuritoare despre Federico Garcia Lorca și despre Nichita Stănescu. Ce vie și aproape îmi pare lumea, atunci când din buzunarul de la piept al hainei poetului Jan Sol evadează în albastru nemărginit lumina crudă, veșnic tânără a soarelui nostru de măreață latinitate!

Pe Federico Garcia Lorca l-am citit cu toată ardoarea vârstelor timpurii, într-o vreme când din aburul cuvintelor verbul „a fi” sângera prin toate rănile străduindu-se să închege pentru lumea răvășitelor vremuri, un îndemn și o Patrie de moștenit în etern.

Pe Nichita Stănescu l-am asemuit în toate ipostazele închipuirii mele, cu umbra unui cal galopând să-și ajungă din urmă forma lui primară pe întinderea unei câmpii cât toată frumusețea limbii române, arătând lumii întregi chipul lui de închinat și de iubit, scoțându-l din iarba rostirii strop cu strop, aidoma unui balsam de nemaimurire.

Ce mult v-am iubit, ce mult vă iubesc pe toți și pe fiecare în parte! Îmi vine a striga, după ce v-am făcut loc de popas și cuget pe bobul meu de suflet și lacrimă.

La întâlnirea cu poetul **Jan Sol (pseudonim literar pentru Juan Jose Garcia Garcia) și volumul lui bilingv spaniolo-român EL SOL EN EL BOLSILLO (SOARELE DIN BUZUNAR)**, am avut sentimentul că drumurile noastre comune prin istoria celor doi poli de latinitate sunt așternute cu aceleași simțiri întemeietoare ale iubirii de Femeie și de Patrie ce se năsteau din foșnetul acelorași pagini unduindu-și miresmele la umbra cuvântului „dor”.

Poezia lui Jan Sol este una de dus-întors, așa cum soarele întocmește în cerul lui galactic cercurile luminii pe osia timpului în veșnic umblet, așa cum rândunelele vin și pleacă la nesfârșit de sub aceeași strașină a cuiburilor născătoare de viață.

Căci numai despre trăiri profunde respirând plenar dintr-o imaginație trecută prin mireasma florilor de crin, ori aidoma rugăciunilor murmurate lângă trupul sfintelor icoane, ne șoptește poetul atunci când face rostire despre orice formă a iubirii, îndumnezeind-o. Căci el, poetul, și-a sădit în suflet credința locuirii pe rând ori dintr-odată în casele celor două gazde surori pe care le-a îndrăgit atâta, România și Spania, încât, cum spunea Nichita într-un poem dedicat știm noi cui, „au stat și-au stat și-au stat,/ până își făcură Stat”. La Jan Sol ca și la Nichita, versul trece prin lanul cu vedenii al experienței asumate, în găsirea celor mai potrivite formulări poetice care îmbină rostirea cu trăirile întru bucuria rămânerii.

Despre încă multe altele ne mai vorbește poetul în graiul blând al simțirii și credinței noastre comune, pe când soarele din buzunarul inimii lui încălzește până la roșu depărtările spre a le face una cu căpătâiul lui „acasă”, cel așezat sub tâmpla veșniciei. Astfel, Jan Sol și cărțile lui de azi ori de mai mâine-poimâine, iau forma și conturul celor mai autentice valori spirituale din actualitatea noastră cultural-artistică, ivită din solul comun al unei frățietăți cum probabil să se mai fi întâmplat și cu alte prilejuri, chiar dacă nu la aceeași intensitate.

Ai, ai, cum sună castagnietele în urechea nopților din poemele lui Federico Garcia Lorca! Ai, ai, câtă liniște se așterne peste ierburi și fire în urma trecerii poetului printr-o clipă cât toată memoria lumii! Și, Doamne, „în timp ce universul tremura,/ am băgat mâna în haină/ și am scos Soarele din buzunar./

Nu pentru a ilumina întunericul,/ ci pentru a-l provoca” (*Magie în noapte*). Ave!

Dan Ionescu

EPIFANIA SOLARĂ A COPILĂRIEI

Întreprinderea narativă a Ancăi Moldoveanu din cartea pentru copii și tineret, intitulată *Aventuri în grădina lui Gabriel* (Editura Cristian PlusArt, Craiova, 2026), este o remarcabilă incursiune în acele domenii ale spiritului, unde rațiunea se învecinează cu misterul. Subiectul, inspirat de ghidușiile panteiste ale micului ei nepot, dobândește astfel rezonanțe care fac trimitere la structuri și teme specifice mitologiilor arhaice. Autoarea, o inteligență de sensibilitate spiritualistă, plasează această biografie a copilului Gabriel – revelat ca o ființă minunată – sub auspiciile entităților supranaturale. Asistăm la o manifestare a conștiinței de sine de o rară intensitate: Gabriel este un locutor al unei identități superioare, care se proclamă, cu o forță care nu admite contestare, drept „Copilul Soarelui”.

Este, fără îndoială, un punct de plecare situat la acel etaj al luminii, pe care, cu o terminologie devenită arhetip, l-ar fi numit Platon - tărâmul ideilor pure și absolute. De la această inexpugnabilă certitudine solară a micuțului, se ramifică întregul fir narativ, însă esența, care devine un veritabil laitmotiv metafizic, nu se estompează: în orice împrejurare și în fața oricărei contestații terestre, copilul își susține originea angelică. Aserțiunea lui este un veritabil remake al unor arhetipuri aparținând poporului nostru, dar și marilor mitologii universale.

În folclorul românesc, soarele nu este doar un astru; el este o entitate hieratică, sursă a vieții, a dreptății și a luminii gnostice. Regăsim acest motiv sub diverse măști: Făt-Frumos, eroul luminos, purtător al unui destin solar, este cel care se luptă cu forțele nocturne și telurice.

Gabriel, prin opinia lui de sine, devine imediat un fel de Ales, un fiu al luminii care vine dintr-o geneză celestă și nu din cotidian. Această opțiune narativă a Ancăi Moldoveanu, de a-l investi pe copil cu o astfel de opinie forte, îl scoate din contingent și îl plasează în zona marilor figuri simbolice care, în viziunea lui Platon, aparțin lumii ideilor, având menirea de a coborî raze ale acelei lumini absolute pe tărâmul nostru, al umbrelor și al existenței crepusculare.

Volumul, având un titlu cu sonorități arhaizante – *Aventuri în grădina lui Gabriel* – și o subtitrare care vizează un public heteroclit („pentru pitici mai mari și mai mici”), se structurează în mod binar, în secțiunile *Copilul Soarelui* și *Lumile lui Gabriel*.

În prima parte, interogația identitară captează imediat interesul cititorului prin aura de mister, care este asigurată de încrederea absolută a copilului în propria lui sorginte solară. Autoarea nu adoptă o poziție neutră sau distanțată. Dimpotrivă, ea devine un complice narativ fervent; îl susține pe Gabriel și îi caută justificări și coroborări. Această adeziune a scriitoarei la viziunea subiectivă a personajului reprezintă pivotul estetic și ideologic al întregii secțiuni.

În partea a doua, acest *enfant exceptionnel*, investit deja cu o aură solară, își continuă itinerariul spiritual printr-o întâlnire care marchează pragul decisiv: contactul cu Marele Înțelept. Momentul crucial al transferului de cunoaștere nu este mediat de limbajul comun, ci printr-o epifanie simbolică: Înțeleptul îi transmite o sferă. Obiectul, de o geometrie perfectă, reprezintă totalitatea, cosmosul în miniatură: „Nu știu dacă este o sferă de la Marele Înțelept care îi dezvăluia adevărurile, sau pur și simplu este inima lui care îi vorbea. Inima lui trezită și plină de o înțelepciune care venea din altă lume. O ascultă și rămase în legătură cu ea pentru orice răspuns care l-ar mai fi interesat. Înțelese și că făcuse un pas important, își cunoscuse inima înțeleaptă despre care piticul îi spuse că se numește Sinele Înalt. Îl îmbrățișă și rămase într-o așteptare tăcută, auzind cum îi spunea că de acum încolo vor fi nedespărțiți”.

Cu o subtilitate care trădează o profundă înțelegere a esoterismului, autoarea insinuează o echivalență mai rafinată. Avem aici un gnosticism implicit: adevărul nu este primit din exterior, ci revelat din interior, inima fiind, metafo-

ric vorbind, organul prin care Homo Sapiens accede la memoria cosmică și la originile sale transcendentale. Pe acest fundal al revelației interioare, Anca Moldoveanu transformă noțiuni abstracte în personaje vii. Sinele Înalt — concept capital în filozofia perenă și în mistica orientală — nu rămâne o definiție aridă. Prin talent, aceste entități sunt configurate pornind de la dimensiuni recognoscibile, pentru ca abia apoi să se înalțe, treaptă cu treaptă, către statutul lor arhetipal.

Volumul *Aventuri în grădina lui Gabriel* este extrem de atractiv și demonstrează că spiritualismul, odată integrat cu artă, poate căpăta o formă literară accesibilă, fără a-și diminua din gravitatea metafizică.

Eugenia Duță

DECENIUL OBSEDAT - SCURTĂ ANALIZĂ (ELIZA ROHA - „FATA DIN POMUL CU MERE”- VOL. I, „DECENIUL OBSEDAT” ED. HOFFMAN – 2026)

Eliza Roha s-a angajat la crearea unei opere impresionante, romanul-tetralogie, „Fata din pomul cu mere”, patru volume ale unui ciclu istoric, social, politic, psihologic și personal al eroinei principale, alcătuind astfel un roman-fluviu combinat cu un bildungsroman, care se ocupă de evoluția unor destine prinse în frământările sociale, economice și politice ale secolului trecut, în a doua jumătate a lui, când România se zbătea în ghearele crude ale stalinismului, importat de la „prietenii” din răsărit, de unde ne „venea lumina”, împreună cu umbra întunecată a comunismului ce a dezlănțuit monstrul din conștiințele abrutizate ale unor oameni a căror unică instrucție era cea a torturării semenilor ce nu se lăsau distruși de noua orânduire.

Tetralogia conține patru volume, „Deceniul obsedat” (Inocența suspendată), „Femeia în verde” (Deceniul speranței),„Zodia proscrișilor” (Înstrăinarea și marginalizarea) și „Destine în derivă” (Tranziția).

Volumul întâi prezintă o imagine a copilăriei eroinei principale, Iva, ce, poate simbolic, este o concentrare a poveștilor care s-ar fi potrivit multor alte copile și adolescente care au suferit persecuții și orori sufletești în acea perioadă. Tetralogia continuă în al doilea volum cu depășirea momentelor de ingenuitate ale copilăriei, oricât de chinuită ar fi fost ea, trecând la maturizarea și transformarea eroinei principale, care devine o femeie „în verde”, culoarea speranței într-o epocă de relativă relaxare după perioada neagră stalinistă dar și după perioada chinurilor suferite din partea mamei vitrege. Totuși, Iva, eroina noastră, folosește culoarea speranței și pentru a se „camufla”, pentru a se adapta mediului nou, sperând că, prin adaptare, va supraviețui. Cel de al treilea volum ne poartă prin meandrele contextului istoric, anii de dictatură nemiloasă, în care oamenii nu mai erau cei care dispuneau de propriul destin ci erau conduși de o fatalitate absurdă. Personajele care s-au format în primele două volume, și care acum refuză să-și sacrifice propria verticalitate, sunt sau devin, proscrise. Ajunși la ultimul volum, al patrulea, suntem în fața unor personaje care au parcurs o mare parte a drumului lor prin viață, dar devin cumva bulversate de marea schimbare a anilor 90, o schimbare care aduce cu ea o lume haotică.

Revenind la volumul întâi, prezentat la o primă lansare, trebuie să spunem că el reprezintă o lectură care emoționează din multe puncte de vedere, nu numai pentru atmosfera de care generația celor născuți în deceniile 4-5 ale secolului trecut își amintește cu neliniște dar și cu nostalgie, ci și pentru că, „Deceniul obsedat”, este o frescă socială și psihologică impresionantă, scrisă cu o sensibilitate, care transformă mizeria mahalalei în poezie și teroarea politică într-o lecție de demnitate.

Acțiunea se petrece într-un cartier din Șoseaua Giurgiului, în Bucureștiul anilor 50, o perioadă de o cutremurătoare sărăcie, privațiuni și abuzuri, marcată de trecerea la comunism, la naționalizări și complicată cu scene de arestări nocturne, de degradarea treptată a vecinilor de cartier, sub presiunea schimbărilor care se petreceau, de comportamentul oamenilor, sub influența schimbărilor politice.

Povestea urmărește evoluția Ivei, eroina centrală, de la nașterea sa aproape mitică (sub

un salcâm, într-o noapte cu stele) până la pragul adolescenței. Conflictul major nu este doar între Iva și mama vitregă, Matilda (personaj de o cruzime rară), ci între puritatea interioară a copilei și un sistem politic (comunismul anilor '50) care încearcă să o strivească.

Evenimentele cheie care creionează dramatic viața copilei sunt moartea tragică a mamei naturale (Maria), recăsătoria nefericită a tatălui, Ștefan (un croitor rafinat și iubitor de cultură), conflictul nedrept dintre ea, fragilă și neajutorată și „mămicuța" Matilda, drama sa, prinsă între dragostea profundă a tatălui ei, și cruzimea mascată a mamei vitrege, boala ei și momentele de evadare culturală de iubire și căldură, petrecute cu unchiul său, care sunt nu numai o mângâiere ci modalitatea de a afla că pe lume există și frumosul. Tema supraviețuirii prin cultură este evidentă, Iva găsindu-și refugiu în muzică, teatru radiofonic și lectură, dar Eliza Roha pune accent și pe problemele din familie și din jur, din cartierele sudice ale Bucureștiului, ilustrând cu măiestrie contrastul dintre mizeria mahalalei și frumusețea spiritului.

Iva este un copil de o sensibilitate peste medie, un „burete" care absoarbe cultură pentru a supraviețui mizeriei. Copila nu se revoltă prin violență împotriva Matildei, ci prin retragere în sine și prin excelență. Devine astfel un „copil-bătrân", a cărui maturitate precoce o izolează până și de colegii de joacă, dar singurătatea ei nu este una nefericită, ci una asumată, fiind prețul pe care îl plătește pentru a-și păstra instinctiv integritatea morală într-o lume care se dezintegrează. Moartea mamei sale naturale, Maria, lasă un gol imens, umplut parțial de dragostea tatălui, un om cu un suflet nobil, dar fragil în fața forței distructive a noii ordini sociale, iar intrarea Matildei în viața familiei transformă casa într-un spațiu al terorii. Matilda nu este doar o mamă vitregă aspră, ci devine simbolul instinctelor primare, al cruzimii gratuite și al lipsei de empatie. Iva este supusă unor umilințe fizice și psihice extreme, fiind forțată să muncească peste puterile ei și fiind privată de afecțiune. „Acasă" devine un câmp de luptă pentru supraviețuire.

În paralel, cartea descrie dureroasa instaurare a comunismului în România (anii '50), redă dramatic modul în care lumea veche era anihilată sistematic. Vedem cum lumea micilor meseriași (precum tatăl ei, croitorul), este distrusă de naționalizări și colectivizare. Atmosfera este marcată de frică: „dubele negre" ridică oameni în noapte (familia Mușat), delatorii pândesc la fiecare colț, limbajul devine de lemn, declamativ în lozinci goale. „Tăticuțu", Ștefan, un om cu un suflet nobil, dar fragil în fața forței ca un tăvălug, a noii ordini sociale, nu avea cum să nu fie atins de ceea ce se întâmpla.

Destinul nefericit al micuței Iva continuă și în școală. Deși este o elevă strălucită, Iva este terorizată și nedreptățită sub pretexte ideologice, din cauza originii sociale „nesănătoase" a tatălui, care era croitor privat. Finalul acestui prim volum culminează cu o mare nedreptate: deși absolvă clasa a VII-a cu premiul I și diplomă de merit, Iva este respinsă la examenul de intrare la liceu. Motivul nu este lipsa de cunoștințe, ci o vendetă personală a conducerii școlii și „dosarul" social. Tema politică se concentrează pe acest concept de „dosar social": nu contează ce știi sau cine ești ca om ci, ce etichetă îți pune Partidul. Iva descoperă pe propria piele că meritocrația a fost înlocuită de criteriul originii sociale, ceea ce duce la o alienare profundă a individului față de stat. Ultimele imagini ale primului volum sunt puternic simbolice, cu Iva mergând singură prin ploaie, simțindu-se alungată dintr-o lume care o respinge. Este momentul în care realizează că nu doar acasă are un dușman (Matilda), ci și societatea însăși a devenit o „mamă vitregă" care îi refuză dreptul la educație.

Există o antiteză permanentă între lumea interioară a Ivei (sacră, plină de rugăciune, poezie și aspirații înalte) și lumea exterioară (profană, violentă, marcată de foame, frig și ură politică). Iva caută mereu semne divine (stelele, lumina lunii) în mijlocul mizeriei materiale și morale. Simbolic, ea reprezintă intelectualul român care, deși marginalizat și umilit de regim, își găsește libertatea în interiorul propriului

spirit, dar este nevoită să ducă o luptă complexă, chiar și în familie, împotriva Matildei, mama vitregă, creionată ca un personaj dintr-un basm întunecat, primitivă și violentă, marcată de o invidie viscerală pe grația și inteligența Ivei, neînțelegând lumea spiritului și, de aceea, încercând să o distrugă.

În același timp, avem portretul lui tăticuțu, un om „subțire", care citește literatură și iubește muzica. Dar tragedia lui este dublă: pe de o parte, este strivit de noul regim (care nu mai are nevoie de „lux"), iar pe de altă parte, este dominat de forța brută a Matildei. Deși o iubește enorm pe Iva, slăbiciunea lui de a o proteja în fața bătăilor soției creează o rană profundă în sufletul fetiței. El reprezintă clasa de mijloc interbelică, rafinată, dar incapabilă să facă față brutalității totalitarismului (sau a unei soții violente), creionând o figură iubitoare, dar neputincioasă. Această relație triunghiulară, Iva-Ștefan-Matilda este pilonul emoționant al volumului, Iva este spiritul, Ștefan este trecutul rafinat dar slab, iar Matilda este prezentul agresiv și strivitor.

Volumul descrie o lume complicată și complexă, cu o multitudine de personaje a căror descriere ne-ar lua mai mult timp decât dispunem, căci volumul, respectiv tetralogia, ar necesita o analiză dezvoltată, care ar ocupa de fapt ea însăși un volum. Trebuie doar să notăm că nici unul dintre personaje nu pare introdus fără un scop în curgerea acestui Bildungsroman (și în același timp un roman fluviu), care începe cu volumul „Deceniul obsedat". Fiecare personaj descrie un anumit tip de caracter și fiecare își ocupă locul precis în scenografia unei piese care se desfășoară în fața noastră peste un fundal de decor foarte bine construit, ceea ce este o caracteristică a operei Elizei Roha, aceea de a ne prezenta o lume alcătuită din scene populate cu multe personaje, fiecare cu treburile lui, fiecare cu fizicul lui, fiecare îndeplinind un rol fără de care ansamblul nu s-ar fi legat, aducându-ne în față un tablou imens, așa cum spuneam și la analiza altor romane ale sale, un tablou de Breugel Cel Bătrân, pictorul care, de fiecare dată, citind un roman al Doamnei Roha, mi se pare că este corespondentul său în pictură.

Povestea Ivei, pe care autoarea pare că o scrie pentru a elibera fetița care a tăcut prea mult sub teroarea brutală a Matildei, este un act de justiție. Scriindu-i povestea, Eliza Roha le redă demnitatea celor striviți: tatălui ei neputincios, vecinilor ridicați de securitate și propriei sale tinereți furate. Destinul Ivei este, în fond, povestea unei întregi generații care a trebuit să învețe să zboare chiar și cu aripile frânte de istorie. Ceea ce o salvează pe Iva de la abrutizare este spiritul ei neobișnuit de viu. Sub îndrumarea unchiului Ticu și a mătușii Stana, Iva descoperă Opera. Spectacole nu sunt doar distracții, ci devin realitatea ei alternativă, iar rudele ei nu se mulțumesc doar a o duce la Operă ci o ajută să învețe și să înțeleagă fenomenul muzical. Ea trăiește mai mult în lumea ideilor, a muzicii și a cărților (descoperind Biblia, filosofia și marii clasici) decât în realitatea sumbră a cartierului Giurgiului, învață că spiritul uman nu poate fi încarcerat dacă are acces la frumos. Pentru Iva, muzica și lectura sunt acte de rezistență. Ea refuză să devină o victimă a mediului, alegând să rămână „fata din pomul cu mere" – o ființă care privește lumea de la înălțimea purității sale, nu din noroiul mahalalei.

Tonul confesiv, detaliile despre Bucureștiul anilor '50 și profunzimea trăirilor interioare sugerează puternic o linie biografică. Iva nu este doar un personaj, ci pare a fi vocea autoarei care își recuperează trecutul. Fata din pomul cu mere" este simbolul purității și al rezistenței spirituale. De altfel, întregul roman ne prezintă silueta intelectualului român care, marginalizat și umilit de noii și abrutizații conducători, își caută libertatea în interiorul și puterea propriului spirit, rămas liber, chiar dacă unii dintre ei au suferit ani grei de pușcărie.

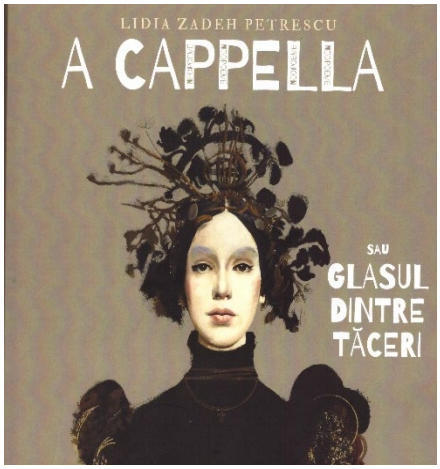
În încheiere nu pot să nu remarc modul perfect în care Eliza Roha intercalează pagini de minunate descrieri ale ambientului, ale cartierelor din sudul capitalei, cu iernile aspre din perioade anilor 50, cu micile magazine, cu obiceiuri, cu modul în care își rezolvau necesitățile vieții. Scenele în care micuța Iva se luptă cu bidonul de gaz prin nămeți sau fuga cu mielul negru în brațe, sunt absolut remarcabile. De altfel, întregul volum este o lectură densă și emoționantă. Chiar imaginea finală, puternic vizuală, este și puternic simbolică: Iva mergând singură prin ploaie, simțindu-se alienată de o lume care o respinge, dar rămânând conectată la „mama din ceruri". Ea speră că, într-o zi, oamenii își vor „pune sufletul pe palme" pentru a primi lumina.

Florian Copcea

POEZIA SAU LUPTA DEMIURGULUI CU EFEMERUL (LIDIA ZADEH PETRESCU)

Fără a se supune vreunei constrângeri canonice sau a se dovedi câtuși de puțin complexată de paradigmele legiferate de postmodernism, Lidia Zadeh Petrescu demonstrează, cu volumul *A cappella sau glasul dintre tăceri* (Editura Eikon, București, 2025), că stăpânește la perfecție arta rostirii. Meditațiile ființei lirice asupra poeziei, identificate în placenta compozițiilor, potențează deopotrivă atât dezideratul irosirii întru cuvânt, cât și imperativul sacrificării „clipei muritoare” (*Sindrom*), pe rugul viu, mântuitor, al scrisului ce trebuie permanent pus în slujba frumosului hărăzit să vindece rănile lăsate de timp și vremuri, toate aceste temeiuri confirmând, la urma urmei, dincolo de orice altceva, harul celest cu care a fost înzestrată: „Frumoasă ca o lună indecisă/ Ce își arată trupul gol în mare/ Sunt dată poeziei, ca proscrisă/ O exilată-n vers și-n zbuciumare” (*Identități*), și: „Trăind o viață-n umbră complăcut/ Sub felinarul viciului suprem/ E dreptul meu născut și nenăscut/ Să amintesc în fiece poem/ Cum poezia-i viciul meu boem// În nopțile absurde recurente/ Îmi otrăvești c-un zâmbet neputința/ De-a povesti în versuri inerente/ Cum doar povara lor îmi e sentința” (*Sevraj placentar*); sau: „Crucificat destinul meu îndură/ A scrisului povară și tortură” (*În lipsa lui Baudelaire*).

Idealul creației, certificând rostul creatorului „hărțuit de poezie” (*Înfruntări*), în călătoria enigmatică „prin lumi fără trecut” (*Vis de sticlă*), sporite în dileme existențiale, echivalează cu iluzia nemuririi, sugerând astfel posibilitatea de înțelegere a semnificațiilor tăcerii criptată în poeme: „Visam demult că aș putea/ Să scriu cu har o poezie/ În versul ce mă înalța/ Spre vechiul rai, în teorie// Și dând cuvântului meu glas/ Din alfabete pe hârtie/ O lacrimă mi-a mai rămas/ Într-un deșert de nostalgie// Dintr-o nevoie de tristețe/ M-am întâlnit cu poezia/ Iar lacrimile necitețe/ Mi-au accentuat sinestezia” (*Glasul cuvântului*), și: „Născută dintr-un pântec de tăcere/ Un anonim atom dintr-un sistem/ Asediat de lacrimi și durere/ Și neputința glasului suprem// Stau singură-n cavoul poeziei/ Ca-n colivia mea fără zăbrele/ O pasăre în pragul agoniei/ Cu aripile puse în atele// Ca cel dintâi poet ajuns la stele/ Ce-a colindat prin lumi înstrăinate/ Fără să-ncerce moartea să onșele/ A învățat să creadă că se poate/ Să moară-n veacul de singurătate” (*Cavoul poeziei*); sau: „Cuprinsă tot mai des de disperare/ Trec nopți deșarte fără calendar/ Aștept paharul morții-n resemnare/ Când o pendulă bate în zadar// Nici timpul însuși nu mai are timp/ Să pună crustă rănilor profunde/ Prin mine-a mai trecut un anotimp/ Și visele își numără secunde// M-am prăbușit ca un apus în mare/ M-am înecat în hăul de cuvinte/ Cantr-un exil cu buzele amare/ Și ochii nedormiți de dinainte// Când clipa disperării se strecoară/ Prin unghere adânci fără scăpare/ Trăirile abdică și măsoară/ Tăceri de veghe-n lumea ce mă doare// Am dat frâu liber păsării din minte/ Și binecuvântarea ca să zboare/ Către destinul ei printre cuvinte/ Cu aripi moi și ochii plini de sare// Demult n-am plâns cu lacrimi podidite/ Și n-am mai râs de-un veac și poate peste/ Dureri am îngropat în lumi murite/ Fără ritual și fără vreo poveste// Pendula bate în singurătate/ E ultima tăcere-ntre cuvinte/ Din sanatoriul viselor uitate/ Ce își așteaptă moartea să le-alinte” (*Sanatoriul de cuvinte*).

Dotat cu o ireductibilă percepție a „fiorului galvanic” (C. Baudelaire) produs eminamente de trinitatea *emoție-fantezie-mister*, eul liric, prin însăși înfățișările sale ficționale și nonficționale, se substituie unei instanțe investită cu dreptul de a se pronunța cu privire la capacitatea de sublimare a ființei în poezie: „Cât timp mă mai ascultă această mână dreaptă/ Cât nu sunt os, mumie, stafie-n perspectivă/ Cu-o pană și cerneală, în templu sus pe treaptă/ Voi scrie despre vremuri poeme de arhivă” (*Cripta*), și: „M-aduc călăii la marea judecată/ Care începe câtuși de curând/ Sunt acuzată dar și vinovată/ Că scriu versuri rimate și în gând// Că scriu cu sânge

ca un animal/ Rănit de o săgeată de departe/ Rebandajând cu lacrimi de final/ Vechi cicatrici pe trup ce nu-s deșarte// (…)/ Sublimul rimei parcă nu există/ Când însăși poezia e-o tortură/ Menită să amâne clipa tristă/ Pusă la zid de falsa lor cenzură” (*Judecata*); sau: „Eu strig și nu mi se răspunde/ Tot așteptând să mă cuprindă/ Cuvintele, dar sunt prea scunde/ Când vocea mea e suferindă// Nu știu de ce și nu știu unde/ Devin încet-încet cenușă/ Și peste tot și pe niciunde// Mă duce vântul oareunde/ Cu mâna prinsă în cătușă/ Și părul prins în negre funde” (*Cenușă*).

Mărturisind că „respir(ă) legal doar versuri și proteste” (*Anonimi*), Lidia Zadeh Petrescu se întâlnește, în radiografierea realităților ce reține atenția asupra procesului creator, în destul de multe alcătuiri poematice, desigur, detașându-se vizibil de tumultul imprecațiilor argheziene, cu spiritul lui Adrian Păunescu, reușind să postuleze, prin mesaj, o neînțeleasă/agresivă/ostilă formă retorică de aprehensiune a convingerilor sale despre universul „demonilor morți” (*Uși închise*) în care supraviețuiește mâhnită de cât sunt aceștia de „nepăsători/ la moartea poeziei” (*Tangaj*): „Nu-mi judecați poemele rimate/ Se înmulțesc cu fiecare ceas/ Precum singurătăți nevinovate/ În nopțile rămase fără glas// Nu mă priviți în ochi aduși de șale/ Nu port nici toc nici zâmbete calice/ O luptătoare fără scut și zale/ Pe chipul vechi c-o nouă cicatrice// Tot îngropând silabe-n vise oarbe/ Fanarioți lunatici daltoniști/ Miruie lumi cu spinii de rubarbe/ Reinventând poeți din îngeri triști// Eu cred în muze și în poezii/ Și-n harul dăruit din tată-n fiu/ Și dengropăm cuvinte-n mări pustii/ Vom îngropa și visul de scatiu” (*Vis de scatiu*), și: „Ți-e scrisul nobil, aspru și funest/ Dar te căiesc zâmbind cunfrigurare/ Ca o smerită sub un văl modest/ Cuprinsă de mâhniri tulburătoare// Doar cerul greu îți e așezământul/ Te-a surghiunit pământul în uitare/ Și flori pustii-ți împrejmuie mormântul/ Cu frunze descarnate-n întristare// Din profeții urzite-n cuvântare/ Vizionari seduși de goliciune/ Te-au renegat o epocă în care/ Poemul ți-a fost apă și tăciune// De lupte oarbe veșnic înrobit/ Ai făurit o lume fără scut/ Iar în revoltă jar din foc cumplit/ Pământului o cruce i-ai făcut// Nu îți găsesc un nume pe măsură/ Într-un infern al minților nebune/ Care sfidează cerul și îndură/ Durerea unei răni cu-amărăciune” (*Flori pustii / In memoriam Baudelaire*); sau: „În practica fărădelegii mele/ Pierzând mereu la jocuri de noroc/ Cu zaruri cariate din măsele/ Am hotărât de mâine iar să joc// Nu pot să stau ca simplă privitoare/ La cei aleși prin tragere la sorți/ De-aceeași zei cu mâini tremurătoare/ Ce îi ridică-n slavă pe consorți// De parcă au proteze similare/ Înghesuiți de-a valma-ntr-un șablon/ Au ridicat la rangul cel mai mare/ Poeții reciclați din tomberon// Aș face aroganțe nesfârșite/ Cu râsul meu albit și sfidător/ Și mi-aș plomba cu zaruri măsluite/ Măselele de câte ori mă dor” (*Zaruri măsluite*).

Indiscutabil, autoarea, spulberând naftalina de pe măștile autoficțiunilor aparținând celor cu subînțeles evocați („farisei din lumi de periferici” – *Avatar*), și invocați („diavoli deghizați”), în registrul grav al văditei, inexplicabilei sale revolte, își reîntoarce firesc uneltele la simbolurile și motivele, intens pătrunse de candoare și sensibilitate, specifice poeziei, sursa organică, predominantă, de inspirație a acesteia fiind tulburătoarea/miraculoasa/energetica stare sufletească întrupată, prin tehnică incantatorie, în imagini întregite de „glasul dintre tăceri”: „N-am cicatrice, nici vreo săgeată-n spate/ Din vechea rană scoasă și uitată/ Viața-a trecut de jumătate, poate/ Și-am fost vasala muzei, devotată// În lumea asta care mi-e străină/ M-a alinat în suflet poezia/ Dar uneori o scriu pentru vitrină/ Și nu îmi pot ierta ipocrizia// Am irosit în timp cerneluri fine/ Și din cuvinte-am ridicat palate/ Trecând deșerturi ce se nasc în mine/ Am scris despre iubire și păcate// Am primenit cu umbra mea nisipul/ Când așteptând și toamna și apusul/ Mi-am oglindit într-o fântână chipul/ Și am văzut în ochii mei nespusul” (*Nespusul*), și: „Când ziua plouă prohodind deșarte/ Iubiri mai vechi ce mă frământă iar/ Abia respir silabe ce par moarte/ Și scriu poemele cu gust tot mai amar// Lângă grădini cu florile orfane/ Într-un castel pustiu imaginar/ Cu geamurile sparte în saloane/ Zac fluturi morți uciși de-un vis solar// Incinerați în candelabre mate/ Desprinse din tavane de cristal/ Cu umbrele pe ziduri condamnate/ Sunt doar oglinzi cu chip de vers regal// Iar eu ascunsă după storuri rupte/ Privesc cu neputință în falset/ Cum cerul se-oglindește-n lumi mărunte/ Și duce-n spate crucea de poet” (*Crucea poetului*); sau: „Versul tăios mi-e sabie-ascuțită/ Și teaca ei pierdută e pe drum/ Orfană fără lume-adânc rănită/ De zei neghiobi din cerul lor de fum// Sunt zguduită de prea multe crime/ În câmpul meu de luptă pe pământ/ E-o junglă cu jivinele infirme/ Îmi port

pe umeri steagul și-un cuvânt// Sunt din nevoie vers primejdios/ De către sfânta lacrimă nenfrântă/ Și mor când adevăru-i mincinos/ Pe veci sub crucea lui care cuvântă// Aștept ca o metaforă deschisă/ Emoția să mi-o cioplesc în lut/ Când lupta cu victoria prezisă/ Dintr-o eroare pare c-a născut// Instig cuvinte-n versuri printre rime/ Pe pagini scriu cu lacrimi din delir/ E un tărâm arid cu aspre clime/ Pe care mor poeți ce nu dau bir// În spate duc o sabie tăioasă/ Să îmi recapăt scutul vechi pierdut/ Și lupta e o vrajbă nemiloasă/ Când zei cu chip de ceară mă asmut// Cu îngerii aș trece printre coase/ Să scoatem poezia din tumult/ Dar caii lor au hamurile roase/ Și versuri îngropate fără cult" (*Orfană*).

Încifrarea ingenioasă a viziunilor versuitoarei, dincolo de sincretismele de ton și de arătările stereoscopice ale trăirilor concrete, reprezintă un mod aprofundat de explorare ludică a mecanismelor puse în mișcare pentru a dezvălui rațiunea de a fi a Poeziei. Această orientare, iute ascendentă, incumbând o profundă reflexie asupra „alchimiei cuvântului" (Rimbaud), este suficientă pentru a pretinde că *ne-tăcerile* izomorfice ale gândului tainic al Lidei Zadeh Petrescu este, într-adevăr, cum insinua Hugo Friedrich referindu-se la plăsmuirile autorului volumului *Les Illuminations*, „un act al însăși existenței sale poetice". În fond, simbioza dintre timpul trăirii și timpul creației ilustrează admirabil intrarea în ființă a revelației: „Când trec prin timp cum au trecut poeții/ Purtând pe cap căciula de tricot/ Realizez că-n necuprinsul vieții/ Cuvântul meu și gândul sunt un tot// Și inima ia locul rațiunii/ Să bată sânge proaspăt adulter/ Vegheată de lumina rece-a lunii/ Mai pun câte un gând în cazier// Din adâncimea sufletului meu/ Răsar povești în vers ca mărturie/ Și fiecare strofă e-un trofeu,/ Ce-i dăruit cu mare bucurie// Iar versul e un strop de infinit,/ Ce prinde viață-n ritmul cardiac/ Al poeziei deghizată-n mit/ Ca plopii fără soț trecuți de veac// Sub apăsarea timpului prea grea/ Cum limbile de ceas strigă-n zadar/ Îmi risipesc în umbră viața mea/ Și-n ape vii ce vin din nord polar/ M-aș oglindi cu chip imaginar" (*Portret robot*), și: „Prin mine trece timpul triumfând/ Căci nu suportă lacrimi, nici cuvinte/ Și-mi rup din trup secunde să le vând/ Te miri pe ce, ca să mă țină minte// Îl las să treacă, martor orb și surd/ Până când mâinile pe piept se-așază/ Rănindu-mă cu ego-ul absurd/ Căci timpul nu mă cruță, mă veghează// E orizontul meu un drum închis/ Iar eu străină-n propria-i poveste/ Între trecut și viitor promis/ Trăiesc ce nu a fost și ce lipsește// Mă schimb sub anii care vin și pier/ Ca un tablou pierdut ce n-are nume/ Însingurată-n gânduri care-mi cer/ Să nu îi uit pe cei uitați de lume" (*Nepăsare*); sau: „Mă chemi la parastasul de cuvinte/ Un ultim bun rămas dintr-un ceaslov/ Cu buze tremurate să-mi alinte/ Durerile din vechiul meu alcov// Nespovedită în altare sfinte/ Cu gânduri resemnate-n închinare/ Și trupul stors de lacrimi dinainte/ De a cerși umila îndurare// (…)/ Ți-am fost o muză scoasă din cenușă/ Am ars pe rug catrenele de dor/ Cu mâini și vise strânse în cătușă/ Eu te-am urmat prin lumile ce mor" (*Parastasul de cuvinte*).

Prin urmare, în volumul *A cappella sau glasul dintre tăceri* distingem, pe lângă exaltările aluvionale, revigorante, ale unui tipar aparent aflat sub incidența arhetipalului, semnele contemporane, demisticatoare ale unui postmodernism de substanță, dospit în profunzimile unui sine fixat definitiv între luciditate și imaginație, continuu avid de orizonturi sapiențiale. Fragmentul din poemul *Scrisoare deschisă* confirmă din plin ideea că *Poezia* este pentru Lida Zadeh Petrescu o nesfârșită, o tenace luptă cu timpul trecător și neiertător ce ascunde lumii nemurirea „ascunsă în cuvânt": „De mi-ar rămâne pe vecie închisă gura/ Sărutul ori surâsul ori cuvântul/ N-ar ști cum să-ți adulmece făptura/ Ș-aș deveni totuna cu pământul// În trupul tău mi-aș încarna menirea/ Până la capăt, poate mai departe/ Când ochii tăi ar împietri trăirea/ Oglinzii ce-ntregește orice parte// Și m-ar împrospăta cu o suflare/ Ca pe-un văzduh întunecat de fum/ Al amintirii mele viitoare/ Închisă-ntr-un inel de jar și scrum// Neom logodi de-a pururea-n cuvinte/ Și în sfinții vechi și fără șir/ Pe un altar cu pure jurăminte/ Să mă respiri așa cum te respir// În ochii tăi mi-aș îneca privirea/ Și-n trupul tău mi-aș înrobi destinul/ Atât de fără vină-ar fi iubirea/ De-ar fi să-i gust și mierea și veninul".

Florentin Popescu

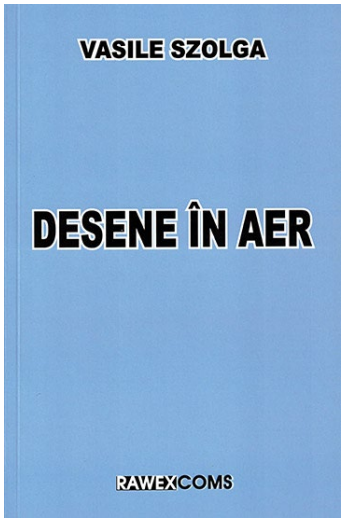
UN AS AL PROZEI SCURTE: VASILE SZOLGA

Nu încape îndoială (şi o spun cu toată convingerea, având pe deplin proprietatea cuvintelor) că unul dintre cei mai interesanţi prozatori ai momentului este Vasile Szolga. E de mirare că prea puțini comentatori literari i-au comentat apariţiile, nu mai puţin de 23 de volume cuprinzând câteva romane, note de călătorie şi „grosul“ – mici schiţe pe teme diverse.

În vreme ce mulţi confraţi ai acestui scriitor se manifestă public prin cărţi de mare întindere, Vasile Szolga a cultivat şi cultivă genul scurt, schiţele lui foarte rar depăşind o pagină-două – ceea ce la prima vedere nu poate decât să te surprindă atât de mult încât te poți întreba: Ce și cât poate cuprinde un text atât de mic în dimensiuni?

Ei, bine, schițele lui care adunate la un loc nu pot forma decât o carte cu mai puțin de o sută de pagini, îți dau impresia că autorul lor deține un misterios detector de fapte și întâmplări ciudate în cele mai banale și mai neașteptate locuri.

Cu *Totuşi suntem fericiți* (2025) și *Desene în aer* (2026), ambele apărute la Editura Rawex Coms, Vasile Szolga vine să confirme încă o dată predispoziţia lui anterioară de a relata la persoana întâia într-un stil direct, în forme concise întâmplări, dialoguri, situaţii ca de reportaj ori de confesiune.

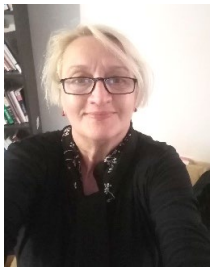
Este interesant de observat că din fiecare text se poate desprinde o idee, o învățătură, fără a fi vorba de un didacticism vizibil, ci mai degrabă subînțeles.

Experienţe și amintiri din vremea când era profesor la un institut apoi altele, „culese“ din imediata realitate (de pe stradă, de la mitinguri, dintr-o excursie etc.) îşi află locul, fie şi pentru o secundă, în texte. De remarcat că autorul este un ins cu simţul umorului şi nu ezită să şi-l pună în valoare ori de câte ori i se iveşte prilejul.

Dincolo de toate acestea însă, cel mai mare merit al lui Vasile Szolga este acela de a consemna unele scene desprinse parcă din textele lui Mircea Eliade, cu care autorul nostru pare a avea unele afinităţi. Alunecarea în fantastic, misterul produs acolo unde te aştepţi cel mai puţin, tentaţia de a da dacă nu o interpretare ciudată cel puţin una trimiţând la anumite simboluri sunt elemente care reţin atenţia şi – de ce nu? – îi provoacă lectorului gândirea şi imaginaţia, nu de puţine ori invitându-l implicit la meditaţie. Această categorie de texte mi se pare a fi cea care-l individualizează pe autor în contextul prozei româneşti actuale. Prezenţe stranii (o mireasă care în loc de încălţăminte are copite pe care și le ascunde, un călugăr apare și dispare misterios în preajma autorului în vreme ce acesta bea apă de la un izvor, o tânără ia chipul unei căprioare etc.) populează unele schiţe cât fulgerarea luminii unui blitz de aparat fotografic, lăsându-i observatorului posibile întrebări şi nedumeriri.

Remarcabilă este și ceea ce am putea numi „priza la actualitate“ a lui Vasile Szolga. Pentru el realitatea şi banalitatea unei zile, care unui ins comun nu-i spune mare lucru, reprezintă în tot locul surse de inspiraţie. Cu alte cuvinte acolo unde un om oarecare nu găsește nimic care să-i reţină atenţia, autorul de aci descoperă, totuși, ceva ce merită povestit: un dialog banal, dar care sugerează ceva despre cei ce-l poartă, o imagine aşijderea banală devine un bun prilej de amintire ori incursiune în trecut etc. etc. Şi toate acestea se reflectă şi rămân pentru veşnicie în „Oglinda sufletului“, cum se cheamă una din schițe.

Ar fi interesant de observat dacă mulțimea de scene și de viziuni orânduite pe canavaua unei „teme“ sau „idei“ ar deveni într-o zi un roman. „Provocările“ din povestirile şi schiţele de acum ne oferă toate motivele să-l aşteptăm.

Diana Dănișor

TIMP, VEGHE ȘI SEDIMENTARE ÎN POEZIA LUI CRISTIAN LIVIU BURADA

Apărut în 2026, în Italia, la Susil Edizioni, volumul La clessidra degli angeli. Lento esercizio dell'esistenza de Cristian Liviu Burada marchează prima sa amplă deschidere în spațiul italian, propunând cititorului un traseu poetic coerent, în care poezia se configurează ca exercițiu al permanenței și ca veghe atentă asupra timpului.

La început există un gest reținut în timp: mâna care atinge, forma care se lasă modelată, cuvântul care zăbovește înainte de a se fixa. Această scriitură se naște într-o temporalitate măsurată, fragilă, ca și cum fiecare act ar fi suspendat într-o clepsidră invizibilă, vegheată de prezențe care nu impun direcții, ci veghează. Timpul nu curge aici ca simplă succesiune, ci ca durată atentă, ca exercițiu al permanenței.

În această clepsidră, îngerii nu apar ca figuri decorative sau dogmatice, ci ca mediatori tăcuți între vizibil și ceea ce îl depășește. Ei locuiesc pragurile cuvântului, însoțesc gesturile minime, păzesc intervalul în care sensul se adună fără a se închide vreodată. Prezența lor nu afirmă, nu explică: menține deschis un spațiu de veghe în care poezia poate lua formă.

Din această măsură a timpului se nasc textele volumului, purtând cu ele memoria materiei și a ezitării ca tensiune activă a sensului. Argila, suprafețele fragile, formele provizorii, gesturile reluate nu acționează ca simple imagini recurente, ci ca semne ale unei proximități continue față de lume, în care vocea poetică se lasă ghidată de rezistența lucrurilor și de disponibilitatea lor de a primi formă fără a se epuiza vreodată în ea.

Această lentoare nu este inerție, ci atenție. Este un mod de a fi în timp care-i permite cuvântului să se depună, să se încarce de rezonanțe, să primească ceea ce îl traversează fără a-l consuma. Fiecare text păstrează amprenta gestului care l-a generat, ca și cum scriitura însăși și-ar aminti contactul inițial, incertitudinea, presiunea măsurată a mâinii asupra materiei. Sensul nu se impune, se acumulează; nu explodează, se adună.

Raportul cu timpul se construiește prin acumulare și revenire, într-o scriitură care atribuie fiecărui moment o greutate proprie și lasă memoria să traverseze prezentul, modificându-i cu discreție contururile. Orizonturile care reapar, echilibrele instabile, gesturile de măsurare și de suspendare dau naștere unei temporalități meditative, în care trecerea este resimțită ca o presiune calmă și constantă, capabilă să adune sensul fără a-l forța. Din această atenție acordată duratei se naște o luciditate reținută, în care melancolia însoțește conștiința finitudinii și o transformă într-o formă de prezență.

În acest regim temporal, timpul nu înaintează ca o simplă succesiune, ci ca o sedimentare. Fiecare clipă păstrează urmele celor anterioare și le pregătește, fără a anunța, pe cele care vor urma, creând o continuitate densă, alcătuită din ecouri și trimiteri interne. Memoria nu intervine ca recuperare nostalgică, ci ca forță activă care reorganizează prezentul, îl traversează, îl fisurează ușor, permițând percepției să se extindă dincolo de imediat. Prezentul însuși se configurează ca un spațiu traversabil, deschis unor stratificări multiple, în care trecutul persistă sub forma tensiunii și a rezonanței.

Revenirea imaginilor și a gesturilor nu răspunde unei logici a repetiției, ci unui proces de variație continuă. Fiecare reapariție introduce o abatere minimă, o diferență aproape imperceptibilă care modifică câmpul sensului. Echilibrele rămân instabile, expuse posibilității deplasării, iar această instabilitate îi conferă scriiturii o calitate vigilentă, o atenție constantă față de schimbare. Gesturile de măsurare și de suspendare acționează ca instrumente de reglare a timpului, încetinindu-i fluxul și făcând perceptibil ceea ce, într-un ritm mai rapid, ar rămâne neobservat.

Presiunea timpului, resimțită ca fiind calmă și constantă, nu apasă, ci adună. Ea însoțește formarea sensului fără a-i impune o direcție univocă, lăsându-l să apară prin acumulare, de-a lungul duratei. În această perspectivă, finitudinea nu apare ca un obstacol de depășit, ci ca o condiție care intensifică prezența, care face ca fiecare clipă să fie încărcată de o responsabilitate perceptivă. Melancolia care traversează aceste texte se configurează astfel ca o formă de atenție profundă, o conștiință care nu

se abandonează pierderii, ci o integrează într-un mod mai amplu de a locui timpul.

Luciditatea care rezultă este o luciditate răbdătoare, reținută, capabilă să rămână în interval și să recunoască valoarea continuității fragile a experienței. Timpul, astfel înțeles, devine locul însuși în care scriitura se exercită, nu ca o cronică a trecerii, ci ca o practică a permanenței, ca o încercare de a da formă a ceea ce, deși curge, rămâne.

Dimensiunea sacrului se insinuează în această scriitură prin figuri, gesturi și spații care mențin deschis un câmp de veghe și de interogație. Proximitatea față de rugăciune, prezența îngerilor, tăcerea încărcată, atenția acordată pragurilor cuvântului configurează o experiență spirituală interiorizată, în care sensul se lasă intuit prin reținere și ascultare. Poezia devine astfel un loc al disponibilității, în care cuvântul își asumă propria limită și își păstrează capacitatea de a susține ceea ce îl depășește, fără a-l reduce.

În acest orizont, sacrul nu se prezintă ca afirmație sau ca certitudine, ci ca o condiție de atenție prelungită, ca o stare de veghe care traversează scriitura și îi orientează ritmul. Figurile și gesturile evocate nu fixează o imagine stabilă, ci deschid un spațiu de rezonanță, în care vizibilul și invizibilul rămân în tensiune. Tăcerea, departe de a fi o simplă absență, se încarcă de densitate și devine locul în care cuvântul se pregătește, se măsoară, uneori se oprește, lăsând să iasă la suprafață ceea ce nu poate fi spus direct.

Proximitatea față de rugăciune nu implică o formulare ritualică, ci o atitudine interioară, o dispoziție a ascultării care precedă și însoțește actul rostirii. Îngerii, pragurile, prezențele aluzive funcționează ca figuri ale trecerii, ca semne ale unei posibile medieri între limbaj și ceea ce îl depășește. În acest sens, cuvântul poetic nu caută să-și aproprieze sacrul, ci să-i păstreze deschiderea, menținând vie marginea în care sensul rămâne suspendat.

Experiența spirituală care rezultă se construiește prin retragere și reținere. Rostirea devine măsurată, conștientă de propria insuficiență și tocmai de aceea capabilă să primească o profunzime suplimentară. Cuvântul acceptă limita proprie ca o condiție a adevărului, ca un spațiu de responsabilitate față de ceea ce nu poate fi posedat. În această acceptare se definește o formă de disponibilitate radicală, în care poezia se oferă ca loc de trecere, de așteptare, de susținere a sensului dincolo de formularea sa imediată.

Lectura acestor texte presupune o formă de încetinire, o disponibilitate de a reveni asupra acelorași imagini, asupra acelorași gesturi și asupra acelorași inflexiuni ale vocii, care nu se repetă niciodată identic, ci se deplasează ușor, acumulând sens prin variație. Ceea ce prinde treptat contur este o mișcare circulară a atenției, în care fiecare revenire adâncește experiența, iar fiecare reluare modifică perspectiva, astfel încât sensul se construiește în timp, nu prin revelație bruscă, ci prin frecventare. Poezia își desfășoară astfel propria durată, cerând o lectură care acceptă suspendarea grabei și transformă atenția într-o formă de cunoaștere sensibilă, capabilă să rețină nu doar ceea ce este spus, ci și ceea ce rămâne pe pragul cuvântului, acolo unde limbajul își păstrează densitatea și își prelungește ecoul dincolo de fiecare text în parte.

Această încetinire implică cititorul într-un proces de ascultare progresivă, în care înțelegerea nu se oferă ca rezultat imediat, ci ca experiență care se maturizează în timp. Imaginile, gesturile și inflexiunile vocii poetice se oferă ca repere mobile, invitând la o permanență care permite sesizarea deviațiilor minime, a abaterilor imperceptibile, a variațiilor de intensitate care redesenează continuu câmpul sensului. Lectura devine astfel un exercițiu al atenției, o practică a apropierii care se reînnoiește la fiecare parcurgere.

Mișcarea circulară a atenției nu conduce la o închidere, ci la o aprofundare continuă. Fiecare revenire nu confirmă pur și simplu ceea ce a fost deja perceput, ci îl expune unei lumini noi, unor unghiuri perceptive diferite. Timpul lecturii se împletește cu timpul textului, generând o durată comună în care sensul se stratifică și se clarifică fără a se epuiza vreodată.

În acest proces, repetiția devine variație, iar familiaritatea deschide spre o înțelegere mai amplă și mai complexă.

Suspendarea grabei îi permite limbajului să-și arate consistența, să lase să apară ceea ce rămâne implicit, reținut, în așteptare. Atenția se transformă atunci într-o formă de cunoaștere sensibilă, capabilă să primească atât cuvântul rostit, cât și tăcerea care îl înconjoară. În acest spațiu de prag, poezia își extinde ecoul, menținând vie o rezonanță care depășește textul singular și continuă să lucreze în memoria cititorului, asemenea unei prezențe care se reînnoiește în timp.

Astfel, timpul acestor poeme nu se consumă, ci se lasă locuit. El nu curge spre o concluzie, ci cade lent, strat după strat, asemenea nisipului dintr-o clepsidră care nu măsoară pierderea, ci atenția. Îngerii care o veghează nu grăbesc sensul și nu îl fixează, ci îi păstrează deschiderea, veghea și fragilitatea. Poezia devine, în acest fel, nu o afirmație, ci o formă de rămânere: un exercițiu al prezenței în timp, în care ceea ce trece continuă să fie, iar ceea ce tace continuă să vorbească.

În această practică a permanenței, scriitura nu se oferă ca un obiect închis, ci ca un câmp de relație. Fiecare text se dispune ca o suprafață poroasă, traversată de forțe care nu coincid niciodată pe deplin cu intenția autorului, nici cu așteptarea cititorului. Cuvântul rămâne expus, vulnerabil, capabil să primească ceea ce îl depășește și să se lase modificat de însuși actul lecturii. În această expunere se conturează o etică a formei, în care rostirea nu urmărește stăpânirea sensului, ci o responsabilitate împărtășită față de sensul care prinde corp în timp.

Materia limbajului, asemenea celei a imaginilor evocate, nu este niciodată rezolvată într-o figură definitivă. Fiecare formă păstrează semnul propriului provizorat, ca și cum scriitura ar recunoaște dinainte posibilitatea propriei destrămări și ar extrage din aceasta o măsură mai exactă. Această fragilitate nu slăbește textul, ci constituie forța sa tăcută: ea-i permite sensului să rămână mobil, să nu se rigidizeze într-o semnificație univocă, să continue să rezoneze dincolo de momentul lecturii. Poezia se configurează astfel ca un gest care își acceptă incompletitudinea și o transformă în deschidere.

În acest spațiu al atenției prelungite, cititorul nu este chemat să descifreze, ci să zăbovească. Înțelegerea se produce ca efect secundar al unei prezențe împărtășite, ca rezultat al unui timp locuit împreună cu textul. Poezia nu cere adeziune și nici interpretare definitivă, ci o disponibilitate de a rămâne în câmpul rezonanțelor, acolo unde sensul nu se închide, ci persistă. În această persistență, scriitura își găsește necesitatea: nu în a spune ceea ce este, ci în a menține viu ceea ce continuă să se facă, în timp, ca experiență, ca ascultare, ca veghe.

Violeta Bobocea

DE VORBĂ CU... MARIA DE ION DULUGEAC SAU ARHIVA SENTIMENTALĂ A UNEI FAMILII

Ion Dulugeac oferă posterității o carte-frescă, un mozaic de destine, mai aproape de memorialistică, decât de roman, o proză cu un suflu larg.

În prima povestire, „Părintele Bujor", narațiunea pleacă de la un cadru contemporan- alpiniști adunați la masă, în jurul focului, un pretext pentru derularea poveștii de familie a lui Mihai Brâncoveanu . Este tehnica clasică a poveștii spuse „la gura sobei", actualizată printr-un decor sportiv-modern.

Această structură în ramă ne amintește de volumul „Hanu Ancuței " de Mihail Sadoveanu și de „Decameronul " lui Boccaccio .

Decameronul este reperul canonic al povestirii-cadru: un grup retras într-un spațiu izolat (vila florentină, pentru Boccaccio) povestește pe rând, ca modalitate de a suspenda timpul real și de a organiza discursul narativ în jurul unei comunități.

La Ion Dulugeac, cabana/popasul alpiniștilor joacă același rol de spațiu izolat, iar „schimbul de idei"„câteva ore de veselie" dintre prieteni, este echivalentul modern al serilor boccacciene.

Sadoveanu folosește hanul ca loc de popas, unde călătorii își spun poveștile unii altora, într-un cerc care se reconstituie ciclic (cele nouă povestiri).

La Sadoveanu și Boccaccio, povestirile sunt independente unele de altele, legate doar de cadru; la Ion Dulugeac, cadrul – alpinismul - rămâne activ, narativul se întoarce la finalul

povestirii lui Mihai și continuă direct cu acțiunea alpiniștilor.

Ion Dulugeac reactivează oralitatea populară, cronica de familie spusă la un popas, într-un cadru contemporan sportiv.

Părintele Bujor este un om încercat de destin - un destin implacabil, în care pierde tot (fiu, soție, minte), printr-o serie de întâmplări nevinovate. Povestirea este o meditație profundă asupra destinului omenesc.

Tragedia pornește dintr-un gest care nu-i aparține direct: fiul său, George, găsește „din joacă"un pistol vechi de război și îl împușcă fără voie pe Gicu, nepotul de frate al lui Petrică.

Destinul îl lovește pe acest om nevinovat, prin intermediul copilului său. E un tipar al tragediei antice (Sofocle): pedeapsa vine din vocea sângelui. Este un prim semn al unei teme recurente în volum: destinul care lovește ciclic aceeași familie, ca un blestem nerostit.

Observăm dublarea numelor și a destinelor: doi Gicu/George legați de moarte (unul ucis, celălat înecat), două personaje cu același nume - Maria, care mor de durere sau boală (mama lui Gicu și soția părintelui Bujor). Se remarcă astfel ideea unui blestem circular , care lovește surprinzător aceleași tipare de nume și relații .

George moare, deoarece nu a respectat cuvântul patern: - *Să nu cumva să intri-n Olt.*

Revolta lui Bujor din final este impresionantă :„cu mâinile ridicate în sus către Ceruri", strigă împotriva divinității , o blasfemie izvorâtă din disperare. Preotul ajunge să conteste însăși existența divinității, apoi se retrage la mănăstire într-un exil spiritual, doborât de situațiile - limită pe care le-a parcurs. El trece de la autoritate morală la nebunie, la paroxism.

„Bunica Sofia"- o microistorie a bombardamentelor din 1944, văzută prin ochii unei familii și ai vecinelor din adăpost, dar și o carte despre miracolul supraviețuirii .

Remarcăm contrastul dintre spaima colectivă și micile conflicte umane (bani, gelozie, diferența de clasă socială-Sofia de neam boieresc / croitoreasa, brutăreasa) și vocile feminine distincte (Sofia calmă, Anastasia impulsivă, Tatiana ranchiunoasă).

Frica este cea care a pus stăpânire pe oameni - bunica își protejează nepoții de spaima bombardamentelor. Oamenii sunt conștienți de faptul că moartea este atât de aproape.

Fragmentul ne amintește de imaginea terifiantă a războiului din „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război "de Camil Petrescu :„nu mai e nimic omenesc în noi". Autorul stăpânește bine compartimentele limbajului argotic, popular, comun, cult, ceea ce face o lectură agreabilă.

Schimbând registrul, „Profesorul Ujică", mentor cu urme de mister și înțelepciune - citează maxime (Lester Pigott:„Lauda și critica ar trebui tratate la fel..."),coordonator de doctorat, specialist în hipologie, cald, jovial și generos, vede în meserie o chemare sacră :„Meseria este ca femeia. Cu cât o înconjori cu mai multă atenție, dragoste și pasiune, cu atât îți dă satisfacții".

În povestirea „Băiatul lui Arghezi", portretul poetului Tudor Arghezi este reconstituit prin dialogurile adulților (Maria, Ilinca, Pârvu), fiind descris ca „un poet mare, autorul Psalmilor, chinuit metafizic".

În „Președinte - Maria Nan", descoperim o narațiune cronologică, biografică , cu inserții de dialog dialectal; tonul este documentar - memorialistic, cu amprente ale istoriei sociale

(colectivizare, comunism, război).

Maria Nan este personajul feminin definit prin muncă și autoritate comunitară ,nu prin traiectorie sentimentală .

Povestirea „Nașul Fănuș"este descrisă cu umor, cu un dialog abundent, cu argou și porecle („Motoretă", „Ișpan"), cu un registru popular - boieresc amestecat.

Personajul central este Fănuș Neagu, o figură emblematică , pitorească , dominantă prin vervă verbală, nu prin acțiune.

În „Muzică și politică...la Capșa", întâlnim o polifonie de voci convingătoare - Martha Bibescu, Maria Tănase, Sadoveanu- fiecare vorbește cu o inflexiune proprie. Replica Marthei „Fiecare facem greșeli în viață "sau tonul ei aristocratic sună verosimil.

Martha Bibescu deschide discuțiile, întreabă, provoacă, organizează întâlnirea de la Capșa - un amestec de rafinament aristocratic și empatie. Maria Tănase este definită prin corp și glas, cântecul ei fiind inconfundabil. Întâlnim un per-

sonaj - oglindă, fără voce proprie- Zaraza. Amestecul de anecdotă (Fărâmiță Lambru și acordeonul lui) și istorie politică - legionari, arestarea lui Păstorel - ne creează senzația de lume reală, unde bârfa de cafenea și istoria curg pe aceeași lungime de undă .

Remarcăm detalii senzoriale: acordeonul care „apasă pieptul bolnav al lui Fărâmiță ", „ochii cât cepele", „vântul rece de seară ", sunt imagini inedite care ne atrag atenția .

„Popa Bujor și Arnăuțoiu "- o proză de acțiune, cu ritm alert, cu propoziții relativ scurte; în această povestire sunt descrise trasee montane cu precizie tehnică.

Multe pasaje sunt construite aproape ca într-o piesă de teatru - replică- reacție - replică ; descrierile de natură sunt lirice, emoționante „ochii unei fecioare", peisaje „de te copleșeau ".

Întâlnim registrul popular - regional în dialoguri(apelative ca „unchiule", „nepoate", „măi" - dă autenticitate și căldură relațiilor dintre personaje.

Este prezentă erudiția paremiologică (expresii, proverbe populare) - referința la Creangă - „minciuna are picioare scurte". Sunt personaje secundare istorice/reale, ca într-o cronică romanțată a rezistenței anticomuniste .

„De vorbă cu...Maria" este o proză realistă, cu ancorare puternică în spațiu concret (București/Mogoșoaia) și în epoca socialistă, cu dialog dens și oralitate marcată (regionalisme, apelative („taică ", „mamaie"), conferă autenticitate scenelor de familie.

Între secvențele narative remarcăm o alternanță între scena dialogată și pasajele lirice, descriptive (anotimpurile, natura, lumina). Tonul utilizat de către autor este nostalgic, evocator, cu accente elegiace.

Scriitorul Ion Dulugeac transmite o pledoarie pentru memorie, ca formă de continuitate a neamului: Mamaia Anta, Maria.

Important este să rămânem legați de rădăcinile ancestrale, de spiritualitatea noastră, pentru că destinul nostru este efemer, totul trece, dispare.

În acest volum, natura este în strânsă concordanță cu stările sufletești ale personajelor: moartea Mamaiei Anta e încadrată de o iarnă aspră: „lapovița care se transformă în zăpadă ", iar la cimitir soarele „aruncă o sclipire pe albul crucilor" și florile albastre „fragede", creează contrastul viață - moarte.

Albastrul este o constantă în povestirile lui Ion Dulugeac. Ochii albaștri ascund un mister, ai lui Ion, o „taină interioară".

Remarcăm alternanța formelor verbale: perfectul simplu (urcă la volan, dădu nas în nas) conferă narațiunii un ritm rapid, alternează cu prezentul etern, istoric - trecerea la prezent comprimă distanța temporală; perfectul compus domină pasajele (a fost întrerupt), imperfectul susține descrierile, durata, portretele personajelor și evocă trecutul descris - aceste alternanțe redau intensitatea emoțională, tensiunea sufletească a personajului, dinamizând acțiunea.

Dialogul este întâlnit preponderent în aceste povestiri pline de savoare , dând senzația de autenticitate, uneori de scenă jucată, nu doar povestită, prin care personajele își exprimă suferințele, frământările lăuntrice .

Perspectiva narativă este subiectivă (naratorul se implică în derularea faptelor și evenimentelor descrise, se confesează), dar alternează cu cea obiectivă (narațiunea este la persoana a III-a, în care naratorul se detașează, lăsând personajele să acționeze).

Totul se derulează ca într-o poveste pierdută în negura timpului , în ceața veacurilor , acolo unde se istorisesc întâmplări de mult apuse, cu aventuri și călătorii palpitante, cu o multitudine de personaje, remarcabile sau obișnuite, într-un decor feeric, paradisiac, în inima munților, acolo unde „ochii plini de bucurie ai bărbaților se opreau pe câte o frunză de mesteacăn, ce vibra în adierea vântului ".

În volumul „De vorbă cu ...Maria", viața însăși este trăită la cote înalte de pasiune și durere, de bucurie și zbucium sufletesc.

Scriitorul Ion Dulugeac scrie, în fond, o carte despre memorie, ca formă de continuitate, despre felul în care poveștile spuse la un popas, la o masă festivă sau în jurul focului, țin laolaltă un neam și îi apără destinul de simpla uitare.

Rama narativă, împrumutată din marea tradiție a povestirii - cadru, nu este aici un simplu artificiu compozițional, ci chiar miezul cărții: fiecare poveste relatată e un gest de rezistență împotriva timpului necruțător care șterge totul.

Ca și eroii lui Boccaccio sau ai lui Sadoveanu, personajele lui Ion Dulugeac se salvează povestind, dar, spre deosebire de aceștia , ele nu se refugiază din calea unei epoci tulburi, ci construiesc, poveste cu poveste, arhiva sentimentală a unei familii și a unei lumi.

Este, până la urmă, cartea unui mare iubitor de oameni, care alege să nu lase nimic din trecut să se risipească.

Rodica Pospai Păvălan

DIN AGENDA CULTURALĂ CRAIOVEANĂ

Așa cum se întâmplă de obicei vara, cu arșițe și cu perioade de concedii, viața culturală își încetinește ritmul sau se adaptează condițiilor acestui anotimp. Activitățile nu dispar însă de pe agenda instituțiilor de profil cultural, astfel că, pentru rubrica revistei noastre, am putut selecta câteva manifestări remarcabile.

*

Blendea – o istorie vizuală este genericul interesantei expoziții vernisată la Muzeul de artă, pe 4 iunie. Numele „Blendea” a devenit unul de referință în istoria artei românești, prin membrii familiei care s-au dedicat acestui domeniu, iar expoziția reprezintă, așa cum sublinia curatorul ei, muzeograful Cătălin Davidescu, „un decupaj relevant care oferă circumstanțele oportune pentru a pune în lumină creația acestor artiști remarcabili, în contextul evoluției artei românești din secolul XX”. Primul artist din familie a fost Vasile Blendea (1895-1988), care a studiat concomitent pictura și sculptura, fiind atras, mai apoi, îndeosebi de arta monumentală. I-au urmat Constantin Blendea (1929-2012), cel care dat numelui adevărata sa rezonanță și Maria Mihalache Blendea (1931-2022), profesoară la secția de Arte Textile a Universității Naționale de Arte din București, autoarea unor tapiserii de mari dimensiuni. Adriana Blendea (n. 1961), stabilită în Franța din 1988, continuă tradiția artistică a familiei, activând ca artist și restaurator. Expoziția va rămâne deschisă până începutul lunii octombrie.

Aspect de la redeschiderea Casei „Elena Farago”

*

Redeschiderea Casei memoriale „Elena Farago” a avut loc pe data de 8 iunie. Bucurându-se de statutul de monument istoric de interes național și fiind unul dintre reperele culturale importante ale municipiului Craiova, clădirea a beneficiat de un program de restaurare major, realizat de Consiliul Județean Dolj, din fonduri europene. Concomitent cu lucrările de reabilitare a clădirii a fost regândită și latura muzeistică, pentru aducerea în atenție și punerea în valoare a vieții și activității Elenei Farago.

*

Tradiții dee Sânziene a fost genericul manifestării desfășurată, pe data de 24 iunie, la Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” Craiova, Casa Memorială „Elena Farago”. Împreună cu copii de la Grădinița Romano-Catolică „Sfântul Anton” au fost readuse în actualitate legende și tradiții românești, credințe prin care natura își dezvăluie magia, iar sânzienele aduc noroc, sănătate și bucurie. În context, copiii au descoperit frumusețea costumelor populare românești, printr-o expoziție de ii vechi, parte din colecția etnografică a muzeografului Liviu Olteanu.

*

Expoziția „DISERTAȚIE LA ARTA” a fost vernisată, pe 10 iulie, la Muzeul Cărții și Exilului Românesc, în organizarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Craiova, cu binecuvântarea IPS acad. prof. univ. dr. Irineu Popa, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei. Pentru prima dată lucrări de disertație realizate în cadrul programului de masterat Pictură-Explorări cromatice au fost prezentate într-o expoziție. Au expus absolvenții: Andreea Crețan, Lucia Chirvasuță, Angela Mustăcilă, Denisa Negru și Valentin Georgescu. Curatorul expoziției a fost lect. univ. dr. Laura Semenov, coordonatoarea lucrărilor. Expoziția a putut fi vizitată timp de o lună.

*

Seri la Palat. Continuând inițiativa serilor de muzică clasică în incinta Palatului Jean Mihail, Filarmonica Oltenia a oferit melomanilor clipe de neuitat, într-un decor mai mult decât adecvat unei asemenea categorii de manifestări. Menționăm aici concertele din 10 și 17 iulie. Primul dintre acestea, sub genericul „Musical & Film Concert”, s-a bucurat de prezența la pupitrul Orchestrei Simfonice a Filarmonicii a dirijo-

rului Constantin Grigore, alături de soprana Cristina Popa și actorul și solistul de musical Adrian Nour. Cel de al doilea concert, sub genericul „Seară vieneză”, a avut ca protagoniști aceeași orchestră și același dirijor, dar s-a bucurat de talentul și farmecul violonistei Diana Jipa. Atmosfera muzicii vieneze a fost creată prin interpretarea a nu mai puțin de opt compoziții ale lui Johann Strauss-fiul (între care Uvertura operetei „Liliacul”, Ohne Sorgen Polka sau valsul „Dunărea albastră”, op. 314), seara fiind completată cu lucrări de Émil Waldteufel (Valsul patinatorilor), Pablo de Sarasate (Fantezia „Carmen” pentru vioară și orchestră, op. 25) și Camille Saint-Saëns (Introducere și Rondo Capriccioso pentru vioară și orchestră, op.28).

*

Expoziția de arte plastice „ZBOR” a fost vernisată în spațiile Terminalului Aeroportului Internațional Craiova, pe data de 17 iulie. Organizarea a aparținut Asociației Seniori Art Craiova, în colaborare cu Centrul Județean de Cultură și Artă Dolj – Secția pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, sub patronajul Uniunii Artiștilor Plastici din România – Filiala Craiova și sprijinul Casei de Modă „Ilinca Butucea” din Craiova. Au fost prezentate publicului aproape 140 de lucrări de pictură, grafică, sculptură, creație în marmură, tapiserie și artă digitală, realizate de peste 80 de artiști din România, Republica Moldova, Franța și Gabon. Curatorul expoziției a fost artistul vizual Daniel Guță. A rămas deschisă până la finalul lunii august.

*

„Perfecțiunea unui 10” s-a intitulat expoziția de fotografii vernisată pe 17 iulie de către Asociația Artiștilor Fotografi „Dacia Malvensis”, în parteneriat cu Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”. Expoziția a rememorat „ziua în care imposibilul a devenit posibil” (18 iulie 1976), când Nadia Comăneci obținea primul 10 perfect din istoria gimnasticii olimpice, iar tabela electronică, nepregătită pentru perfecțiune, afișa celebrul „1.00”. În cadrul manifestării au evocat momentul istoric aniversat prof. univ. dr. Germina Cosma, prof. univ. dr. Costin Marian Nanu, lector univ. dr. Alin Burileanu și Alina Ionescu, director al Direcției Județene pentru Sport și Tineret Dolj. Au fost expuse fotografii realizate de aproape 50 de artiști ai obiectivului, din Craiova, Slatina, Baia de Aramă, Ierusalim – Israel, Motru, Calafat, Toronto – Canada, Paris – Franța, Sighetul Marmației, Oradea, Baia Mare, Cluj-Napoca, București, Râmnicu Vâlcea, Reșița, Constanța, Iași, Hunedoara, Târgu-Neamț.

*

Expoziția „O istorie bicentenară. Colegiul Național «Carol I» (1826–2026)”, vernisată pe 23 iulie, a rămas deschisă timp de două luni și a adus în atenția publicului aspecte relevante din istoria acestei unități școlare reprezentative, de la deschiderea sa (20 mai 1826) până în zilele noastre. Un accent deosebit a fost pus pe dezvoltarea bazei materiale a școlii, mai ales atenția acordată localurilor în care și-a desfășurat activitatea, de la primul dintre ele, construit în deceniul al patrulea al secolului XIX, până la forma actuală, definitivată în perioada 1923-1933. Documentele expuse, planurile și imaginile de epocă au constituit o atracție deosebită pentru publicul vizitator.

*

Rememorare Coca Farago. La Casa Memorială „Elena Farago” a avut loc, pe 3 august, colocviul cultural *Lecturi aplicate. Coca Farago și rețelele literaturii române moderne,* la care au participat studenți ai Facultății de Litere din cadrul Universității din Craiova, sub coordonarea lect. univ. dr. Gabriel Nedelea. În cadrul colocviului, prilejuit de împlinirea a 113 ani de la nașterea scriitoarei (n. 1 august 1913) s-a discutat despre aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea de poet, prozator, traducător și dramaturg a Cocăi Farago.

Dezbatere interesantă: viața și opera Cocăi Farago

*

Lansări de carte: Ioan Lascu și Varujan Vosganian. Pe data de 3 iunie, în sala „Acad.

Dinu C. Giurescu" din cadrul Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman", scriitorul Ioan Lascu a lansat volumul *Momârlanii de ieri și de astăzi. Memoria comunității*, publicat la editura craioveană Aius. Despre volum și semnificația sa au vorbit Camelia Radulian și Julien Caragea. A moderat Nicolae Marinescu, directorul editurii. La rândul său, pe data de 19 iunie, scriitorul Varujan Vosganian, președintele Uniunii Scriitorilor din România și președinte al Uniunii Armenilor din România, a prezentat publicului craiovean, la Muzeul de Artă, volumul *150 de poeme*. Lansarea a fost în cadrul unui eveniment cultural mai complex, organizat de Uniunea Armenilor din România – Sucursala Craiova, sub genericul „Confluența artelor". Modalitatea de prezentare a cărții a fost un dialog între autor și Gabriela Gheorghișor, poet și critic literar, redactor șef al revistei „Ramuri". A urmat un recital de muzică armenească la duduk, susținut de Arsen Petrosyan, precum și un recital al actriței Armine Vosganian. Invitat de onoare a fost domnul Emil Boroghină, actor, regizor și manager de teatru.

La lansarea noii cărți a lui Varujan Vosganian

Notă: Informațiile și fotografiile incluse în prezentul material provin din prezență directă la evenimente, de la organizatori sau participanți, precum și din mediul online.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Daniel Corbu și Dorel Vișan

Iolanda Mănescu

THEATER NETWORKING TALENTS 2026

Teatrul craiovean, sub conducerea actualilor diriguitori, Alexandru Boureanu și Vlad Drăgulescu, este caracterizat de o infuzie de tinerețe. Nu este vorba de promovarea creatorilor tineri ca vârstă în primul rând, ci de susținerea spiritului tânăr, inovator, proaspăt. În felul acesta sunt interesate toate categoriile de public, de la cunoscătorii care apreciază cu rafinament ineditul, până la învățăceii curioși care se întâlnesc prima dată cu actul artistic ce li se adresează pe înțeles, folosind un limbaj care le este familiar. Sunt invitați artiști selectați cu atenție pentru a crea spectacole care să atragă un număr cât mai mare de spectatori și să trezească totodată interesul criticii de specialitate pentru ca Naționalul din Bănie să se poată bucura de aprecierea celor mai importante foruri și să fie cunoscut și recunoscut peste tot, așa cum se cuvine, în acord cu perioadele sale istorice de glorie. Nu este de mirare așadar că, de cele mai multe ori la spectacole, în special la premiere, se formează, la intrarea pe covorul roșu, cozi considerabile.

La foarte puțină vreme după încheierea Festivalului Internațional Shakespeare, spectatorii nu au avut prea mult timp de răgaz și nostalgii pentru că a urmat un nou festival. Manifestarea, intitulată Theater Networking Talents, ajunsă la a opta ediție, are propria istorie, la conducerea sa aflându-se, de-a lungul timpului, nume ca Haricleea Nicolau sau Bobi Pricop, iar anul acesta direcția fiind asigurată de Denisa Neațu care a avut alături o echipă experimentată de colegi printre care: Ana Maria Cratiță, Laurențiu Tudor, Mircea Mogoșeanu, Cristina Drăgan, Mihai Gligan, unii dintre aceștia implicați activ în multe evenimente ale teatrului craiovean cum ar fi prestigiosul Festival Shakespeare, iar alții, pentru prima oară la Theater Networking Talents, aducându-și contribuția specializată, marcată de profesionalism. Adresat în primul rând regizorilor aflați la început de drum, TNT este un proiect internațional ambițios care oferă școlilor de teatru din Europa oportunități de relaționare cu directori de teatre, organizatori de festivaluri, producători independenți. S-au prezentat spectacole de absolvire în ideea de a evidenția „tendințe emergente, noi estetici, practici regizorale diverse”, într-un cadru în care, după cum se arată în prezentarea de pe site-ul TNT, „tinerii artiști descoperă cum rescrie generația lor limbajul teatrului”. O manifestare complexă, bazată pe modelul gândit minuțios al unor festivaluri de notorietate, Theater Networking Talents a debutat cu tradiționala ceremonie de deschidere la care au fost prezente personalități importante și unde directoarea festivalului, Denisa Neațu, înconjurată de toată simpatia și prietenia, a susținut un discurs plin de emoție, pentru a prezenta scopurile evenimentului și pentru a defini rolul teatrului de mâine exprimând credința că „tânăra generație nu este o promisiune pentru mai târziu și ea nu mai poate fi amânată”. Selecția de anul acesta a urmărit să ofere „un teatru care nu se simte obligat să slujească un text clasic și nici nu e timid cu forma pe care o ia. E un teatru care se apropie de dans, de hibrid, de experiment, pentru că realitatea pe care o traduce nu mai încape nici ea în formele vechi. Cred că teatrul de azi, ca să rămână relevant, trebuie să își asume riscul de a fi neclar, incomod, nesigur de propriile răspunsuri, îndrăzneț sau provocator. Pentru că asta înseamnă să fii sincer cu un public care trăiește el însuși într-o lume fără certitudini.”

Desfășurat între 1 și 4 iulie 2026, TNT a continuat atmosfera efervescentă creată de recent încheiatul Festival Shakespeare, o atmosferă dominată de întâlniri și revederi, de dialoguri și discuții însuflețite și, mai ales, de bucurie. Cele opt spectacole din România (Facultatea de Teatru și Film din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică București), din Norvegia (Academia de Teatru, Colegiul Universitar din Ostfold), din Spania (Școala Superioară de Artă Dramatică din Sevilla), din Slovenia (Academia de Teatru, Radio, Film și Televiziune, Universitatea din Ljubljana), și din Regatul Unit (Academia de Muzică și Artă Dramatică LAMDA, Londra) – regia fiind semnată de Diana Mihalașcu, Alina Pietrăreanu, Tamara Găgeatu, Carla Oncescu, August S. Geerlings, Eduardo Guzman Sanchez, Gabrijel Lazic, Hope Wishart (nume pe care le vom mai întâlni iar pe unele dintre ele, desigur, chiar în

proiectele Teatrului Marin Sorescu) – au adus împreună artiști, studenți, absolvenți, profesori, producători, oameni de teatru, spectatori, și au fost completate de ateliere, conferințe, prelegeri, dezbateri, lansări de carte, vizionări de filme, conversații, petreceri.

Am simțit aceste zile intense ca pe o dorită întoarcere în timp. În anii studenției eram un înfocat spectator al producțiilor de absolvire de la sala Casandra din București unde au debutat mari actori români. Acolo am avut fericirea să îl văd pe tânărul Marcel Iureș în Kean și să îmi dau seama că urma să fie sortit unei cariere strălucite. Am căutat la TNT atmosfera plină de emoție, de curaj, de anticipare, de energie pe care o simțeam la Casandra și am regăsit acea stare de grație care se poate asocia doar cu începutul de drum în care toate întrebările sunt legate de speranțe pline de optimism și toate răspunsurile au o candoare înduioșătoare. Puternice și delicate, sensibile și dure, emoționante până la lacrimă și pline de pasiune, uneori dovedind pe alocuri un profesionalism înalt, alteori atinse de mici stângăcii inerente, spectacolele școlilor de teatru prezentate în cadrul Festivalului Theater Networking Talents anul acesta, au adunat laolaltă oameni plini de pasiune, de intenții mărețe și speranțe fervente, doritori de a împărtăși toată energia și inovația pe care simt că o pot aduce tuturor, făcându-ne să credem odată cu ei că lumea poate fi armonioasă și bună, dincolo de îngrijorătoarele perspective care ne apasă.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Adrian Alui Gheorghe și Matei Vișniec

FRANÇOIS MAYNARD
(1582-1646)

A fost unul dintre primii membri ai Academiei franceze, secretar al Margueritei de Valois, discipol al lui Malherbe, adept al formei impecabile a versului. Opera sa: ***Odes; Épigrammes; Poésies****.*

SONET (SONNET)

Suflete-al meu, e timpul! Vigoarea mi-a pierit,
Iar ziua cea din urmă-i ca un apus de soare.
Te temi că vei fi liber. Cum, nu ai obosit
De-a fi-ndurat ani şaizeci de-nchisoare?

Păcatele-ţi sunt mari, virtuţile mărunte,
Între atâtea rele, binele e stingher;
Dar dacă Isus bunul ar vrea să te asculte,
Încrede-te-n căldura iubirilor din cer.

Suflete-al meu, căieşte-te de-a fi iubit
Lumea şi fă ca-n ochii mei să fi-nflorit
Mila regelui regilor. Şi-atunci

Fii curajos şi mândru şi, mă-nvaţă
Că dacă-am suspinat întreaga viaţă,
A fost doar pentru umbra unei Cruci.

Versiune în limba română de Paula Romanescu

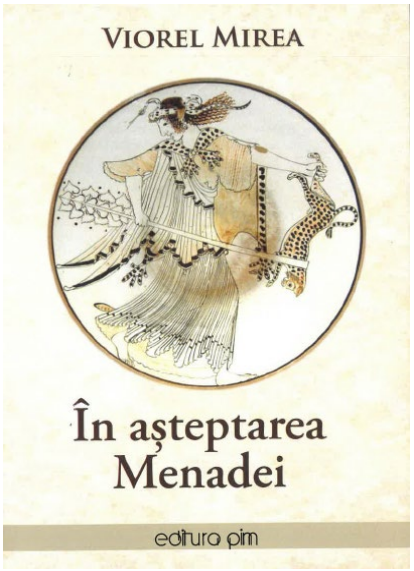
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

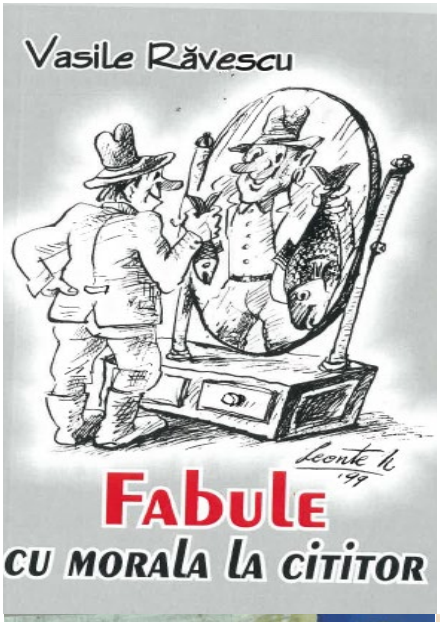

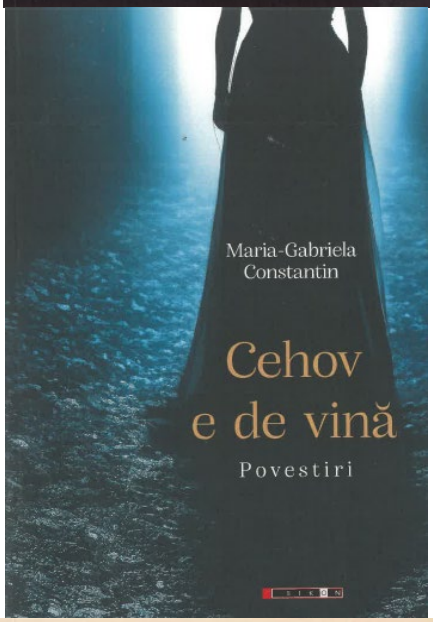
Victoria Milescu și Elena Armenescu

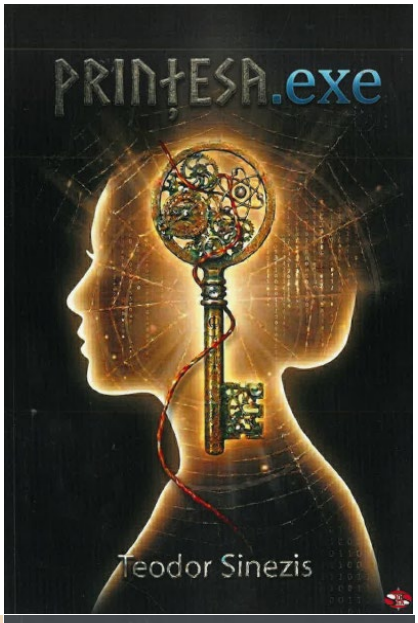

Marius Horațiu Simon
In scriptorium
NAPOCA STAR

George Ceaușu
pH-ul poeziei

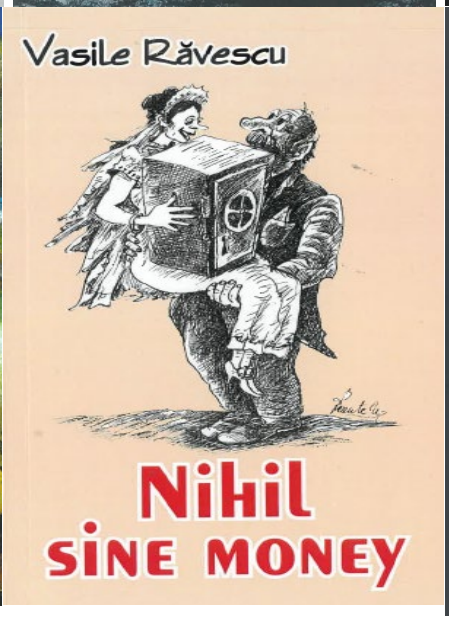

Viorel Mirea
În așteptarea Menadei
editura pim

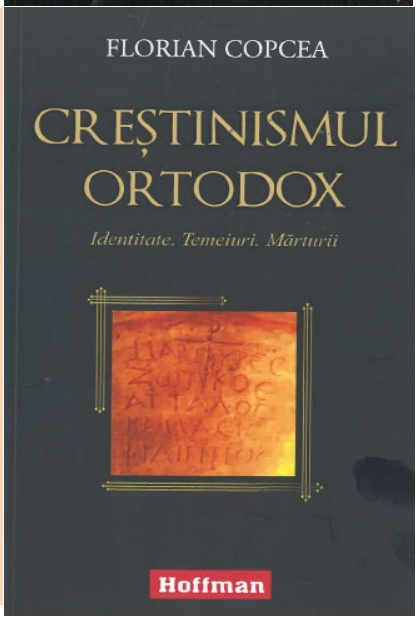

Vasile Răvescu
Fabule cu morala la cititor

Maria-Gabriela Constantin
Cehov e de vină
Povestiri

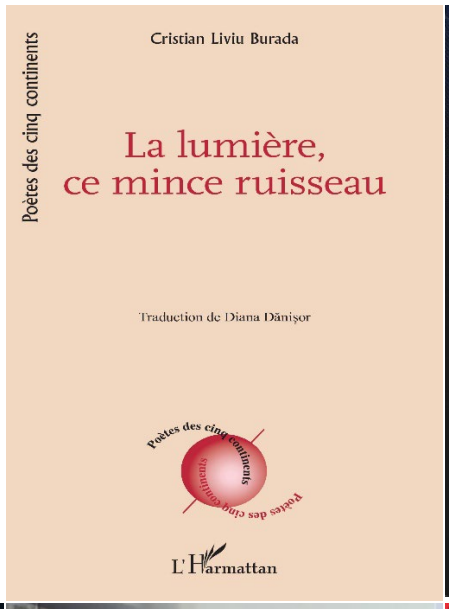

PRINȚESA.exe
Teodor Sinezis

Vasile Nedelciu
Fulger în destrămare
Ilustrații de
Andrei Sârbu

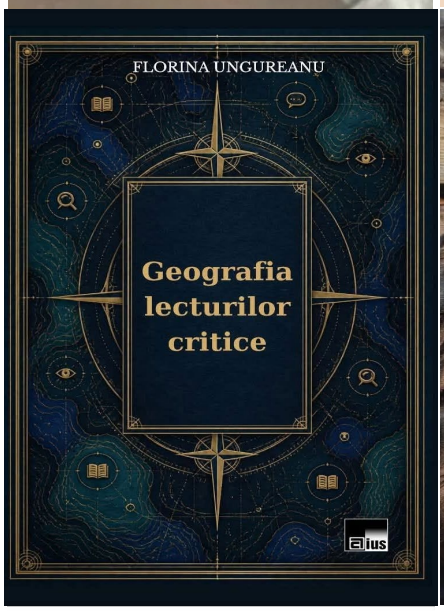

Vasile Răvescu
Nihil sine money

FLORIAN COPCEA
CREȘTINISMUL ORTODOX
Identitate. Temeiuri. Mărturii
Hoffman

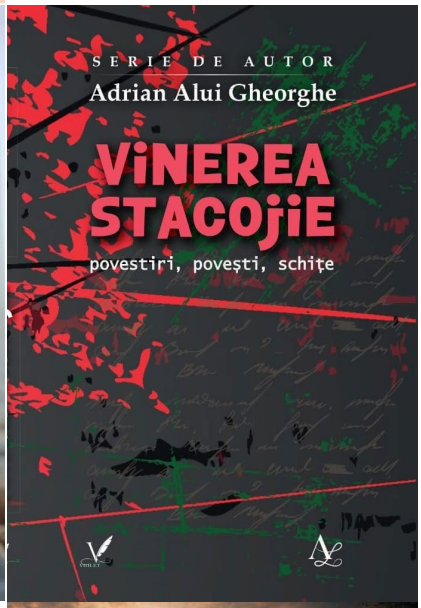

ANA OCOLEANU
SPIRITUALITATE
ȘI CULTURĂ FEMININĂ
Eseuri de istoria filosofiei, estetică și istoria artei
Editura Mitropolia Olteniei

Cristian Liviu Burada
Poètes des cinq continents
La lumière,
ce mince ruisseau
Traduction de Diana Dănișor
Poètes des cinq continents
L'Harmattan

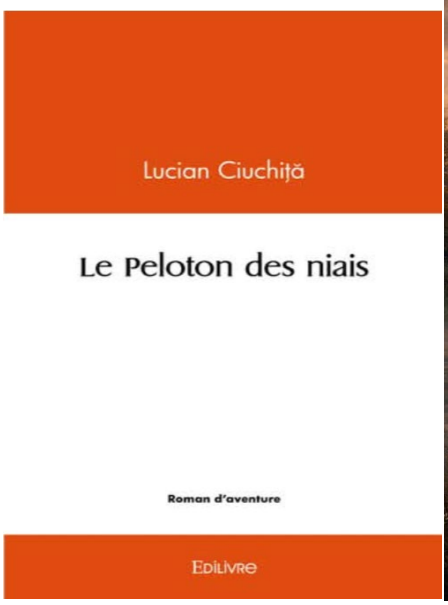

Jan SOL
EL SOL EN EL BOLSILLO
SOARELE DIN BUZUNAR
BETTA editura

FLORINA UNGUREANU
Geografia
lecturilor
critice
alus

Florian Copcea
SCURTĂ ISTORIE
A POEZIEI
CONTEMPORANE
DIN OLTENIA
HOFFMAN

SERIE DE AUTOR
Adrian Alui Gheorghe
VINEREA
STACOJIE
povestiri, povești, schițe

Nicolae Panea
Gramatica funerarului
Editura Etnologică

Lucian Ciuchiță
Le Peloton des niais
Roman d'aventure
EDILIVRE

Cristian Liviu Burada
Traduzione di Diana Dănișor
la Clessidra
degli Angeli
Lento
Esercizio
dell'Esistenza
susa edizioni

CUPRINS

ESEU
Gelu Negrea
Tezele din iulie – o ipoteză / 3
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 6
PREȚUIRE ȘI CONSIDERAȚIE
Eliza Roha
Eliza ROHA la 80 ani / 7
Ana Ocoleanu
Tema Iuditei ucigându-l pe Olofern în creația picturală a Laviniei Fontana, Elisabetta Sirani și Artemisia Gentileschi / 11
POESIS
Lidia Zadeh
Singură / 14
Repetiția / 14
Luciul Oglinzii / 14
Protocolul / 15
Profund / 15
Elena Armenescu
Pantera ascunsă / 16
Supremul bun / 16
Pantera albastră — prima mușcătură / 16
Când vine dumnezeu peste ape / 16
Grădini până la stele / 17
Victoria Milescu
La ultima încăierare / 17
Poem dezafectat / 17
Cu cine să te asemăn / 18
Când pleacă sângele / 18
Dreptul la lumină / 18
Laurențiu Drăgușin
Grâu celest / 18
E toamnă / 18
Păduri și cer / 18
Foc în piatră / 19
Rănile timpului / 19
Vilia Banța 19
Poemul orașului / 19
Așteptare / 19
Până la tine / 20
Fulgerând spre nord / 20
Florentina Chifu
Vise cu miros de verde / 20
Astrală / 21
Când trecutul te caută / 21
Jurnal de copil / 21
Poeme cu îngeri / 21
Nicolae Tătulescu
Resetare / 22

Invitație la cină / 22
Urmă de scrum / 23
Teodor Preda
Acord / 23
Surâsul / 23
Reflexii sugerate / 24
Iluzii rătăcite / 24
Cum să păstrezi singurătate /24
Al. Bosneanu
Clipe de lumină / 25
Suntem nemuritori / 25
Clipa veșniciei / 25
Disputa secundei / 25
Lanțul lumii / 25
Emilia Dănescu
O nesfârșită îmbrățișare / 26
Frica / 26
Visul poveste / 26
Simplă iluzie / 26
Noaptea / 26
Constantin Pădureanu
Colectivizarea forțată / 27
Pătru ursu / 27
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 28
George Geafir
Lumea ca nelumea. Disprețul / 29
PROZĂ
Ion R. Popa 30
Uimirea unui italian / 30
Elena Dican
Iernile altor povești / 32
Mircea Perpelea
Porția de moftangiu Alesul Triță și serbările din Sărăceni / 34
Ion Dulugeac
Tentativa demolării Coloanei lui Brâncuși / 36
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 39
Ovidiu M. Curea
Reforme / 40
Vergil Matei
Lecuitoarea / 42
LECTOR
Monica Grosu
Între dor și infinit / 44
Mircea Pospai
O revistă care confirmă: FANTASTICA MAGAZIN / 45
Mihai Antonescu
Poezie de dus-întors / 47
Dan Ionescu
Epifania Solară a Copilăriei / 48

Eugenia Duță
Deceniul obsedat- Scurtă analiză (Eliza Roha-„Fata din pomul cu mere”- vol. I, „Deceniul obsedat” ed. Hoffman – 2026) / 49
Florian Copcea
Poezia sau lupta demiurgului cu efemerul (Lidia Zadeh Petrescu) / 52
Florentin Popescu
Un as al prozei scurte: Vasile Szolga / 55
Diana Dănișor
Timp, veghe și sedimentare în poezia lui Cristian Liviu Burada / 56
Violeta Bobocea
De vorbă cu... Maria de Ion Dulugeac sau Arhiva sentimentală a unei familii / 58
Rodica Pospai Păvălan
Din agenda culturală Craioveană / 61
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 63
EVENIMENT TEATRAL ROMÂNESC
Iolanda Mănescu
Theater Networking Talents 2026 / 64
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 65
TRADUCERI LITERARE
François MAYNARD (1582-1646) / 66
Sonet (Sonnet) / 66
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 66
CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 67

Revista apare trimestrial.
Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerotează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la sfârșitul lunii noiembrie 2026.

NOUL LITERATOR

ISSN 2069-3397